

Utvärdering av koncept Karin

*En samverkansmodell i Malmö för personer
som utsatts för våld i nära relationer*

Utvärdering av koncept Karin

En samverkansmodell i Malmö för
personer som utsatts för våld
i nära relationer

Rapport 2013:8

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott

ISSN 1100-6676

ISBN 978-91-87335-09-9

URN: NBN:SE:BRA-502

© Brottsförebyggande rådet 2013

Författare: Nadja Bogestam

Omslag och layout: Anna Björnström

Tryck: Elanders Sverige AB, 2013

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm

Telefon 08-598 191 90, fax 08-598 191 91, e-post order.fritzes@nj.se

Innehåll

Förord	9
Summary	11
Sammanfattning	19
Brås bedömning	25
Inledning	33
Bakgrund	33
Brås uppdrag	34
Begreppet våld i nära relationer.....	35
Regelverket för våld i nära relationer	37
Om koncept Karin	38
Karins stödjande funktion jämförs med RVC i Stockholm	42
Polisen på Karin jämförs med FRV i Västerås	43
Den fysiska miljön	45
Den fysiska miljön på Karin	45
Den fysiska miljön i övriga verksamheter	47
Arbetet med skydd, stöd och insatser	49
Riskbedömningar på Karin och FRV.....	50
Stödinsatser på Karin.....	50
Karins stödjande verksamhet i jämförelse med RVC	56
Polisens arbete	63
Brottens karaktär i Malmö.....	64
Brottens karaktär i Västerås	67
Polisens utredningsarbete på Karin.....	69
Polisens utredningsarbete på FRV	73
Uppklaringen på Karin jämfört med FRV.....	75
Synpunkter på förbättringsmöjligheter på Karin	81

Samverkan	83
De våldsutsattas perspektiv	87
Den fysiska miljön.....	88
Situationen före och under rättsprocessen i Malmö.....	89
Situationen före och under rättsprocessen i Västerås	91
Synen på polisens bemötande, information och utredning på Karin	92
Synen på polisens bemötande, information och utredning på FRV.....	94
Stöd och insatser från Karin	94
Stöd och insatser från RVC	98
Stöd och insatser från FRV.....	99
Kvinnornas situation i dag i Malmö	100
Kvinnornas situation i dag i Västerås	103
Referenser	105
Bilagor	109
Bilaga 1. Metoder	111
Bilaga 2. Kodformulär till förundersökningsstudien.....	118
Bilaga 3. Tabeller från förundersökningsstudien	132
Bilaga 4. Enkäterna.....	145

Förord

Brå har haft regeringens uppdrag att utvärdera hur arbetsformen vid koncept Karin fungerar utifrån de deltagande myndigheternas perspektiv och uppdrag, samt vilken betydelse arbetet har för kvaliteten och effektiviteten i arbetet med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. Med denna rapport redovisas uppdraget.

Studien har genomförts och skrivits av Nadja Bogestam, som också varit projektledare, Anna-Lena Beutgen, Sandra Larsson, Linnea Littmann och Sara Merenius, samtliga utredare på Brå. Margareta Hydén har granskat rapporten vetenskapligt och lämnat värdefulla synpunkter. Ett stort tack till alla uppgiftslämnare på berörda verksamheter.

Stockholm i mars 2013

Erik Wennerström
Generaldirektör

Stina Holmberg
Enhetschef

Summary

In recent years, the Swedish Government has assigned top priority to improving interventions by the community aimed at helping victims of partner violence. The Government decided in March 2008 to construct a physical environment designed to investigate male violence against women. The Karin Project that grew out of the decision involved collaboration by the police and social services at shared facilities wholly dedicated to cases involving victims of partner violence. The Government tasked the Swedish National Council for Crime Prevention (Brå) with the responsibility of evaluating the working methods employed by the Karin Project, as well as the impact they have had on the quality and effectiveness of efforts to support female victims of partner violence.

The assignment also involved examining the extent to which the Karin Project in Malmö differs from other similar programmes throughout Sweden. For that reason, Brå has compared the support services of the Karin Project with the efforts of the Partner Violence Centre (PVC) in Stockholm. Similarly, the police work at the Karin Project has been compared with the Family and Partner Violence (FPV) Section in Västerås. Based on preliminary investigation material, questionnaires, interviews and register data, the evaluation was limited to the activities of Project Karin that help female victims of partner violence.

Karin Project

The Karin Project is conducted at a police station in Malmö that specializes in helping women, men and child victims of violence, threats or sexual abuse by a closely related person. The project also supports children who have witnessed violence, and it can assist people who have been reported to the police. Two criminal investigators and two social workers collaborate closely at the facility. All personnel are experts on partner violence. Both the police and social workers are constantly in touch with other organizations and public authorities. The mission of the Karin Project also involves disseminating knowledge in both national and internatio-

nal forums about partner violence, as well as about the collaboration model that has been developed.

The physical environment, which is integral to the project, is very different from a traditional Swedish police station. The furnishings, textiles and the choice of colour receive special attention. The purpose of the setting is to create a sense of security, comfort and wellbeing, hopefully motivating women to participate in the police investigation. Situating the police and social services in the same premises makes it easier for victims to maintain contact with both of them.

The Karin Project reaches many but has fewer counselling sessions

The routine for the Karin Project is that the police immediately turn over copies of all the reports they receive, along with the contact details of the victims, to the social workers. The social workers get in touch with the women within 24 hours to assess their need for support and help them obtain appropriate protection.

PVC in Stockholm also specializes in supporting female victims of partner violence. PVC also reaches out to victims on the basis of reports received by the police, but the police first ask a woman – though not on a routine basis – whether she wants to receive a phone call. The Västerort police estimated that approximately 80% of the victims were asked in 2012 and that some 50% of them declined. In other words, PVC obtained contact details for only four out of every ten women who had filed a report to the police during the year.

Thus, the social workers at the Karin Project are in touch with a considerably larger percentage of women for whom a police report has been received than their colleagues at PVC. Nevertheless, they spend quite a bit of time trying to reach women who subsequently do not want to have any contact with them. Social workers at the Karin Project have counselling sessions with approximately 30% of the women whose contact details they receive, whereas social workers at PVC have sessions with some 60% of the women.

Many female victims of partner violence need various kinds of support. Brå's study assigns such support to one of three categories: emotional (counselling), practical (help in communicating with other organizations and public authorities) and material (interventions by the Social Services based on public assistance). Both the Karin Project and PVC provide emotional and practical support but are not authorized to offer financial assistance or other material support. Such decisions are made by the municipal social services.

The content of counselling sessions at the Karin Project and PVC also appear to be quite similar. Information, motivation and sup-

port are the key elements. The social services at neither Project Karin nor PVC keep particularly advanced statistics about their encounters with victims or subsequent interventions.

The Karin Project does not increase the percentage of women that participate in the investigations

FPV in Västerås also specializes in helping victims of partner violence. However, there are population differences between the areas that Project Karin and PRV cover. Malmö is a much bigger city than Västerås with different demographics and social challenges. The material that Brå studied suggests that the circumstances surrounding partner violence are often the same in the two cities. The biggest difference is that Västerås has a smaller percentage of plaintiffs and suspects with a non-Swedish ethnic background, a larger percentage of them are under the influence of drugs or alcohol when the offence is perpetrated, and the police report is more likely to be filed when the situation is acute.

The material examined by Brå indicates that the police at the Karin Project had interrogated nine out of ten victims but only two-thirds of suspects and witnesses. The injuries sustained by the victims are normally documented by a combination of words and images. Videotaping the injuries, documenting the scene of the offence, searching the premises and confiscating evidence are uncommon. Forty per cent of the suspects are placed in detention or custody. The average processing period for cases investigated at the Karin Project is four and a half months.

Police investigations at FPV are largely similar to those at the Karin Project. But the differences revealed by the material favour FPV: preliminary investigation interrogations are held earlier, more witnesses are interrogated and processing periods average 70 rather than 139 days. However, there are no apparent differences when it comes to the number of victims who agree to participate in investigations (one goal of the Karin Project).

One vital ingredient in building a case for prosecution is that the victim is prepared to take part in the investigation. The chances are much smaller if she declines to participate. When the Karin Project was first designed, great faith was placed in the belief that a suitable setting, a focus on considerate and respectful treatment, and an offer of help and assistance would give more women the courage and desire to take part in the investigation. Nevertheless, Brå's review of the police investigations found that 60% of the victims participated at both Project Karin and PRV. Given that the material does not show any correlation between ethnic background and participation in either Malmö or Västerås, the fact that Project Karin includes more women with foreign backgrounds has no impact on these results.

The percentage of cases that reached the prosecutor in Malmö was low but increased in 2012

The material that Brå examined revealed that 30% of cases at the Karin Project, and 29% of those at PRV, generated preliminary investigation reports that were sent to the prosecutor. 23% of Project Karin's cases and 25% of PRV's cases led to conviction. Thus, there were no significant differences in the results of the two partner violence units at the time of the study. Moreover, the figures were relatively low compared to the rest of Sweden during that period.

Polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer (Police Investigations of Partner Violence against Women) (2008:25) found that the percentage of cases per authority that led to conviction is clearly correlated with four specific criteria: the existence of a witness who can verify the victim's story, a plaintiff who participates in the investigation, documented injuries and at least partial confession by the suspect. The cases taken on by the Karin Project were less likely to meet the above criteria than those investigated by the police authorities included in the previous study. The fact that fewer cases at the Karin Project led to convictions than those handled by the police in Västerås and the country as a whole is probably due in part to this dynamic.

An additional reason that more cases did not lead to convictions is that such a large percentage of the victims had foreign backgrounds. The previous study (Brå 2008:25) also concluded that a conviction was less likely when the plaintiff had a non-Swedish ethnic background. The same is true in the material that Brå examined from the Karin Project and FPV. Even when all four criteria are met, it is more difficult to convict the perpetrator if the plaintiff has a foreign background. Analyzing the possible reasons for this particular correlation, however, was beyond the scope of this study.

The proportion of Karin Project cases reported to the prosecutor increased significantly in 2012 (from 29% to 36%). Of relevance may be the fact that the project had engaged an additional supervisor and had improved their human resources since 2010-2011. The police and social workers say that they have put together an effective organization, which has set the stage for better results.

New cooperative arrangements elemental to the Karin project

Collaboration is a cornerstone of the Karin Project. The staff cooperates with a number of organizations, both on general issues and individual cases. The social workers at the Karin Project have most contact with the police at the station, as well as the social services

offices at the various district administrations of Malmö. In addition to the two social workers at the Karin Project, the police have most contact with the prosecutors, with whom they get together almost every day at the station.

The staff at the Karin Project collaborate more often, both with each other and with external organizations, than the staff at PVC and FPV do. They have more frequent contact with other organizations and authorities when it comes to both individual cases and general issues surrounding the effort to help victims of partner violence.

However, Brå found no differences in how well the various collaborative efforts work. Everyone at Project Karin, FPV and PVC feels that the cooperative arrangements they have made with external organizations are working well and are important in assisting female victims of partner violence.

Victims have shown their appreciation for the activities of the Karin Project

Interviews with women who have been in touch with the Karin Project indicated that they are very grateful, particularly for the physical environment. The security and coziness of the premises have done a great deal for both women and children, as well as helping them cope with the situation in which they find themselves.

Most of the interviewees had been contacted by the social workers at the Karin Project and were highly appreciative. Even the victims who did not believe they needed help or support, or who received only brief counselling, felt that way. Many of the women wished that they could have obtained more help from the Karin Project or other organizations than they did. The victims who were most satisfied were those who had maintained extended contact with the social workers at the Karin Project.

Women were very pleased with the respect and consideration with which the police had treated them. They described the police as kind, pleasant, understanding, helpful, reassuring and informative. They also stated that they had received useful information about the investigations. However, they were not as satisfied with the manner in which the investigations had been conducted. They observed that the investigations took too long, that the police were overly passive at times, that certain skills were lacking and that staff turnover was high.

At the time of the interviews, which were conducted at various intervals after the original police report had been filed, some of the women had been threatened and harassed by the perpetrator and a couple of them had reported it to the police. The great majority of women who had not suffered further abuse said that they would

report it to the police if it recurred. Some of them stated that the help they had received at Project Karin made them willing to file a new report if necessary. Nevertheless, the victims were still largely traumatized by the violence to which they had been subjected.

Conclusions

- Outreach and support are valuable tools for helping female victims of partner violence who have filed a report to the police.
- Collaboration with the police sets the stage for the social services to contact victims and offer support.
- Situating the police and social services in the same premises makes it easier to conduct outreach. The opportunities for close cooperation that emerge also enable routines that ensure ongoing assessment of the risk that victims will continue to be subjected to violence. Outreach can be expanded, however, even when the police and social services cannot share physical facilities.
- The social services need to cultivate the kind of skills and organization that, in addition to initial support, can provide help based on a decision to offer public assistance.
- Adapting the Karin Project premises to the needs of the plaintiffs and their children has a major impact on their perception of the investigation process. Other police stations around the country, particularly those that specialize in partner violence, would do well to discuss ways of improving their environments to better address the needs of victims. Other types of crime victims may also benefit when non-specialist units institute such changes.
- Nevertheless, expecting that supportive premises and treatment will cause many more women to participate in criminal investigations does not appear to be reasonable.
- Prioritize and organize police work in order to maximize the success factors that are particularly important in convicting perpetrators of partner violence.
- It is important the police continue to focus on having sufficient personnel with the skills and commitment that investigations of partner violence require.
- Efficient routines and systems for statistical monitoring are vital for both the social services and the police in order to quality assure, follow up and improve efforts aimed at helping victims of partner violence.

Sammanfattning

Regeringen har under senare år prioriterat arbetet för att förbättra samhällets insatser för personer som utsätts för våld i nära relationer. Bland annat fattade regeringen i mars 2008 beslutet om att utveckla och bygga upp en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda mäns våld mot kvinnor – projekt Karin – i Malmö. Koncept Karin, som det numera heter, innebär att polis och socialtjänst arbetar i samma lokaler enbart med ärenden som rör personer som utsätts för våld i nära relationer.

Uppdraget

Brottsförebyggande rådet (Brå) har haft regeringens uppdrag att utvärdera hur arbetsformen i koncept Karin fungerar och vilken betydelse den har för kvaliteten och effektiviteten i arbetet med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer.

I uppdraget ingår även att studera i vilken mån koncept Karin i Malmö skiljer sig från andra liknande verksamheter. Därför jämförs den stödjande verksamheten på Karin med Relationsvåldscentrum (RVC) i Solna som tillhör Västerorts polisområde i Stockholm. Polisverksamheten på Karin jämförs med Familje- och relationsvåldssektionen (FRV) i Västerås. Utvärderingen bygger på förundersökningsmaterial, enkäter, intervjuer och registerdata och har begränsats till att omfatta Karins arbete med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer av män.

Karin är en verksamhet med många uppdrag

Koncept Karin är en målgruppsanpassad polisstation för kvinnor, män och barn som har utsatts för våld, hot eller sexuella övergrepp av en närstående. Karin stödjer även barn som bevittnat våld, och dessutom finns hjälp att få för dem som blivit polisanmälda. I Karins lokaler arbetar de brottsutredande poliserna och socialsekreterare nära varandra. Alla som ingår i verksamheten är specialiserade på arbete med våld i nära relationer. Poliserna och socialsekreterarna har också tät kontakt med andra berörda

myndigheter och aktörer. I koncept Karins uppdrag ingår även att, både nationellt och internationellt, sprida kunskap om våld i nära relationer och om den samverkansmodell som konceptet byggt upp.

Den fysiska miljön är målgruppsanpassad

Den fysiska miljön på Karin är en central del av verksamheten och mycket olik en traditionell polisstation. Särskilt fokus har lagts på inredning, textilier och färgval i Karins lokaler.

Syftet med den anpassade miljön är att skapa trygghet och ”hemkänsla” för att öka de våldsutsattas välbefinnande och därmed också deras motivation att delta i utredningen. Att polisen och socialtjänsten är samlokaliserade underlättar för kvinnan att ha kontakt med båda verksamheterna.

Karin når många men har få i stödande samtal

Rutinen på Karin är att polisen omgående lämnar över kopior på alla polisanmälningar som kommit in samt de våldsutsatta kvinnornas kontaktuppgifter till socialsekreterarna på Karin. Polisen ser också över behovet av att göra en strukturerad hot- och riskbedömning. Socialsekreterarna på Karin kontaktar i sin tur kvinnorna inom 24 timmar för att kartlägga deras behov av stöd samt hjälpa dem att få det skydd de behöver.

Den verksamhet som Karins stödande funktion jämförs med, Relationsvårdscentrum (RVC) i Västerorts polisområde i Stockholm, arbetar också specialiserat för att stödja kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Liksom Karin arbetar RVC uppsökande utifrån polisanmälningar, men till skillnad från Karin sker en filtrering mellan polisen och RVC där polisen frågar kvinnan om socialsekreterarna på RVC får ringa henne. Kvinnorna tillfrågas dock inte rutinmässigt. Polisen i Västerort uppskattar att antalet tillfrågade kvinnor uppgick till omkring 80 procent 2012. Polisen uppskattar dessutom att omkring 50 procent av de tillfrågade kvinnorna tackar nej till kontakt med RVC. Detta skulle innebära att RVC endast fick kontaktuppgifter till 4 av 10 kvinnor som hade gjort en polisanmälan i polisområdet år 2012.

Jämfört med RVC når alltså socialsekreterarna på Karin betydligt fler av de kvinnor där en polisanmälan upprättats. Dock går ganska mycket tid åt till att få tag på kvinnor som sedan inte vill ha kontakt med dem. Av de kvinnor som socialsekreterarna på Karin och RVC fått kontaktuppgifter till träffar socialsekreterarna på Karin ungefär 30 procent i stödsamtal medan motsvarande siffra för RVC är omkring 60 procent.

Kvinnor som utsatts för våld i nära relationer behöver ofta olika typer av stöd. I studien är stödet indelat i tre kategorier: emo-

tionellt (samtalsstöd), praktiskt (hjälp att ta kontakter med andra myndigheter och aktörer) och materiellt (biståndsgrundade insatser från socialtjänsten). Karin och RVC ger kvinnorna emotionellt och praktiskt stöd, men har inte några befogenheter att ge materiellt stöd i form av till exempel ekonomiskt bistånd. Sådana frågor beslutas av socialtjänsten i stadsdelarna.

Innehållet i stödsamtalen tycks inte heller skilja sig så mycket mellan Karin och RVC. Det rör sig om samtal med informerande, motiverande och stödjande inslag. Varken socialtjänsten på Karin eller RVC för någon särskilt utvecklad statistik över sina möten med kvinnorna och vilka åtgärder som vidtas.

Karin ökar inte andelen kvinnor som deltar i utredningen

Polisens arbete på Karin jämförs i studien med Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås, som också är specialiserad på arbete med våld i nära relationer. Det finns dock demografiska skillnader mellan områdena som Karin och FRV arbetar i. Malmö är en mycket större stad med en annan befolkningsstruktur och andra sociala problem än Västerås. I det material som studerats är omständigheterna kring brotten oftast desamma i Malmö och Västerås. De främsta skillnaderna mellan Västerås och Malmö är en lägre andel målsägare och misstänkta som har en annan etnisk bakgrund än svensk, att det är en större andel målsägare och misstänkta som är påverkade av narkotika eller alkohol vid brottstillfället och att det är vanligare att anmälan görs i ett akut läge.

I det material som Brå studerade hade polisen på Karin förhört nio av tio av de våldsutsatta kvinnorna, medan de endast hade hört två tredjedelar av de misstänkta och vittnena. Kvinnans skador dokumenteras vanligen genom en kombination av text och bild. Att skadorna filmas är ovanligt liksom att dokumentera brottsplatsen, göra husrannsakan och beslag. I 40 procent av ärendena frihetsberövas den misstänkte. Den genomsnittliga handläggningstiden i ärendena på Karin är ungefär fyra och en halv månad.

På FRV liknar polisens utredningsarbete i stor utsträckning arbetet på Karin. De skillnader som finns i materialet talar dock till FRV:s fördel; man håller förundersökningsförhör tidigare, förhör fler vittnen och har betydligt kortare handläggningstider, 70 dagar jämfört med 139 dagar.

En viktig faktor för att brottet ska kunna klaras upp och leda till åtal är att kvinnan är beredd att delta i utredningen. Utan hennes deltagande minskar chansen för uppkläring markant. När koncept Karin byggdes upp var en stark förhoppning att den anpassade miljön, satsningen på bra bemötande och erbjudande om stöd och hjälp skulle bidra till att fler kvinnor skulle vilja och våga delta i en utredning. Brås genomgång av polisutredningarna från Karin och

FRV visar dock inga skillnader mellan myndigheterna i andelen ärenden där kvinnorna deltar. Andelen kvinnor som deltog i utredningarna var 60 procent på båda orterna. Att Karin tar emot fler kvinnor med utländsk bakgrund påverkar inte detta resultat då det i materialet inte finns något samband mellan etnisk bakgrund och deltagande, vare sig i Malmö eller i Västerås.

Uppklaringen i Malmö var låg, men ökade under 2012

I det studerade materialet var andelen ärenden som redovisades till åklagare genom ett förundersökningsprotokoll ungefär densamma på koncept Karin som på FRV, 30 respektive 29 procent. Personuppleringen var 23 procent på Karin och 25 procent på FRV. Detta betyder att det inte fanns någon signifikant skillnad i resultatet vid de två familjevåldsenheterna vid tidpunkten för studien. Siffrorna är dessutom förhållandevis låga i jämförelse med landet i övrigt under den studerade perioden.

I en tidigare rapport från Brå, *Polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer* (2008:25) fann man att andelen ärenden per myndighet som leder till personupplarning tydligt hänger samman med fyra specifika utredningsfaktorer: att det finns ett vittne som på något sätt styrker kvinnans berättelse, att det finns en målsägande som deltar i utredningen, att det finns en dokumenterad skada och att den misstänkte medger brottet åtminstone till viss del. Jämfört med de polismyndigheter som ingick i den tidigare studien, uppfyller ärendena på Karin i mindre utsträckning dessa fyra faktorer. Detta torde vara en förklaring till att Karin personupplärade färre ärenden än polisen i Västerås och landet som helhet.

En ytterligare förklaring till att inte fler ärenden personuppläras på Karin kan vara att en så stor andel av kvinnorna har utländsk bakgrund. Den tidigare nämnda studien visade nämligen också att andelen ärenden som personuppläras var lägre när målsäganden hade utländsk bakgrund (Brå 2008:25). Så är fallet också för det studerade materialet från Karin och FRV. Det visar att även i de fall där alla positiva faktorer är uppfyllda kan det vara svårt att få mannen lagförd i de fall målsäganden har utländsk bakgrund, svårare än när målsäganden har svensk bakgrund. Det kan ha flera skäl; i denna studie har det emellertid inte varit möjligt att fördjupa analysen av detta.

Under år 2012 ökade dock andelen ärenden som redovisades till åklagare påtagligt på Karin, från 29 till 36 procent. I sammanhanget kan nämnas att Karin sedan den studerade perioden 2010/2011 fått ytterligare en arbetsledare och att personalresurserna har förstärkts. Man upplever sig ha bra struktur i arbetet och tydligt ledarskap sedan 2012, vilket också förbättrat förutsättningarna för ett bra arbete.

Ny samverkan en grundsten i Karin

Personalen samverkar med ett flertal aktörer, både om generella frågor och om enskilda ärenden. Socialsekreterarna på Karin har mest kontakt med polisen på Karin och med socialtjänstkontoren i Malmös stadsdelsförvaltningar. Polisen har, förutom med de två socialsekreterarna, mest kontakt med åklagarna, som de nästan dagligen har möten med i Karins lokaler.

Jämfört med RVC och FRV samverkar aktörerna inom Karin mer frekvent med både varandra och med andra. De har oftare kontakter med andra berörda myndigheter och aktörer, både när det gäller enskilda ärenden och generella frågor rörande arbetet kring våld i nära relationer.

Däremot finns det ingen skillnad i hur väl den förekommande samverkan fungerar. Den samverkan som Karin, FRV och RVC har med andra upplevs av alla inblandade som både välfungerande och viktig för arbetet med våldsutsatta kvinnor.

De våldsutsatta kvinnorna uppskattar Karins verksamhet

I intervjuer med kvinnor som haft kontakt med koncept Karin framkommer att Karin är en mycket uppskattad verksamhet. Inte minst gäller detta den fysiska miljön. Den upplevs som hemtrevlig och trygg, vilket har haft stor betydelse både för kvinnorna och för barnen och den situation de befinner sig i.

De flesta av de intervjuade kvinnorna har blivit kontaktade av socialsekreterarna på Karin och värdesätter denna kontakt högt. Det gäller även de kvinnor som inte ansåg sig vara i behov av hjälp eller stöd och dem som endast haft korta stödkontakter. Dock hade flera av kvinnorna önskat sig mer hjälp från Karin eller andra aktörer än vad de fick. Mest nöjda med stödet är de kvinnor som har haft längre kontakt med socialsekreterarna på Karin.

När det gäller polisens bemötande är kvinnorna mycket nöjda. Poliserna beskrivs som snälla, trevliga, förstående, hjälpsamma, lugnande och pedagogiska. Kvinnorna anser också att de fått bra information om utredningen. Däremot är de inte lika nöjda med hur polisutredningarna sköttes. Då handlar det om att utredningarna tog för lång tid, att polisen ibland var för passiv, att kompetensen sviktade och att personalomsättningen var hög.

När intervjuerna gjordes, vilket skedde olika lång tid efter anmälan, hade några kvinnor blivit utsatta för nya hot och trakasserier av mannen, och ett par av dem hade också anmält dessa brott. Den stora majoriteten av de kvinnor som inte blivit utsatta igen uppger att de skulle polisanmäla brottet om det hände igen. Några menar att bemötandet på Karin gjort att de är beredda att anmäla igen. Kvinnorna är dock fortfarande i stor utsträckning traumatiserade efter händelsen.

Brås bedömning

Brås generella bedömning på grundval av utvärderingen är att den modell som koncept Karin arbetar efter har flera värdefulla komponenter. Det gäller främst socialsekreterarnas uppsökande, stödjande arbete, som skiljer sig från det gängse sättet att arbeta med polisanmälningar om våld i nära relationer. Att lokalerna är särskilt anpassade för de våldsutsatta och deras barn, med syfte att skapa lugn och trygghet, är också en viktig och uppskattad komponent. Det är också värdefullt att polisen och socialtjänsten är samlokaliserade, vilket underlättar kontakterna mellan dem. Det är slutligen också bra att socialsekreterarna på Karin inte bara har fokus på kvinnorna, utan även på barnen och dem som begår brotten. Arbete med våldsutövarna ökar förutsättningarna för att våldet ska upphöra.

Den fysiska miljön är mycket uppskattad

En central del av koncept Karin är de specialanpassade lokalerna. Både av Brås utvärdering och av en tidigare utvärdering framgår att lokalerna är mycket uppskattade av kvinnorna. Lokalerna skiljer sig på ett positivt sätt från andra ställen, särskilt från dem som kvinnan normalt möter när hon ska träffa polisen under utredningen. Flera kvinnor lyfter också fram vilken betydelse den fysiska miljön haft för deras barn, och hur den minskat obehaget i situationen för kvinnorna.

Att lokalerna har betydelse för kvinnan i hennes kontakter med polisen och socialtjänsten under rättsprocessen är viktigt kunskap att ta till sig.

Brås studie ger dock inget stöd för att miljön påverkar kvinnornas inställning till att medverka i utredningen, vilket skulle öka möjligheten att klara upp brotten. En tänkbar förklaring kan vara det faktum att när en våldsutsatt kvinna gör en polisanmälan är det främsta syftet ofta inte att få mannen fälld för brottet. Det viktigaste är snarare att markera för mannen att misshandeln är oacceptabel och att få våldet att upphöra i en akut situation (Brå 2008:26 m.fl.).

Trots detta finns det alla skäl för polisen i hela landet att beakta detta och att inom ramen för sina möjligheter försöka anpassa miljön i polislokalerna så att de känns mer välkomnande och trygga för de våldsutsatta och deras barn. Att specialanpassa lokalerna i den omfattning som man gjort på Karin innebär dock påtagliga merkostnader; den årliga merkostnaden för lokalerna beräknas till tre miljoner kronor. Det kan vara svårt för många polismyndigheter och kommuner att ha råd med så stora merkostnader. Men det finns skäl för alla att analysera i vilken utsträckning deras lokaler möter de våldsutsattas och barnens behov och hur de kan förbättras. Kanske kan man till exempel på ett vanligt poliskontor, som är specialiserat på ärenden rörande våld i nära relationer, reservera vissa arbetsrum för förhören med de våldsutsatta kvinnorna och möblera de rummen på ett mer välkomnande sätt som bidrar till trygghet och tillit.

Uppsökande arbete har ett värde

Den bild som framträder i Brås studie är att det uppsökande arbetet som bedrivs på Karin är värdefullt. Kvinnan befinner sig i kris i samband med anmälan och orkar inte alltid själv ta de initiativ som krävs för att få det skydd och stöd hon behöver. Flera av de intervjuade kvinnorna vittnar om att kontakten från Karin var viktig för dem. En del beskriver hur socialsekreterarna på Karin hjälpte dem att få kontakt med andra aktörer, till exempel Kriscentrum i Malmö stad eller med en kvinnojour. Andra har positiva minnen av enstaka stödjande eller stärkande samtal per telefon eller på plats. Däremot är det få av de intervjuade kvinnorna som haft något längre samtalsstöd från Karin, vilket också bekräftas av verksamhetsstatistiken.

Även Relationsvårdscentrum (RVC), som är den specialiserade stödjande verksamhet som Brå jämför Karin med, bedriver uppsökande verksamhet. Deras modell skiljer sig dock något från Karins. På Karin är socialsekreterarnas ambition att nå alla kvinnor som gjort en anmälan. I Västerorts polisområde i Stockholm, som är upptagningsområde för RVC, ska polisen i stället fråga alla berörda kvinnor om RVC får ringa dem. Det visar sig dock i vår studie att polisen i Västerort i stor utsträckning inte ställer frågan. Mot den bakgrunden talar mycket för att den rutin som finns på Karin ger bättre garantier för att kvinnor som behöver och önskar stöd verkligen blir kontaktade och erbjudna detta. Karins modell har också fördelen att man även når de kvinnor som kan behöva motiveras till att vilja ha en kontakt, eller dem som var för chockade i samtalet med polisen för att kunna ta ställning till frågan.

Personalresursen är lika stor på RVC som på Karin, men till RVC kommer endast kvinnor som redan uppgett att de vill ha en kontakt. Det ger RVC fördelen att de får utrymme att ha fler kvin-

nor i längre samtalskontakter. Enligt Brås mening är ändå Karins uppsökande modell att föredra.

Att socialsekreterarna, som på Karin och RVC, arbetar i samma lokaler eller samma hus som polisen förenklar möjligheterna att få det uppsökande arbetet att fungera. Det bör dock finnas förutsättningar att skapa ett samarbete av liknande slag som på Karin även i kommuner och stadsdelar där lokalsamverkan inte är möjlig.

Alla behov tillgodoses inte inom ramen för Karin

Det är svårt för stödjande verksamheter som Karin och RVC att tillgodose alla behov i arbetet med personer som polisanmält våld i nära relationer. Ett problem de inte löser är den utsattas behov av ett mer långsiktigt psykiskt stöd. Särskilt från Karin är stödet i flertalet fall relativt kort. I stort sett alla de kvinnor som Brå intervjuade var fortfarande mer eller mindre traumatiserade och mådde dåligt flera månader efter anmälan. Därtill kommer att flera av dem hade önskat mer stöd med ekonomi och bostad, något som varken Karin eller RVC har möjlighet till då de inte har befogenhet att ge bistånd.¹ Ett tecken på att kvinnorna behöver mer hjälp för att förändra sin situation är att flera av dem blir utsatta på nytt. Närmare en femtedel av männen i både Malmö och Västerås blir aktuella med en ny anmälan rörande våld i nära relation inom ett år efter ursprungsanmälan.

Möjligheten till kontaktförbud är en fråga som Karin inte har något inflytande över, men som anses viktig av de kvinnor som utsatts för våld i en nära relationer. Hälften av de intervjuade kvinnorna i studien som sökt kontaktförbud, har fått avslag, vilket motsvarar riksgenomsnittet. Brå har förståelse för den svåra avvägningen mellan kvinnans skyddsbehov och mannens rättssäkerhet som åklagarna ställs inför i sina beslut om kontaktförbud. Det är dock ett problem att många av dessa kvinnor blivit hotade efter anmälan och känner sig skyddslösa. Det problemet behöver på något sätt hanteras och lösas på ett bättre sätt än i dag.

Att det behövs mer stödinsatser har även tagits upp i tidigare studier. I utvärderingen av socialtjänstens och ideella kvinnojourers insatser för våldsutsatta kvinnor (KI 2011), som bygger på enkätsvar från kvinnor från fyra olika kommunbaserade verksamheter samt tjugo ideella kvinnojourer i landet, framgår att kvinnorna endast rapporterade små till måttliga förbättringar i psykisk hälsa och psykosocial funktion under uppföljningsåret. Många utsattes också för fortsatt våld.

¹ Det som Karin och RVC har tillgång till är ett antal lägenheter för skyddat boende, men beslutet om sådant boende fattats av en biståndsbedömande handläggare i stadsdelen.

Våldsutsatta kvinnor är oftast nöjda med polisen – även på Karin

De tidigare studier som finns om hur brottsoffer ser på polisens bemötande visar att brottsoffren överlag är nöjda. Polisens nationella brottsofferundersökning från år 2009 (RPS 2010:3) visar till exempel att 80 procent av de 5 000 personer som ingick i studien, var ganska eller mycket nöjda med bemötandet från polisen². Andelen som var nöjda med den information de fått var något lägre, och andelen som var nöjda med utredningsarbetet var ännu något lägre. I urvalet ingick dock inte personer som utsatts för våld i nära relationer.³ Samma resultat nåddes i en pilotstudie som Statistiska centralbyrån samma år genomförde på uppdrag av Rikspolisstyrelsen. I den studien inrymdes brott i nära relationer (SCB 2009). Den mindre studie som Brå gjorde år 2007 (Brå 2008:25) visar också samma resultat⁴. Åtta av tio var mycket eller ganska nöjda med polisens bemötande. Två tredjedelar var nöjda med informationen och drygt hälften var nöjda med polisens utredningsinsatser.

Svaren från kvinnorna i Malmö i denna studie visar ungefär samma resultat. Det tyder på att andelen kvinnor som var nöjda inte påtagligt skiljer sig från andelen nöjda kvinnor i andra delar av landet. Dock finns det en tendens i studiens intervjumaterial att kvinnorna i Malmö är något mer nöjda med polisens arbete än kvinnorna i Västerås. En annan indikator på att kvinnorna är nöjda med polisen och deras arbetsinsats är att de är beredda att anmäla igen om de blir utsatta på nytt. I det avseendet framkom ingen skillnad mellan de intervjuade kvinnorna i Malmö och Västerås.

Karins koncept tycks inte i sig ha effekt på polisutredningarna

Brås studie tyder inte på att arbetssättet på koncept Karin per automatik leder till att polisutredningarna förbättras. Andelen ärenden som redovisades till åklagare skiljer sig inte påtagligt från övriga delar av landet under den period som Brå studerade närmare (2010–2011).

Jämförelsen med polisen vid Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås visar att utredningsarbetet under den studerade perioden (juli 2010–juni 2011) snarare var bättre på FRV än på Karin. Särskilt påtagligt var att handläggningstiderna var kortare i Västerås.

² Resultatet motsvarar fyra och fem på en femgradig skala.

³ De som ingick i studien hade utsatts för andra våldsbrott eller vissa egendomsbrott.

⁴ I studien ingick 54 kvinnor från fyra län.

När det gäller utredningsarbetet vill Brå särskilt påtala vikten av att prioritera och organisera sitt arbete för att uppnå de utredningsfaktorer som visat sig ha störst betydelse för personuppkläringen i ärenden gällande våld i nära relationer (Brå 2008:25).

Här bör dock framhållas att andelen ärenden som redovisades till åklagare ökade påtagligt under 2012. Det är positivt att polisen på Karin har lyckats förbättra förutsättningarna för sitt utredningsarbete och därmed också kunnat uppnå mycket bättre resultat.

När Karin startade fanns vissa förhoppningar om att det goda omhändertagandet skulle leda till att fler kvinnor ville delta i polisutredningen och att förutsättningarna för att lagföra gärningspersonerna därmed skulle öka. Under den studerade perioden var det dock inte vanligare att kvinnorna i Malmö samarbetade i utredningen än det var i Västerås. Brå har heller inte fått några uppgifter från polisen på Karin som visar att kvinnornas inställning förändrats under 2012. Det tyder på att det är svårt att uppväga andra faktorer som påverkar kvinnans val, oavsett hur bra miljö och arbetssättet är. Faktorer som rädsla, emotionell bindning och gemensamma barn kan vara starka avhållande krafter, som kan vara svåra att påverka. Det är dock intressant att se att flera av de intervjuade kvinnorna i Malmö – som alla deltagit i utredningen – själva uppfattar att det goda stödet från Karin bidragit till deras beslut att delta. Däremot gjorde ingen av kvinnorna i Västerås någon sådan hänvisning till stödet från FRV eller socialtjänsten.

Polisens problem: hög personalomsättning och många oerfarna

Att polisen ger hög prioritet åt ärenden rörande våld i nära relationer är ett uttalat mål, både från regeringens och från Rikspolisstyrelsens sida. Erfarenheterna från polisen i koncept Karin illustrerar dock att detta inte alltid är så lätt att realisera. Polisverksamheten på Karin har präglats av stora svårigheter. Det har varit täta chefsbyten, otydligt ledarskap och svårt att rekrytera och behålla engagerad och kompetent personal. Det hänger delvis också samman med att den här typen av polisutredningar är krävande och bland många poliser inte kommer högt på en rangskala över attraktiva arbetsuppgifter. Situationen beskrivs dock som bättre under 2012. Polisen har fått ytterligare en arbetsledare och har numera personal som är engagerad i sitt arbete. De anser sig också ha bra strukturer i arbetet och tydligt ledarskap, vilket saknades tidigare. Brå vill dock framhålla vikten av att polisen fortsätter med att försöka öka intresset för dessa frågor bland sina anställda. Att en hög personalomsättning och oerfarna utredare får negativa effekter på utredningarna är något som tas upp av både polisen, åklagarna och de våldsutsatta kvinnorna i studien.

Är värdet av Karin så stort att det motiverar merkostnaderna?

I uppdraget ingår även att analysera samverkansmodellens effekter i förhållande till kostnaderna. Den enda tydliga merkostnaden för Karin rör lokalerna; kostnaden beräknas vara tre miljoner kronor högre än på ett traditionellt poliskontor. Därutöver kan man diskutera om hela eller delar av kostnaderna för de två socialsekreterarna på Karin ska ses en merkostnad för socialtjänsten. Man skulle också kunna se det som att den delen av Karins verksamhet snarare är ett nytt sätt att organisera det stöd till våldsutsatta kvinnor som stipuleras i socialtjänstlagen.⁵

När det kommer till *effekterna* i relation till kostnaderna framgår av studien att kvinnorna är mycket positiva till miljön på Karin och uppfattar att den goda miljön var viktig för dem i en traumatisk situation. Det är dock svårt att mäta vad den effekten är värd i pengar. Någon effekt i form av bättre polisutredningar eller att fler kvinnor är beredda att delta i polisutredningarna har vi inte kunnat finna i det material vi studerat.

På samma sätt är det svårt att på något vetenskapligt sätt värdera effekterna av socialsekreterarnas stöd i relation till kostnaderna för dem. Brås allmänna bedömning är dock att socialsekreterarna på Karin bedriver ett värdefullt arbete, som ligger väl i linje med intentionerna i socialtjänstlagens skrivningar om stöd till brottsoffer.

Uppföljningen av Karin behöver förbättras

Koncept Karin är en arbetsmodell som fått stor uppmärksamhet. Verksamheten förekommer ofta i massmedia, och man tar emot många studiebesök. Mot denna bakgrund finns det skäl att förvänta sig att man också lägger ned tid på att löpande följa och analysera verksamhetens innehåll och resultat. Tyvärr har detta hittills inte varit fallet. Enligt uppgift håller man dock på att förbättra sitt uppföljningssystem med ett nytt verksamhetsstöd. Brå har haft stora svårigheter att få fram statistik om besökarna och insatserna. Det gäller särskilt den sociala verksamheten, men även polisens arbete. Verksamheten tycks hittills inte ha haft bra rutiner för att systematiskt dokumentera sitt arbete och sina resultat.

Några uppföljande kontakter med kvinnorna för att se hur deras livssituation ser ut en tid efter kontakten med Karin tas inte heller rutinmässigt.

Det är enligt Brås mening angeläget att Karins verksamhetsuppföljning och uppföljande kontakter med de våldsutsatta förbättras. Sådan uppföljning är central för att kunna analysera verksamheten och dess resultat och därmed kunna utveckla arbetet. Det

gäller inte bara Karin utan även andra befintliga och kommande verksamheter av detta slag.

Slutsatser

Sammantaget visar Brås studie att koncept Karin uppskattas av de kvinnor som har kontakt med verksamheten. Det gäller både lokaler, bemötande och det uppsökande stödet från socialsekreterarna. I dessa avseenden kan Karin ses som en värdefull modell som andra kan lära av.

Däremot går det inte att dra slutsatsen att modellen endast fungerar om *alla* komponenterna i koncept Karin ingår. Det visar jämförelsen med RVC i Västerorts polisområde i Stockholm. Även de får höga betyg från kvinnorna för sitt bemötande och sitt uppsökande arbete i samarbete med polisen. Detta trots att de inte har samma nära samverkan med polisen – även om de arbetar i samma lokaler.

Brås slutsats är därmed att alla kommuner och polisområden kan lära något om betydelsen av att tänka på den fysiska miljö som kvinnorna möts av och att lägga starkt fokus på ett bra bemötande av kvinnorna. Alla kan också utveckla metoder för att underlätta för kvinnorna att få den hjälp och det stöd de behöver i samband med anmälan.

Den andra övergripande slutsatsen är att det arbete som koncept Karin och RVC bedriver i anslutning till rättsprocessen oftast inte är tillräckligt för att förbättra kvinnornas livssituation på sikt. Det behövs kompletterande, välfungerande system som på ett naturligt sätt tar vid när rättsprocessen är över. Det handlar till exempel om hjälp med bostad, ekonomi, och på det sociala området. Om inte det arbete som kräver myndighetsutövning prioriteras, riskerar insatserna från Karin och RVC – och andra liknande verksamheter – att bli en lindring för stunden, men inte mer.

Den tredje slutsatsen rör polisens utredningsarbete på koncept Karin. Brås bedömning utifrån studien är att man inte bör ha några förväntningar på att en spridning av koncept Karin med automatik också kommer att leda till ett bättre utredningsarbete. Snarare kanske det finns en risk att målen när det gäller utredningsresultat kan komma i skymundan på grund av det starka fokus på bemötande och omhändertagande som präglar Karin. Det är alltså angeläget att målen när det gäller utredningsteknik och utredningsresultat ställs lika högt som de sociala målen.

⁵ Socialtjänstlagen 5 kap. 11 § (SoL).

Sammanfattande synpunkter

- Uppsökande stödande arbete är värdefullt för våldsutsatta kvinnor som gjort en polisanmälan.
- Genom samarbete mellan polis och socialtjänst skapas förutsättningar för socialtjänsten att kontakta kvinnorna och erbjuda stöd.
- Lokalsamverkan mellan polis och socialtjänst underlättar möjligheterna att bedriva uppsökande arbete. De förutsättningar för tät samverkan som då skapas ger också möjlighet att skapa rutiner som garanterar att kvinnornas risk för fortsatt utsatthet rutinmässigt blir bedömd. Men uppsökande arbete kan utvecklas även om samlokalisering inte är möjlig.
- Det behövs en struktur och kompetens inom socialtjänsten för att, utöver det initiala stödet, även kunna arbeta med sådan hjälp som kräver biståndsbeslut.
- Att lokalerna på Karin är anpassade till behoven hos målsägandena och deras barn har stor betydelse för kvinnornas upplevelse av utredningsprocessen. Det finns skäl för andra poliskontor i landet, särskilt de som är specialiserade, att diskutera hur deras miljö skulle kunna förbättras så att de bättre tar hänsyn till de våldsutsattas behov. Vid icke-specialiserade enheter kan detta vara något som gagnar även andra grupper av brottsoffer.
- Det framstår dock inte som rimligt att stora förväntningar på att bra lokaler samt bra bemötande och stöd ska ge effekter i form av att fler kvinnor deltar i brottsutredning.
- Prioritera och organisera polisens arbete för att uppnå de framgångsfaktorer i utredningsarbetet som är särskilt viktiga för personuppklaringen i ärenden gällande våld i nära relationer.
- Det är viktigt att Polisen fortsätter att vara uppmärksam på att det finns tillräckligt med personer som har engagemang och kompetens att arbeta med utredningar som rör våld i nära relationer.
- Bra rutiner och system för statistisk uppföljning är viktigt inom socialtjänsten och Polisen för att kvalitetssäkra, följa upp och utveckla verksamheten kring våld i nära relationer.

Inledning

Bakgrund

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar de utsatta ett stort lidande. Att förbättra samhällets insatser för de våldsutsatta, och även deras anhöriga som påverkas indirekt, har hög prioritet för regeringen. År 2007 presenterade regeringen sin *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* (Skr. 2007/08:39). Handlingsplanen resulterade i en rad åtgärder med syfte att förbättra arbetet inom berörda myndigheter och organisationer.

Varken Brås uppföljning av handlingsplanen (Brå 2010:18) eller den senaste rapporten *Brottsutvecklingen i Sverige* (Brå 2012:13) visar dock någon minskning av antalet kvinnor som anger att de utsatts för våld i nära relationer. Så många som en tredjedel av de kvinnor som polisanmält att de utsatts för våld återkommer dessutom med en ny anmälan inom ett år.

Som en del i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor fattade regeringen den 19 mars 2008 beslut om att ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att vidta åtgärder för att utveckla och bygga upp en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor (Ju2008/2434/PO). Verksamheten skulle utgå från den arbetsmetodik som Polismyndigheten i Skåne och Malmö stad tillämpar inom ramen för Kvinnofridsprogrammet⁶. Rikspolisstyrelsen genomförde uppdraget tillsammans med Polismyndigheten i Skåne och flera andra aktörer. Resultatet – projekt Karin i Malmö (numera koncept Karin) – är en verksamhet som är utformad utifrån de våldsutsatta kvinnornas behov. Konceptet innebär att flera olika myndigheter och organisationer finns representerade i samma lokaler och samverkar kring våldsutsatta kvinnor. Dess-

⁶ Ett samarbete mellan Polisen, Åklagarmyndigheten, Frivårdens påverkansprogram IDAP, sjukvården samt Malmö Kvinnojour och andra frivilliga organisationer för att erbjuda hjälp och stöd till personer som utsatts för, och berörs av, våld i nära relationer.

utom är den fysiska miljön särskilt anpassad för utredningar om våld och andra övergrepp mot kvinnor.

Utöver den löpande verksamheten har man också till uppgift att sprida kunskap om våld i nära relationer och om den samverkansmodell man byggt upp, både på ett nationellt och internationellt plan.

Brå fick i december 2011 i uppdrag av regeringen att utvärdera verksamheten på koncept Karin i Malmö (diarienummer 2011/0443).

Brås uppdrag

Utvärderingen syftar till att få information om hur arbetsformen på koncept Karin fungerar och vilken betydelse den har för kvaliteten och effektiviteten i arbetet med våld i nära relationer. I regeringens uppdrag till Brå anges följande:

Syftet är att få information om hur arbetsformen fungerar utifrån de deltagande myndigheternas perspektiv och uppdrag samt vilken betydelse den har för kvaliteten och effektiviteten i myndigheternas arbete. Samverkansmodellens effekter ska också analyseras i förhållande till kostnaderna. Utvärderingen ska bland annat inbegripa en analys av om arbetsformen har haft någon effekt på rättsväsendets utredningar, antalet lagförda gärningsmän och handläggningstider. Även eventuella effekter på vilket stöd och skydd som de våldsutsatta kvinnorna erbjudits samt om detta har påverkat risken för att kvinnorna utsätts igen ska analyseras. Generella lärdomar och goda exempel ska lyftas fram. Fördelar och nackdelar med koncept Karin i förhållande till andra former för lokal myndighetssamverkan inom detta område bör belysas.

Brå har delat in utvärderingen av Karin i fyra teman:

1. Den fysiska miljön
2. Stödinsatser
3. Polisens utredningsarbete
4. Samverkan.

För varje tema beskriver studien dels hur man arbetar enligt koncept Karin, dels i vad mån arbetssättet skiljer sig från de jämförande verksamheter som ingår i studien. I utvärderingen analyseras också, så långt data tillåter, effekterna av arbetssättet. Den analysen grundar sig dels på statistik rörande utredningar och insatser, dels på intervjuer med kvinnor som utsatts för våld i nära relationer och haft kontakt med de olika verksamheterna. De våldsutsatta kvinnornas erfarenheter beskrivs i ett särskilt kapitel. En

begränsad analys av Karins kostnader i relation till dess effekter görs också.

Studien har begränsats till att endast omfatta kvinnor över 18 år som har utsatts för våld i nära relationer av män, vilket innebär att den inte går in på verksamheternas arbete med barnen eller dem som misstänks för brotten.

Begreppet våld i nära relationer

Begreppet våld i nära relationer inkluderar alla typer av våld, fysiskt och psykiskt, som kan förekomma mellan närstående i såväl heterosexuella som samkönade relationer samt inom syskon- och andra familje- och släktrrelationer. Kännetecknande är att den utsatta har en nära relation, och ofta starka emotionella band till förövaren, vilket försvårar dennes möjlighet till motstånd, uppbrott och att involvera utomstående. Våld i nära relationer skiljer sig från andra former av övergrepp genom att det ofta utövas under en längre tidsperiod (men även kan ske vid ett enskilt våldstillfälle) och tenderar att öka i intensitet med tiden. Våldet sker vanligtvis inomhus i offrets egen bostad och ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår. Den vanligaste formen av våld i nära relation utövas av en man mot en kvinna som hon har eller har haft en intim relation med (Nationellt centrum för kvinnofrid 2012).

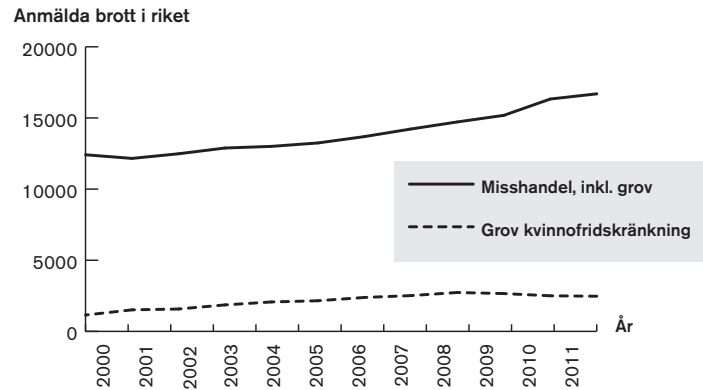
Kvinnofridskränkning avser upprepade kränkningar av en kvinna utförda av en man som hon har eller har haft en nära relation med och som varit ämnade att allvarligt skada hennes självkänsla. Kränkningarna kan bland annat utgöras av misshandel, olaga hot, ofredande, hemfridsbrott och sexuellt tvång. Grov kvinnofridskränkning är kriminaliserad enligt 4 kap. 4a § i brottsbalken.

Vilka brottstyper som ingår i begreppet våld i nära relation kan variera beroende på källan. I den officiella kriminalstatistiken ingår brottstyperna grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning samt misshandel av bekant och närstående som sker inomhus. Sedan 2009 finns även brottskoden misshandel i nära relation. De brottstyper som ingår i polisens interna statistik rörande våld i nära relationer är fler. Där ingår även brottstyperna våldtäkt, sexuellt utnyttjande, olaga hot och mord. I denna utvärdering används samma definition av våld i nära relationer som vanligtvis förekommer när kriminalstatistiken används.

Omfattning enligt kriminalstatistiken

Antal anmälda brott i landet av misshandel mot kvinnor i nära relationer ökade från 13 066 anmälningar år 2000 till 16 695 anmälningar år 2011. Anmälda brott av grov kvinnofridskränkning ökade från 1 147 till 2 471 under samma period. Detta illustreras i figur 1.

Figur 1. Antal anmälda brott av misshandel, inkl. grov, inomhus mot kvinna 18 år eller äldre av bekant eller i nära relation samt antal anmälda brott av grov kvinnofridskränkning. År 2000–2011.⁷

Källa: Brå 2012.

Omfattning enligt offerstudier

Det största problemet när man utifrån kriminalstatistiken ska dra slutsatser om den verkliga brottsligheten är dock att långt ifrån alla brott kommer med i statistiken. Särskilt relationen till gärningspersonen har visat sig vara av stor betydelse, då det är mindre vanligt att man polisanmäler ett brott om gärningspersonen är en bekant eller närstående. Anmälningsbenägenheten kan även påverkas av våldets allvarlighetsgrad. Som regel anmäls grövre våld oftare än lindrigt våld. Detta innebär att det finns ett betydande mörkertal i kriminalstatistiken och att den bild som förmedlas där inte kan användas som ett mått på utsattheten för våldet (Brå 2012:2, 2002:14).

Det råder samstämmighet om att frågeundersökningar likt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) är en mer pålitlig datakälla än kriminalstatistiken, framför allt vid studier av omfattning och utveckling av brott med stort mörkertal. I NTU tillfrågas ett slumpmässigt urval av befolkningen om deras erfarenheter av utsatthet för olika typer av brott. Anmälda brott respektive självrapporterad utsatthet är därmed olika typer av källor som visar på två olika vinklar av våldets omfattning.

I NTU framgår att den reella utsattheten är avsevärt högre än vad som framgår av kriminalstatistiken. NTU pekar mot att endast en tredjedel av brotten mot enskild person anmäls till polisen. Å andra sidan visar inte NTU på någon ökning av antalet utsatta kvinnor på det sätt som kriminalstatistiken gör. Det talar för att ökningen i kriminalstatistiken främst förklaras av att kvinnors,

⁷ År 2008 skedde en förändring i brottsstatistiken då känd person ersattes med bekant person och person i nära relation. Samtidigt ändrades kvinnans ålder från 15 år och äldre till 18 år och äldre.

anhörigas och myndighetspersoners benägenhet att anmäla brotten har ökat.⁸

Regelverket för våld i nära relationer

I Sverige har våld i nära relationer som sker på enskild plats sedan 1982 varit ett brott som faller under allmänt åtal. Att ett brott faller under allmänt åtal innebär att om polis och åklagare får kännedom om ett sådant brott ska en polisanmälan upprättas oavsett vilken inställning den utsatta har till en polisanmälan. Tidigare var det ett angivelsebrott, vilket förutsatte att kvinnan själv gjorde en anmälan till polisen.

År 1993 tillsattes Kvinnovåldskommissionen som hade i uppdrag att utifrån ett kvinnoperspektiv göra en översyn av frågor som rör våld mot kvinnor och föreslå åtgärder för att motverka sådant våld. Kommissionen lämnade sitt slutbetänkande "Kvinnofrid" år 1995 (SOU 1995:60), och kommissionens förslag fördes vidare i proposition 1997/98:55. Propositionen innehöll bland annat förslag om att införa ett nytt brott, grov kvinnofridskränkning, i brottsbalken. Skälet till att införa det nya brottet var att det tidigare hade varit svårt att inom det straffrättsliga regelverket tillräckligt beakta straffvärdet i upprepade och systematiskt kränkande handlingar, som var för sig kan utgöras av ganska bagatellartade gärningar. Detta eftersom det straffrättsliga systemet är inriktat på enskilda handlingar som i både tid och rum är avgränsade som "enskilda" handlingar. Syftet med den nya bestämmelsen var att hänsyn ska kunna tas till den utsatta personens hela situation och den upprepade kränkning hon utsatts för. Brottet grov kvinnofridskränkning infördes i brottsbalken år 1998.

Socialtjänstens ansvar kring våld i nära relationer

Även socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor har skärpts genom ny lagstiftning under 2000-talet. År 2001 gjordes ett tillägg i socialtjänstlagen (SoL) med innebörden att socialnämnden bör verka för att brottsoffer och deras anhöriga får stöd och hjälp. År 2007 skärptes lagen så att socialnämndens ansvar för att hjälpa brottsoffer blev ännu tydligare genom att ordet "bör" byttes ut mot "skall" (5 kap. 11 § SoL). Paragrafen lyfter särskilt fram behoven hos kvinnor som utsatts för våld i en nära relation. I SoL framgår även socialtjänstens ansvar för barn som riskerar att fara illa. Den ska i nära samarbete med hemmet sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd de behöver och, om det behövs, vård och fostran utanför hemmet (5 kap. 1 § SoL).

⁸ För mer information om omfattningen av våld i nära relationer hänvisas till *Brottsutvecklingen i Sverige 2008-2011* (Brå 2012:13).

3 kap. 1 § SoL klargör att det är socialnämndens ansvar att göra sig förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen och att i samarbete med myndigheter och frivilligorganisationer förebygga sociala problem. I 2 kap. 1 § SoL anges ett generellt och yttersta ansvar för att kommuninvånarna får det stöd och den hjälp som de behöver. Även 3 kap. 1 § SoL kan tolkas inom ramen för socialtjänstens ansvar att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Där anges att kommunen ska ”svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det”. Socialtjänstens ansvar omfattar även att ge information och stöd till våldsutövaren.

Om koncept Karin

Ursprung i Kvinnofridsprogrammet

Koncept Karin har sitt ursprung i *Handlingsprogrammet för insatser vid våld mot kvinnor och barn i Malmö*, det så kallade *Kvinnofridsprogrammet*. Detta har i sin tur sin grund i ett tätt samarbete mellan polis, socialtjänst, sjukvård, åklagare, kriminalvård, skola och frivilliga organisationer i Malmö i slutet av 1990-talet. Samarbetet inleddes med särskilda utbildningsinsatser för berörda myndigheter, och ett flertal specifika verksamheter inrättades inom såväl polisen som socialtjänsten.

En av utgångspunkterna i samarbetet mellan olika myndigheter och organisationer var erfarenheter av att de personer som utsatts för våld eller andra övergrepp inom familjen, ofta hade kontakt med många olika aktörer, exempelvis polis, socialtjänst, kriminalvård, mansjour, somatisk sjukvård och psykiatri. För att ge adekvat stöd och hjälp krävdes ett brett samarbete mellan aktörerna. Den som var utsatt för brott, utsatte andra för brott eller bevittnade brott inom familjen skulle inte behöva slussas mellan olika instanser. Koncept Karin utgör en del i denna process i Malmö. Karin invigdes 2008 i projektform och övergick 2010 till permanent verksamhet.

Konceptet döptes till Karin eftersom den gemensamma lokalen finns i kvarteret Karin i Malmö. Lokalen skulle vara särskilt anpassad och inredd för att skapa en trygg, hemlik miljö utifrån den utsattas behov och förutsättningar att bidra till brottsutredningen.

Målgruppsanpassad polisstation

Koncept Karin är en målgruppsanpassad polisstation för kvinnor och män som utsatts för våld, hot eller sexuellt övergrepp av en närstående. I verksamheten ingår också ett Barnahus⁹ för vålds-

⁹ Ett Barnahus är en verksamhet där barn som blivit utsatta för våld i nära relation tas emot. Här samverkar myndigheter i en barnanpassad miljö och ger barnet,

utsatta barn och ungdomar. Dessutom finns hjälp för dem som blivit polisanmälda. Även om verksamheten är till för både kvinnor och män arbetar man i praktiken nästan enbart med kvinnor som utsätts för våld av män. Då denna studie också begränsats till att endast omfatta kvinnor som utsätts för våld i nära relationer benämns målgruppen genomgående för ”kvinnorna” i rapporten.

I Karins lokaler arbetar de brottsutredande poliserna (Familjevårdssektionen) nära socialtjänstens stödjande verksamhet (Kriscentrum¹⁰). Alla som ingår i verksamheten är specialiserade på arbete med våld i nära relationer.

På koncept Karin arbetar två socialsekreterare som erbjuder kvinnorna emotionellt stöd och praktisk hjälp före, under och efter brottsprocessen. Socialtjänsten på Karin tillhör organisatoriskt Sociala Resursförvaltningens avdelning Barn och Familj i Malmö stad. Tätt knutna till verksamheten är också åtta åklagare i Malmö som är specialiserade på våld i nära relationer.

Polisen på koncept Karin tar emot samtliga anmälningar rörande våld i nära relationer i Malmö. Ärendevolymen är stor, år 2011 tog man emot 1 205 vuxenärenden¹¹ och 563 anmälningar rörande våld mot barn. Hösten 2012 arbetade 21 poliser på Karin med ärenden som rör vuxna som utsatts för våld i nära relationer, 5 av poliserna är män och 16 är kvinnor. Därtill tillkommer 14 poliser som arbetar med barnutredningar, 4 spanare, 2 administrativt anställda och 2 timanställda vars tjänster främst omfattar bandutskrifter. De utredande poliserna är civilklädda när de träffar de våldsutsatta kvinnorna.

Polisen på Karin har haft stora svårigheter att behålla personal. Verksamheten har präglats av täta chefsbyten, otydligt ledarskap och svårigheter att rekrytera och behålla engagerad och kompetent personal. Karin har också periodvis byggt sin verksamhet med hjälp av nyutbildade poliser från polishögskolan. Nästan en fjärdedel av vuxenutredarna och en femtedel av barnutredarna har sedan start bestått av nyutbildade poliser. Inledningsvis har dessa arbetat som biträdande handläggare men ganska snart fått ta mer ansvar och själva sköta sina egna utredningar. Under denna period har de fått stöttning och utbildning av en mentor, och de har kontinuerligt haft tillgång till handledning. Verksamhetschefen anser dock att situationen förbättrats avsevärt från och med 2012. Chefsbytena har upphört, och man har fått ytterligare en arbetsledare.

stöd, skydd och behandling på ett och samma ställe. För utvärdering av Barnahus, se *Barnahusutredningen 2010* av Kaldal, Diesen, Beijer & Diesen.

¹⁰ Kriscentrum finns dessutom på flera platser i Malmö och omfattar samtalsmottagning, hedersboende och boende för kvinnor och barn i Malmö. I studien är det dock endast Kriscentrum på koncept Karin som avses och kommer i rapporten kommer att benämnas som Karins stödjande verksamhet.

¹¹ I denna siffra ingår även en del ärenden som inte rör våld i nära relation enligt definitionen som används i denna studie, till exempel sexuellt våld och olaga hot.

Därtill kommer att man har lyckats rekrytera poliser med större engagemang och kompetens än tidigare. Sammantaget säger han att de nu har en bra struktur i arbetet och tydligt ledarskap, vilket saknades tidigare.

Samverkan är en viktig del av arbetssättet på koncept Karin. Polisen på Karin och de specialiserade åklagarna har dagliga möten i lokalerna för att planera och följa upp brottsutredningar samt se över hur de på bästa sätt kan samverka om aktuella våldsutsatta kvinnors behov av skydd och stöd. Åklagarna ger direktiv i utredningarna och fattar beslut om tvångsmedel och åtal medan polisen genomför brottsutredningar och fattar beslut om när strukturerade hot- och riskbedömningar bör göras.¹²

Rättsmedicinalverket har ett undersökningsrum till sitt förfogande i lokalerna på Karin, och det brukas vid behov för att dokumentera skador. Kring specifika frågor sker därutöver samverkan med andra myndigheter, exempelvis kvinnojourer, hälso- och sjukvården, skattemyndigheten, Migrationsverket och Kriminalvården.

Koncept Karin leds av en styrgrupp med representanter för verksamheterna som ingår i Karin. Vid styrgruppens möten diskuteras generella frågor som arbetsmetoder, samverkan, ärendeflöde och kunskapspridning.

En verksamhet med många uppdrag

När en polisanmälan kommer in om att en kvinna utsatts för våld i nära relation är koncept Karins uppdrag inte bara att se till kvinnans, utan till hela familjens situation. Det innebär att man även ska beakta den som blivit polisanmäld och barnens behov. I samband med förhör frågar polisen den som är misstänkt för brott om han önskar kontakt med en socialsekreterare för information, råd och stöd. Socialtjänsten på Karin har en särskild socialsekreterare som enbart arbetar med hjälp till dem som blivit polisanmälda. I de fall målsägarna har barn får de stöd och hjälp från Barnhuset, som också finns i Karins lokaler.

Koncept Karin har även i uppgift att sprida kunskap om våld i nära relationer och om den samverkansmodell de byggt upp, både på ett nationellt och internationellt plan. Bland annat tar de emot omkring ett studiebesök per vecka.

Lokalerna gör Karin till en dyrare verksamhet än andra

En fråga som ingår i Brås uppdrag är vilka merkostnader verksamheten vid Karin innebär i förhållande till traditionella verksamhe-

¹² I sådana fall skickas ärendet till Bosam (Brottsoffersamordningen) som genomför utredningen.

ter inom polisen och socialtjänsten. Enligt uppgift innebär Karins verksamhet en merkostnad för Polisen på cirka tre miljoner kronor per år, vilket avser de extra kostnaderna för lokalerna.¹³ Lokalerna är dyrare än på andra ställen både för att de är större och specialanpassade. Under den tid då Karin drevs i projektform svarade Polisen för hela lokalkostnaden. Sedan Karin blivit en permanent verksamhet svarar dock socialtjänsten för sin del av kostnaderna.

För socialtjänsten tillkommer kostnaderna för personalen vid den stödjande verksamheten på Karin, det vill säga kostnaderna för två socialsekreterare och en verksamhetschef. I vad mån denna personal kan sägas vara en *merkostnad* för Malmö kommun kan dock diskuteras. Om socialtjänsten väljer att uppfylla sitt lagenliga ansvar att ge stöd till våldsutsatta kvinnor genom att låta två socialsekreterare arbeta nära polisen, går det inte direkt att säga att dessa tjänster är en merkostnad. Socialtjänsten i Malmö betraktar inte heller det faktum att två socialsekreterare placerats på Karin som en merkostnad, utan endast som ett sätt att organisera arbetet med stöd till brottsoffer. Mot denna bakgrund har man inte gjort någon närmare analys av personalkostnaderna för Karin för socialtjänstens del.

Karin har utvärderats en gång tidigare

Karin har även vid ett tidigare tillfälle utvärderats på uppdrag av regeringen. Uppdraget gick till Rikspolisstyrelsen och Polismyndigheten i Skåne,¹⁴ och utvärderingen genomfördes av Rättssociologiska enheten vid Lunds universitet.¹⁵ Utvärderingen presenterades våren 2010.

Eftersom studien gjordes när Karin hade varit i gång under en ganska kort tid var erfarenheterna begränsade. De synpunkter man fick från kvinnor som varit i kontakt med Karin var dock positiva. Särskilt uppskattades lokalerna.¹⁶

Det framkom även sådant som kvinnorna tyckte kunde förbättras. De önskade sig bland annat bättre hjälp med bostad, ekonomi och familje frågor (till exempel när det gäller vårdnad om barnen), psykologisk eftervård, stöd till gärningsmän och anhöriga samt fler förhörstillfällen.

¹³ Uppgift från länspolismästaren i Skåne.

¹⁴ Ju 2008/4891/PO.

¹⁵ Annika Rejmer, Anna Sonander, Charlotte Agevall: Våldsutsatta kvinnor berättar. En utvärdering av projekt Karin. Rikspolisstyrelsen april 2010, PoA-428-7260/07.79.

¹⁶ Studien byggde främst på enkätsvar från och intervjuer med kvinnor som har haft, respektive inte har haft kontakt med Karin.

Karins stödjande funktion jämförs med RVC i Stockholm

I uppdraget ingår att jämföra koncept Karin med andra former av lokal myndighetssamverkan inom området. Den verksamhet som Brå valt är *Relationsvåldscentrum* (RVC) i Västerorts polisområde¹⁷ i Stockholm. Där samverkar socialtjänst och polis på ett liknande sätt som på Karin.¹⁸

RVC startade i projektform 2007 och blev en permanent verksamhet 2011. Liksom på Karin blir ärendena aktuella hos RVC genom en polisanmälan. Två socialsekreterare är placerade i polisens lokaler i syfte att underlätta för de utsatta. Liksom för den stödjande verksamheten på Karin är RVC:s uppdrag att stötta och motivera kvinnorna under rättsprocessen, ge råd och information samt slussa dem vidare till andra myndigheter för fortsatt stöd och hjälp. Även RVC har till uppgift att sprida information om sitt arbete, bland annat tar de emot omkring två studiebesök per månad.

Polisen på RVC står för sina lokalkostnader, medan socialtjänstens del finansieras av socialtjänsten vid de sju berörda socialkontoren i Västerorts polisområde i Stockholm. Liksom på Karin råder det sekretess mellan RVC och socialkontoren, och inte heller RVC har befogenhet att besluta om bistånd som exempelvis ekonomiskt stöd.

Skillnader mellan de stödjande verksamheterna på Karin och RVC

En skillnad mellan RVC och Karin är att RVC inte har någon verksamhet som riktar sig till gärningspersonerna eller barnen i familjen.

En annan skillnad är att RVC:s styrgrupp har en mycket bredare representation än styrgruppen på Karin. Styrgruppen på koncept Karin är helt och hållet intern, medan det i RVC:s styrgrupp ingår representanter för områdets sju Individ- och familjekontor, chefsåklagaren och polismästaren i Västerorts polismästardistrikt i Stockholm. Därutöver finns en arbetsgrupp med representanter från socialtjänsten, Västerorts polismästardistrikt i Stockholm och åklagarmyndigheten. Gruppen träffas minst två gånger per termin.

Polisen i Västerorts polisområde i Stockholm har ingen specialiserad polissektion för våld i nära relationer och ingår därför inte

¹⁷ Västerorts polismästardistrikt omfattar stadsdelarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta i Stockholms stad, samt kommunerna Ekerö, Solna och Sundbyberg. Verksamheten ligger i Solna.

¹⁸ Socialtjänsten i Västerås ingår inte i denna jämförelse eftersom de varken har någon uppsökande verksamhet utifrån polisanmälningar eller strukturerat samarbete med polisen såsom Karin och RVC. I kapitlet om de våldsutsattas perspektiv framgår dock hur kvinnorna upplevt det stöd och den hjälp de fått av socialtjänsten och andra sociala aktörer i Västerås.

heller som jämförelse med polisen på Karin. Polisens brottsoffer-samordnare sitter i direkt anslutning till RVC, medan de utredande poliserna sitter på en annan våning. Polisens lokaler är slutligen inte specialanpassade för våldsutsatta kvinnor.

Polisen på Karin jämförs med FRV i Västerås

Efter samråd med Rikspolisstyrelsen valda Brå att jämföra polisen på koncept Karin med Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås. FRV startade 2009 och är, liksom Karin, en specialiserad familje- och relationsvårdsenhet.¹⁹ På sektionen arbetar fem poliser med vuxenärenden och sex med barnutredningar (hösten 2012). I likhet med polisen på Karin samverkar FRV med ett antal specialiserade åklagare, år 2012 var de sex till antalet. Liksom på Karin är de utredande poliserna som kvinnorna träffar på FRV civilklädda. Samtliga poliser på FRV är kvinnor.

Skillnader mellan polisverksamheterna på Karin och FRV

Utgångspunkten för valet av jämförelseenhet var att det skulle vara en specialiserad enhet som är ganska typisk för specialiserade enheter i landet när det gäller storlek och arbetssätt. Med det som grund valdes alltså FRV i Västerås. Det innebär att det finns påtagliga demografiska skillnader mellan jämförelseområdena. Malmö är en mycket större stad med en annan befolkningsstruktur och andra sociala problem än Västerås.

När det gäller mer direkta skillnader mellan FRV:s och Karins polisverksamhet kan konstateras att FRV inte är samlokaliserad med socialtjänsten och inte heller har något strukturerat samarbete med socialtjänsten. På FRV har man inte haft samma problem med personalomsättning och oerfaren personal som på Karin.

¹⁹ Orsaken till att inte Västerort valdes som jämförelseområde när det gäller polisens arbete var att de inte har någon specialiserad enhet för familjevåld. Det finns ingen statistik över hur stor andel av polismyndigheterna som har specialiserade familjevårdsenheter. Hösten 2009 hade ungefär hälften av polismyndigheterna en sådan enhet (Brå 2010:4, fotnot s. 61)

Tabell 1. Jämförelse mellan verksamheterna i Malmö, Stockholm och Västerås.

	Koncept Karin	RVC	FRV
Upptagningsområde	Malmö Kommun	Västerorts polismästardistrikt, samt kommunerna Ekerö, Solna och Sundbyberg i Stockholms län	Västerås kommun inkl. Surahammar och Hallstahammar
Verksamhetens startår	2008	2007	2007
Funktioner i verksamheten	Socialtjänst och polis	Socialtjänst	Polis
Specialiserad socialtjänst för våldsutsatta kvinnor samlokaliserad med polisen	Ja	Ja	Nej
Strukturerad samverkan mellan socialtjänst och polis	Ja	Ja	Nej
Specialiserad polisverksamhet för våldsutsatta kvinnor	Ja	Nej	Ja
Uppsökande verksamhet utifrån polisanmälningar	Ja	Ja	Nej

Den fysiska miljön

Den fysiska miljön på koncept Karin är en central del av verksamheten och mycket olik en traditionell polisstation. Syftet med miljön på Karin är att skapa trygghet och hemkänsla för att öka kvinnans välmående och delaktighet i utredningen samt underlätta hennes kontakter med de olika verksamheterna. Först beskrivs den fysiska miljön på Karin och sedan presenteras de anställdas egna synpunkter på sina lokaler²⁰. Detta jämförs därefter med den fysiska miljön hos övriga verksamheter och synpunkterna på dessa.

Den fysiska miljön på Karin

Hemkänsla ska öka kvinnans delaktighet i utredningen

Miljön på koncept Karin har utformats utifrån idén om att samlokalisering kan underlätta de kontakter med olika myndigheter som kvinnan kan behöva ta. Miljön är dessutom anpassad och designad utifrån de våldsutsattas behov för att skapa en upplevelse av trygghet, värme och hemkänsla. Färger, textilier, material och inredning har valts med omsorg. Köket är centralt, och i stället för att sitta och vänta i en reception sitter kvinnan i ett rum som är mer likt ett vardagsrum. Många gånger följer även barnen med till Karin, och för dem finns lekutrymmen, datorhörna och tv-spel. En socialsekreterare på Karin beskriver miljön:

Om en kvinna har blivit blåslagen och kommer hit till polisen så behöver vi inte skicka henne vidare för hon ska ha ett stödsamtal. Vi kan behålla henne här, vi hjälper henne, [...] Om förhöret har dröjt flera timmar så är vi där, ger henne lite mat, sitter med henne, vi är nära. Vi sitter där på andra sidan, så vi är mitt i allt som händer. Så fort vi märker att det är en kvinna som är orolig över nånting så kommer vi åt [...] Jag är stolt över det här bemötandet som de här kvinnorna får.

²⁰ De våldsutsatta kvinnornas syn på lokalerna redovisas i kapitlet "De våldsutsattas perspektiv" längre fram i rapporten, s. 87.

Förhørs-, samtals- och undersökningsrummen är belägna runt kök och vardagsrum, vilket också utgör Karins väntrum. Tanken är att en miljö som är skapad på detta sätt också ska skapa förutsättningar för bra samtal.

Lokalerna är förbehållna de våldsutsatta kvinnorna, och risken är liten att de träffar på den misstänkte, eftersom männen inte har samma väntrum som kvinnorna och förhörs i andra rum än de som är anpassade för kvinnorna. Enligt socialsekreterarna på Karin upplever kvinnorna förhørslokalerna som avkopplande.²¹

Och när man har svårt att komma i tal så brukar de alltid kommentera möbleringen "Åh vilka fina färger ni har valt." Och sedan har vi i alla fall nånting att börja med. Inte som förut på en polisstation där man sitter på en pinnstol och väntar på sin tur. Och blir uttittad.

Poliserna är alltid civilklädda och brukar bara ha uniform på sig när barn vill ha "bevis" på att det handlar om en "riktig polis".

Här är det inga poliser som går i poliskläderna utan alla är civilklädda. Och det kan

jag också tycka är lite avslappnande. Ibland har de på sig [uniformen] men då är det bara för barnen som kanske inte tror att det är en riktig polis man pratar med (skratt).

²¹ I kapitlet om de våldsutsattas perspektiv redovisas kvinnornas upplevelse av lokalerna.

Personalen mycket nöjd med sin fysiska miljö

Personalen inom koncept Karin är nöjd med sina lokaler. De menar också att miljöns utformning har betydelse för hur kvinnan mår under utredningsprocessen. Den synen delas av åklagarna i Malmö. På frågan om den goda miljön bidrar till att kvinnan vågar och vill delta i utredningsprocessen är svaren mer varierade. Socialsekreterarna tror det, medan poliserna, cheferna och åklagarna är mer tveksamma.²²

Den fysiska miljön i övriga verksamheter

Övriga verksamheter har mer traditionellt utformade miljöer. Ett socialtjänstkontor har oftast samtalsrum som försöker förmedla trygghet och lugn. Däremot är det ovanligt att reception och väntrum är lika väl anpassade för kvinnor och barn som på Karin. En traditionell miljö på ett poliskontor är oftast inte anpassad utifrån besökarnas specifika behov, vare sig förhørsrum eller väntrum. Där möts besökare oavsett problem eller ärende. Förhørsrummen är mer utformade utifrån polisens perspektiv än kvinnornas. Förhöret sker vid polismannens skrivbord med den "barriär" som detta innebär. Någon plats för barnen finns oftast inte.

RVC är också nöjda med sin fysiska miljö

På RVC är väntrummet/samtalsrummet, anpassat för de våldsutsatta kvinnorna, dock inte i samma utsträckning som på Karin.

Socialsekreterarna på RVC fick besvara Brås enkät. De uppger att de är mycket nöjda med sina lokaler. De anser, i likhet med personalen på Karin, att miljöns utformning är betydelsefull för hur de besökande kvinnorna mår under själva utredningsprocessen. Däremot har de, till skillnad från Karin, ingen åsikt om huruvida lokalerna har betydelse för kvinnans motivation att delta i utredningen. På bilden syns ett förhørsrum i RVC:s lokaler.

Foto: RVC

Samtalsrum på RVC.

²² Drygt hälften av poliserna, cheferna och åklagarna tror att lokalerna har betydelse för kvinnornas motivation att delta i utredningen, medan övriga inte tror det. I kapitlet om polisens arbete framgår dock att deltagandet inte är högre i Malmö än i Västerås.

Reception på FRV.

Väntrum på FRV.

Förhöringsrum på FRV.

Polisen på FRV anser inte att deras fysiska miljö är optimal

Den fysiska miljön på FRV är traditionell och inte anpassad utifrån besökarnas specifika behov, vare sig förhöringsrum eller väntrum. På följande bilder syns polisstationens reception och väntrum på FRV.

På FRV är man, till skillnad från övriga verksamheter i studien, inte nöjd med sina lokaler. Personalen anser att deras lokaler är för "polisiära". De flesta önskar att lokalerna var mer anpassade till de våldsutsattas behov då de menar att lokalerna är viktiga för hur kvinnan mår under utredningsprocessen och har betydelse för hennes motivation att delta i utredningen.

De poliser som ser ett värde i anpassade lokaler ser dock i praktiken problem med att genomföra det då de förhör både målsägare och misstänkta i samma rum. Förhöringsrummen har en stram framtoning, eftersom det anses lämpligt vid förhör med misstänkta. Men det betyder samtidigt att rummen inte har den anpassade utformning som poliserna tycker skulle vara bättre vid förhör med de våldsutsatta kvinnorna.

Det kanske inte är så kul att vara här. Man kanske vill ha med sig någon och sätter sig bland allmänheten nere i receptionen när man är helt blåslagen eller... då känner man sig utsatt.

Det skulle ju kunna vara någon trevligare miljö än att sitta på ett kontorsrum så här, alltså en miljö som kanske inte känns så polisiär. Att kvinnorna känner sig hemma, tryggare [...]. Sen är det ju så att vi måste vara lite olika för ska man ha en misstänkt då ska

det ju vara ett så kallt rum som möjligt så vi måste försöka uppfylla båda delarna.

Arbetet med skydd, stöd och insatser

Ja, alltså när man anmäler, just detta att man kommer upp dit, man får skydd, man får prata med folk som bryr sig och de månar om mig över huvudet taget. Det betyder jättemycket. Det gör det verkligen. Det är ju det som gör att man orkar kämpa lite till. När man är som allra längst ner på stegen i ork så får man det stödet. Det gör att man kommer ett litet, litet steg uppåt. Sen så, för varje gång man får mer så kommer man längre och längre upp.

Citatet ovan kommer från en kvinna som utsatts för våld i nära relation och haft kontakt med socialsekreterarna på koncept Karin.

Att göra en polisanmälan om våld i nära relation kan vara en omvälvande händelse. För det första befinner sig kvinnan ofta i ett trauma eller en chock på grund av det våld hon utsatts för. Därtill kommer att den som hon eller någon annan anmäler är hennes partner, någon hon levt ihop med, haft en nära relation till och i många fall också har barn med. Den personen ska nu utredas, kanske frihetsberövas och möjligen dömas.

I och med anmälan blir något som kanske tidigare har varit ett privat problem offentligt. Utomstående ska ställa frågor, undersöka parets gemensamma liv, men också ifrågasätta det som hänt. Därefter kan det komma att ytterligare diskuteras i en rättegång. Allt det ska ske inom ramen för något som är okänt för många – rättsväsendet. Rättsväsendet och polisen framstår ofta som främmande för den som inte haft kontakt med dessa instanser tidigare. Inom polisen finns ett visst språk, man benämner saker på ett visst sätt, personer blir till "misstänkt", "gärningsperson" eller "målsägare", och det pågår en process som kvinnan inte själv har kontroll över.

Arbetet med att ge kvinnorna skydd och stöd bedrivs på koncept Karin främst av socialtjänstens specialiserade stödjande verksamhet. Polisen på Karin kan dock ta initiativ till egna hot- och riskbedömningar.

I detta kapitel redovisas först förekomsten av riskbedömningar på koncept Karin. Därefter beskrivs Karins stödjande funktion och dess arbete med att stödja de våldsutsatta kvinnorna i Malmö. Detta jämförs även med de andra verksamheterna som ingår i studien för att se i vilka avseenden de olika verksamheterna skiljer sig åt.

Riskbedömningar på Karin och FRV

Syftet med polisens hot- och riskbedömningar är att kunna vidta rätt skyddsåtgärder som förhindrar ny brottslighet och därigenom minskar risken för upprepad utsatthet, lidande och skada genom våld eller trakasserier.

I ärenden som rör våld i nära relationer ska det alltid göras en bedömning av risken för att mannen utsätter kvinnan för våld på nytt (RPS, 2009). Riskbedömningen kan ske på två olika sätt: antingen genom allmänna frågor i samband med anmälan för att ta reda på om det föreligger en akut risk för kvinnan eller med hjälp av strukturerade bedömningsinstrument vid ett senare tillfälle.²³ Det vanligaste bedömningsinstrumentet är SARA²⁴. I Malmö använder man en lokalt baserad version av SARA och PATRIARK²⁵, den så kallade Skånemodellen.

Både på Karin och på FRV görs riskbedömningen främst inom den egna verksamheten genom samtal med kvinnan. I endast ett tiotal fall per år brukar polisen göra en formell riskbedömning utifrån SARA eller Skånemodellen. I de fallen skickas en förfrågan till särskilda enheter inom polisen. På Karin är det Brottsoffersamordningen (Bosam)²⁶ som gör dessa, i Västerås är det Personsäkerhetsamordningen (PSS)²⁷.

Däremot ingår alltid en bedömning av risken för upprepad utsatthet i det första samtal som socialsekreterarna på Karin har med kvinnorna. Det samtalet anser polisen på Karin är tillräckligt för att bedöma riskerna och se till att kvinnorna får det skydd de behöver. Hur det går till beskrivs närmare nedan.

Stödinsatser på Karin

Socialsekreterarna på koncept Karin arbetar uppsökande utifrån aktualiserade polisanmälningar om våld i nära relationer. Det stöd

²³ För mer information om polisens strukturerade arbete med hot- och riskbedömningar, se Brå Rapport 2010:20.

²⁴ SARA (Spousal Assault Risk Assessment) mäter kvinnans risk att utsättas för våld av sin partner och kan även användas vid ansökan om kontaktförbud.

²⁵ PATRIARK används för att bedöma risken för hedersrelaterat våld.

²⁶ Bosam är den del av polisen i Malmö som arbetar med skydd för och stöd av brottsoffer och kontrollerar efterlevnaden av utfärdade kontaktförbud.

²⁷ PSS är den del av polisen i Västerås som arbetar med brottsoffer och personssäkerhet.

de erbjuder är främst *emotionellt* – genom samtal – och *praktiskt* – i form av hjälp med kontakter till andra myndigheter och aktörer. Socialsekreterarna har däremot inte möjlighet att hjälpa kvinnorna med materiellt stöd. De har inte befogenhet att själva ta beslut om stöd i form av boende och ekonomiskt bistånd. I sådana frågor hjälper Karin kvinnorna att ta kontakt med socialtjänsten i respektive stadsdel.

Ett inventerande, stödjande samtal inom 24 timmar efter anmälan

När polisen på Karin tar emot anmälan om våld i nära relationer ser de till att socialsekreterarna på Karin får kvinnornas kontaktuppgifter. Om anmälan tas upp genom att kvinnan själv kommer till poliskontoret på Karin träffar en av socialsekreterarna henne direkt efter det att anmälan är gjord. Om anmälan sker på annat sätt, till exempel akut på brottsplatsen eller per telefon, har socialsekreterarna på Karin som rutin att inom 24 timmar kontakta kvinnan via telefon för att kartlägga hennes omedelbara behov av hjälp och, om hon vill, boka tid för ett första stödsamtal. Om anmälan sker på en helgdag hänvisas ärendena till den Sociala jouren i Malmö som tar hand om akuta insatser som skyddsbehov. Nästföljande vardag går ärendet över till socialsekreterarna på Karin, som på en blankett registrerar om kvinnan gick att nå eller inte. Om kontakt inte upprättats inom högst 24 timmar underrättas polisen, som ska avgöra vilka åtgärder som ska vidtas för att nå kvinnan, till exempel hembesök.

Andelen kvinnor som socialsekreterarna på Karin lyckas nå för ett samtal har gradvis ökat sedan 2009, då man nådde runt två tredjedelar av kvinnorna; år 2011 nådde man nästan 90 procent. Ökningen beror främst på att polisen under åren förbättrat sitt arbetssätt och samarbete med socialsekreterarna, vilket lett till att dessa snabbare får tillgång till kvinnornas kontaktuppgifter.

Tabell 2. Andel av de kvinnor som varit aktuella hos polisen på koncept Karin, som socialsekreterarna har samtalat med fysiskt, per telefon respektive inte fått kontakt med. År 2009-2011. Andel i procent.²⁸

	2009 (n=321)	2010 (n=398)	2011 (n=353)
Personligt möte	41	33	40
Telefonsamtal	25	39	47
Ingen kontakt	34	27	13

Källa: Verksamhetsstatistik 2012.

²⁸ Observera att siffrorna för 2011 ska tolkas med viss försiktighet då personalen på koncept Karin uppger att de inte var konsekventa i rutinerna för registrering vid denna tidpunkt.

Den stödjande funktionen till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer kan delas in i tre delar: emotionellt stöd (samtalsstöd), praktiskt stöd (hjälp att ta kontakter med andra myndigheter och aktörer) och materiellt stöd (biståndsinsatser).

Emotionellt stöd – samtal med flera komponenter

Ett centralt syfte med det första samtalet är att utreda om kvinnan behöver flytta från sin bostad för att få skydd eller om hon är i behov av annan typ av skydd. I samtalet ingår därför frågor som grund för en bedömning av kvinnans risk att utsättas för våld igen²⁹. Med hjälp av frågorna, som delvis är baserade på etablerade riskbedömningsinstrument³⁰, får socialsekreteraren en bild av kvinnans situation. Det görs således ingen strukturerad riskbedömning på koncept Karin utan vilka frågor som ställs skiljer sig något från fall till fall. Utifrån bilden som kommer fram under samtalet kan socialsekreteraren tillsammans med kvinnan avgöra vilka insatser som behövs, till exempel skyddat boende. Hon får också en bild av om kvinnan behöver annan hjälp, som att komma i kontakt med advokat, socialtjänst eller andra myndigheter. Samtalet ger också visst utrymme för rådgivning och krishantering.

Den del av samtalet eller samtalen som syftar till att ge emotionellt stöd har tre komponenter som delvis går in i varandra: informerande, motiverande och stödjande. Fördelningen av dessa komponenter är beroende av kvinnans situation och behov. Hon informeras om sina rättigheter, om vilka möjligheter till stöd som finns och vem som tillhandahåller stödet och hur rättsprocessen går till. Det uppstår lätt frustration där kvinnan undrar varför polisen sade så eller gjorde på ett visst sätt. Då tydliggör socialsekreterarna polisens roll och förklarar varför de ställer sina frågor.

Genom en strukturerad samtalsmetod – Motiverande samtal (MI) – motiveras kvinnan till att ta avstånd från våldet och att delta i polisutredningen. Målet med samtalet är inte att ”tvinga” fram en förändring utan att uppmuntra kvinnan att reflektera över sin situation och genom detta upptäcka vilka möjligheter till förändring som finns. Under motivationsamtalen rör sig diskussionen exempelvis om vilka mål kvinnan har om ett år, för- och nackdelar med att lämna mannen och om hur barnen ser på konflikterna. I praktiken innebär det att personalen varken ställer krav på att hon ska lämna sin relation eller delta i förundersökningen. För att framhäva och bekräfta kvinnans styrkor så att hon ska få kraft att ta sig igenom rättsprocessen och få ökat självförtroende arbetar socialsekreterarna även med så kallad empowerment, som är ett

²⁹ I enstaka fall har polisen redan låtit göra en manualbaserad hot- och riskbedömning. I de fallen diskuterar socialsekreterarna resultaten från denna med kvinnan.

³⁰ Danger Assessment.

vanligt inslag i enskilda samtal och terapi.³¹ Utöver detta använder socialsekreterarna den personliga kompetens som de förvärvat genom vidareutbildning eller kurser. Det innebär att man även använder systemteoretiska och kognitiva inslag under samtalen, liksom praktiska verktyg som frågeformuläret KASAM (Känsla av sammanhang) av Antonovsky.

Mindre vanligt med mer än ett stödsamtal

Det vanligaste är att man har *ett* stödsamtal, men i en del fall träffas socialsekreteraren och kvinnan för flera samtal, vanligtvis tre till fyra. En del kvinnor (35 procent enligt de studerade polisutredningarna) har inte själva valt att göra en polisanmälan utan det är polispatrullen på plats som gjort anmälan. I dessa fall har kvinnorna ofta inte kommit så långt i sin process att de önskar stödsamtal. Om kvinnan vill fortsätta kontakten med socialsekreterarna är detta möjligt oavsett om hon vill fullfölja utredningen eller inte.

Kvinnorna får fortsatt stöd och hjälp så länge de är i behov av det, förutsatt att kontakten med socialsekreterarna startat inom tre månader från det att polisanmälan upprättats. I annat fall får hon hjälp att komma i kontakt med samtalsmottagningen³² i Malmö stad. Utöver samtalsstöd och rådgivning erbjuds hon på samtalsmottagningen även krisbearbetning.

Stöd under rättsprocessen

I de fall socialsekreterarna på Karin har en längre kontakt med kvinnan kan den även bestå i att informera om hur en polisutredning och en eventuell rättegång går till. Genom det täta samarbetet med polisen kan de dessutom hjälpa kvinnan att snabbt få information om utredningens gång. Socialsekreterarna betonar dock att de inte lämnar någon information om kvinnan till polisen som kan ha betydelse för utredningen. De upprättar bara kontakten med den ansvarige utredaren. Om kvinnan önskar har socialsekreterarna möjlighet att följa med som stöd vid polisförhör och rättegångar.

³¹ Se *Utfall och effekter av sociala metoder för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. En systematisk översikt*. Utgiven av Socialstyrelsen 2006.

³² Samtalsmottagningen tillhör socialtjänsten i Malmö stad. De erbjuder kostnadsfri rådgivning, krisbearbetning och behandling till personer som utsatts för, utsatt andra eller berörs av våld i nära relationer.

Praktiskt stöd – hjälp med myndighetskontakter och skyddat boende

Hjälp att få kontakt med andra myndigheter och aktörer

Utöver det samtalsstöd som Karin kan ge behöver kvinnorna ofta hjälp på flera olika sätt. I de fallen kan socialsekreterarna på Karin hjälpa kvinnan att boka en tid med andra myndigheter och aktörer. Socialtjänstens individ- och familjeomsorg, som ansvarar för boende och ekonomiskt stöd, är den vanligaste instansen. Men det kan också handla om kontakter med till exempel sjukvården och Försäkringskassan. I de fall där kvinnan ber om det, följer socialsekreterarna från Karin även med till möten med socialtjänsten eller en annan aktör. När kontakten är upprättad och socialsekreterarna har sett till att kvinnorna får fortsatt stöd och hjälp, upphör Karins ansvar.

För en utförligare redogörelse av vilka instanser som Karin samarbetar med, se avsnittet om samverkan, s. 83.

Hjälp med skyddat boende

En del av de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer behöver ett nytt boende. Då har socialsekreterarna två olika möjligheter att hjälpa henne. I första hand kan de se om det finns rum tillgängliga på de skyddande boenden som finns inom den egna organisationen – Kriscentrum Malmö. *Kriscentrum Boende* vänder sig till våldsutsatta och hotade vuxna kvinnor med eller utan barn och har nio rum till sitt förfogande. *Kriscentrum Boende Heder* tar emot flickor och unga kvinnor i åldern 16–22 år utan barn som utsatts för hedersrelaterat våld. De förfogar över sex rum. Så kallade jour- eller utslussningslägenheter finns också inom kommunen, men används i första hand för dem som har bostad på skyddat boende och har ett längre skyddsbehov.

Socialsekreterarna på koncept Karin och i Malmös stadsdelar vittnar dock om att boendena inom den egna organisationen nästan alltid är upptagna. I dessa fall kontaktar de socialtjänsten eller kvinnojourer i den stadsdel där kvinnan bor och ber dem hjälpa att ordna ett boende för kvinnan. Totalt finns det i Malmö stad 45 platser för skyddat boende, inklusive de platser som kvinnojourerna och sociala resursförvaltningen förfogar över. Oavsett vilken form av skyddat boende som kan ordnas så fattas det formella biståndsbeslutet om boendet av socialtjänsten i respektive stadsdel.

Utöver antal samtal är skyddat boende den enda typ av insats som den stödjande verksamheten på Karin för statistik över. Av statistiken framgår att mellan en fjärdedel och en tredjedel av kvinnorna var i behov av ett nytt boende under åren 2009–2011. Statistik från koncept Karin visar att de åren 2009–2011 hjälpte 40–50 procent av de behövande kvinnorna till ett skyddat boende. Andelen av dem som behövde hjälp och som fick bo i socialtjän-

tens eget skyddade boende varierade, från 29 procent 2009 till 12 procent 2011. De flesta av dem som behövde bostad men inte fick hjälp ordnade själva ett nytt boende, till exempel genom att tillfälligt bo hos släktingar eller vänner. Återstoden valde eller kände sig tvingade att bo kvar i sin bostad, ofta på grund av gemensamma barn med mannen.

Sammantaget får ungefär tio procent av alla kvinnor som får kontakt med koncept Karin skyddat boende.

Tabell 3. Andel kvinnor som behövt och fått nytt boende av olika slag. År 2009–2011. Andel i procent.³³

	2009	2010	2011
Behov av boende	n=321	n=398	n=353
Önskar/behöver nytt boende	23	36	23
Önskar/behöver inte nytt boende	77	64	77
<i>Totalt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Lösningar för dem som behöver nytt boende	n=74	n=143	n=81
Kriscentrums boende	29	12	12
Skyddat boende genom kvinnojour/stadsdel	21	27	37
Ordnat nytt boende själv	42	41	36
Inget nytt/skyddat boende	8	20	15
<i>Totalt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Källa: Verksamhetsstatistik från Karin 2012.

Utländsk bakgrund medför särskilda svårigheter

En stor del av kvinnorna som kommer till koncept Karin har utländsk bakgrund. Ett problem som kan uppstå i arbetet med dessa kvinnor är språksvårigheter, att kvinnan har svårt att förstå och göra sig förstådd. Här har socialsekreterarna en fördel då de har språkkunskaper i kurdiska (sorani), persiska (farsi) och arabiska (hösten 2012). Arabiska är det vanligaste språket bland kvinnorna med utländsk bakgrund som besöker Karin. Språkkunskaperna innebär att socialsekreterarna relativt sällan behöver använda tolk vid samtalen med kvinnorna. De har dock möjlighet till tolk omgående om behov finns.

Ett annat problem som socialsekreterarna på Karin tar upp när det gäller kvinnor med utländsk bakgrund, är att de ofta inte vet var de kan söka hjälp och dessutom ofta har fått felaktig informa-

³³ Observera att siffrorna bör tolkas med viss försiktighet då personalen på koncept Karin uppger att de inte har varit konsekventa i sina rutiner för registreringen.

tion både från anhöriga och från andra verksamheter om vilka rättigheter de har.

Det finns ganska mycket felaktig information som hon har fått, den här kvinnan, angående vad som händer med barnen, vad som händer med ekonomin, vad som händer med mig. Vad kommer det att bli?

Detta medför att kvinnor med utländsk bakgrund oftare än andra kvinnor kan behöva mer hjälp från Karin för att få tillgång till det stöd och den hjälp de behöver.

Kvinnor som inte fått sitt uppehållstillstånd beviljat är särskilt utsatta. Dessa kvinnor drar sig för att söka hjälp eftersom de är rädda för att utvisas om de lämnar mannen. I nuläget har socialsekreterarna inte möjlighet att hjälpa dessa kvinnor i den utsträckning de önskar, och de skulle önska att det fanns riktlinjer för hur de ska arbeta med denna målgrupp.

Alla på Karin är nöjda med både mål och resurser

I den enkät som Brå skickade till medarbetarna på Karin framkommer att socialsekreterarna på Karin är nöjda med verksamhetens mål och upplever att deras roll i verksamheten är tydlig. Både medarbetarna och deras chef är nöjda med sin arbetssituation på Karin. De upplever att verksamheten överlag har goda resurser både vad gäller lokaler, tid för arbetet och tillgång till tolk³⁴.

Deras främsta samarbetsparter, polisen på Karin och socialsekreterarna ute i kommunen, anser också att socialsekreterarna på Karin är engagerade och kompetenta i sitt arbete.

Karins stödjande verksamhet i jämförelse med RVC

I vilka avseenden skiljer sig arbetet på Karins stödjande verksamhet från andra liknande verksamheter? För att få en bild av detta jämförs Karin med Relationsvåldscentrum (RVC) i Stockholm.

Det är dock svårare än önskat att besvara frågan om verksamheten på Karin innebär att kvinnorna får ett bättre stöd än på RVC. Främst beror det på att varken Karin eller RVC har någon särskilt utvecklad statistik över sina möten med kvinnorna och vilka åtgärder som vidtas. Nedan redovisas den jämförelse som varit möjlig att göra.

³⁴ Detta beskriver hur de såg på situationen i början av hösten 2012. När Brå gör ett återbesök i november 2012, är deras bild något mer negativ. De uppfattar då att deras arbetsbörda ökat, men att resurserna är oförändrade.

RVC arbetar uppsökande, liksom Karin

Liksom i Malmö finns det i Västerorts polisområde i Stockholm rutiner för att fånga upp de kvinnor där det gjorts en polisanmälan om våld i nära relation. Vid anmälan och även senare under utredningen frågar polisen kvinnan om hon vill bli kontaktad av RVC. Om så är fallet kontaktar RVC henne inom 48 timmar via telefon för att boka in ett samtal.³⁵

Det som skiljer RVC från Karin är vem som frågar om kvinnorna vill ha kontakt. På Karin lämnar polisen alltid kvinnans kontaktuppgifter till socialsekreterarna och de ringer därefter upp henne. Är kvinnan på plats hämtar polisen någon av socialsekreterarna som befinner sig i samma lokaler. En fördel med detta system är att Karin når nästan alla kvinnor för att fråga om deras behov av skydd och stöd. Nackdelen är att de kan få lägga ganska mycket tid på att få tag på kvinnor som sedan inte alls vill ha kontakt med dem.

I Västerorts polisområde i Stockholm sker en filtrering mellan polisen och RVC som inte finns på Karin. Där frågar polisen rutinmässigt kvinnan om RVC får ringa henne. Om hon säger nej, avstår RVC från att ta kontakt. Fördelen med det systemet är att RVC inte behöver söka efter kvinnor som ändå inte vill ha deras hjälp. Nackdelen är att man kanske missar kvinnor som värjer sig mot hjälp när polisen frågar, men som kanske hade tagit emot den om RVC själva hade ringt.

En ytterligare skillnad är att koncept Karin har en kortare tidsfrist än RVC i fråga om hur snabbt kvinnan ska kontaktas. På Karin ska kontakt ske inom 24 timmar, på RVC inom 48 timmar. Anledningen till att RVC har 48 timmar i stället för 24 är att de inte har någon jourverksamhet kopplad till sig som kan ta hand om ärenden akut på helgerna på det vis som Karin kan.

Karin når fler än RVC men har färre som får mer än ett samtal

En intressant fråga är om arbetssättet på koncept Karin leder till att socialsekreterarna där får kontakt med en större del av målgruppen än RVC i Stockholm. På Karin får socialsekreterarna kontaktuppgifter på samtliga kvinnor där en polisanmälan upprättats. Filtreringen på RVC gör att socialsekreterarna på RVC inte når målgruppen i samma utsträckning. Dessutom tillfrågas inte samtliga kvinnor. Polisen uppskattar att antal tillfrågade under 2010 uppgick till omkring 60 procent, men har ökat till 80 procent 2012.

³⁵ Det förekommer också i vissa fall att kvinnan hänvisas till RVC av socialtjänsten, Brottsofferjouren eller landstinget samt att kvinnorna själva tar kontakt med RVC, men det är inte särskilt vanligt.

Polisen i Västerort i Stockholm uppger den ”mänskliga faktorn” som orsak till det låga antalet tillfrågade kvinnor. Polisen uppskattar dessutom att omkring 50 procent av de tillfrågade kvinnorna tackar nej till kontakt med RVC, en andel som legat konstant över åren. Detta skulle då kunna innebära att RVC år 2010 endast fick kontaktuppgifter till 3 av 10 kvinnor där en polisanmälan om våld i nära relation hade gjorts. Motsvarande siffra för 2012 skulle vara 4 av 10 kvinnor.

Det faktum att ingen filtrering av inflödet till koncept Karins stödjande verksamhet sker hos polisen i Malmö medför att en större del av de kvinnor som socialsekreterarna kontaktar, inte vill ha något stöd. Andelen kvinnor som socialsekreterarna bara har ett telefonsamtal med är mycket högre på Karin än på RVC, 39 procent jämfört med 15 procent.

Socialsekreterarna på Karin träffar ungefär en tredjedel av de kontaktade kvinnorna för ett eller flera personliga stödsamtal. Detta kan jämföras med RVC som personligen träffar nästan två tredjedelar av de kvinnor som angett till polisen att de vill ha kontakt med RVC. I de fall socialsekreterarna har en längre kontakt med kvinnan är den dock ungefär lika lång på båda ställena.

Tabell 4. Jämförelse av Karins och RVC:s kontakter med de utsatta kvinnorna år 2010.

	Karin	RVC
Antal kvinnor som hänvisas till verksamheten ³⁶	398	452
Andel kvinnor som inte nåddes/ej målgrupp	27%	18%
Andel kvinnor som endast nåddes för ett telefonsamtal	39%	21%
Andel kvinnor i samtalsstöd	33%	62%
Genomsnittligt antal stödsamtal per kvinna	3,8	3,5

Källa: Verksamhetsstatistik från Karin och RVC 2012.

Mer utrymme för emotionellt stöd på RVC

Den modell som tillämpas i Västerorts polisområde i Stockholm tycks alltså ge socialsekreterarna på RVC något mer tid att stödja de kvinnor som tackar ja till hjälp och stöd. När det gäller innehållet i stödsamtalen vid de två enheterna, tycks det inte skilja sig särskilt mycket. Det rör sig om samtal med informerande, motiverande och stödjande inslag.

³⁶ Här bör dock framhållas att antalet anmälda brott som rör våld mot kvinnor var avsevärt högre i båda upptagningsområdena år 2010. Det beror på att det vanligen ingår fler än ett brott i kvinnornas anmälningar.

En skillnad är dock att på RVC dokumenterar man kontinuerligt sitt arbetssätt i en egen metodhandbok. I den beskrivs RVC:s typiska förfarande i ett ärende genom ett kontaktschema där de första samtalen är orienterande och syftar till att undersöka om några akuta åtgärder behövs, samt vad för stöd och skydd som kvinnan och eventuella barn behöver. Därefter följer ett samtal där man arbetar med *psykoedukation*³⁷ kring våld, motivation till förändring och läkning.

Liksom på Karin använder sig RVC av samtalsmetodiken Motiverande samtal för att hjälpa kvinnan till förändring. Sedan 1 januari 2012 använder de sig också av två skalor, Outcome rating Scale (ORS)³⁸ och Session Rating Scale (SRS)³⁹ i syfte att kontinuerligt utvärdera stödsamtalen och förändringen hos kvinnan. Utöver det arbetar RVC utifrån den kanadensiska terapeuten och forskaren Allan Wades synsätt om motstånd mot våld⁴⁰, som man anser har betydelse för kvinnans läkningsprocess.

Praktiskt stöd även på RVC

Även med uppgiften att förmedla kontakt till andra myndigheter och aktörer tycks RVC arbeta på ungefär samma sätt som koncept Karin. Vilka kontakter de undersökta verksamheterna förmedlar varierar efter kvinnans behov.

Tack vare sitt närmare samarbete med polisen hjälper både Karin och RVC kvinnorna med information om själva rättsprocessen och ger stöd i samband med rättegången. Genom sitt samarbete med polisen kan verksamheterna lättare få reda på hur polisutredningen fortskrider och vid behov vara ett stöd under rättsprocessen.

Samma andel får skyddat boende

På RVC förs inte någon statistik över hur många av de anmälande kvinnorna som önskar och får ett skyddat boende. Det gör det svårt att med säkerhet säga om det faktum att socialtjänsten på koncept Karin har tillgång till egna lägenheter för skyddat boende,

³⁷ Psykoedukation är ett inslag i kognitiv beteendeterapi (KBT) som innebär att lära kvinnan vad forskningen visar om problemet, om både dess orsaker, vidmakthållande och möjligheter till behandling.

³⁸ Med hjälp skattningsskalan ORS skattar kvinnan på en skala hur hon upplever sin förändring inom fyra områden: allmänt, individuellt, nära relationer och socialt.

³⁹ Med hjälp av skattningsskalan SRS skattar kvinnan hur hon upplever samtalen mellan henne och socialsekreterarna inom fyra områden: relation, mål och ämnen, sätt att arbeta eller metod och allmänt.

⁴⁰ Allan Wade menar att människor som utsätts för övergrepp eller orättvis behandling reagerar med någon form av motstånd. Han har utvecklat en responsbaserad samtalsmodell för offer och förövare för att ta fasta på våldet, klargöra förövarens ansvar, synliggöra och hedra offrets motståndsstrategier samt ifrågasätta underminering av offer.

vilket inte RVC har, gör att fler kvinnor där får hjälp med boendet. Den uppgift som RVC kan få fram är att ungefär 10 procent av de kvinnor som fick stödsamtal från dem under 2010 fick tillgång till ett skyddat boende. Det är samma andel som på Karin. Att Karin har mer exakta siffror skulle dock kunna tyda på att frågan står mer i fokus på Karin än den gör på RVC.

Rätt till stöd oavsett om kvinnan vill fullfölja anmälan

Både på Karin och på RVC är en polisanmälan i respektive upp-tagningsområde en förutsättning för att kvinnan ska få stöd. För den fortsatta kontakten krävs dock varken på Karin eller på RVC att kvinnan fullföljer utredningen. Kvinnan har rätt till stöd under hela rättsprocessen fram till dess att utredningen avslutas. En soci-alsekreterare på Karin beskriver detta:

Ja, vi är väldigt tydliga med att vårt arbete inte har någonting med polisutredningar att göra. Oavsett vad som händer med polisutredningen är kvinnan välkommen tillbaka om hon tänker att vi kan hjälpa henne på något sätt.

Även personalen på RVC är nöjd med sin arbetssituation

Även på RVC är personalen överlag nöjd med sin arbetssituation. Alla uppfattar att det finns klara mål för verksamheten och att rollerna är tydliga. Resurser när det gäller tillräcklig arbetstid, personal, tolkar och lokaler anses överlag vara goda.⁴¹ Deras egen och andra aktörers syn på kompetens och engagemang är positiv även för RVC.

Tabell 5. Sammanfattande jämförande tabell över socialtjänstens stödjande verksamheter på Karin och RVC år 2010.

	Karin	RVC
Aktualisering genom polisanmälan	x	x
Krav på polisanmälan för stöd	x	x
Uppsökande verksamhet	x	x
Strukturerad samverkan med polisen	x	x
Gemensam lokal med polisen	x	x
Filtrering mellan polis och socialtjänst		x
Emotionellt stöd	x	x
Praktiskt stöd	x	x
Materiellt stöd		
Hot- och riskbedömningar	x	x
Deadline för kontakt av socialtjänsten	24 timmar	48 timmar
Andel kvinnor som hänvisas till den stödjande verksamheten	100 %	40 %
Andel kvinnor man endast nådde för ett telefonsamtal	39 %	21 %
Andel kvinnor i samtalsstöd	33 %	62 %
Genomsnittligt antal möten med samtalsstöd per kvinna	3,8	3,5
Eget skyddat boende	x	
Andel i behov av skyddat boende	40 %	i.u
Andel som fick skyddat boende	10 %	10 %

⁴¹ Det finns vissa mindre skillnader: på RVC önskas till viss del mer tidsresurser.

Polisens arbete

Även om ett förbättrat bemötande och ett mer utvecklat stöd till kvinnorna är huvudsyftet med koncept Karin, är tanken också att dessa faktorer ska förbättra förutsättningarna för polisens utredningsarbete och möjligheten att klara upp brotten. I uppdraget till Brå ingår därför att studera om arbetet på Karin bidrar till bättre polisutredningar och därmed bättre förutsättningar för att klara upp brotten.

För att belysa dessa frågor har Brå studerat polisens arbete med alla avslutade ärenden på koncept Karin i Malmö rörande kvinnor över 18 år som utsatts för våld i nära relationer. Studien gäller ärenden under ett år, 1 juli 2010 till och med 30 juni 2011. När Brå inledde studien var detta det mest aktuella materialet som fanns tillgängligt. Som jämförelse har ett ungefär lika stort antal ärenden från Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås under samma period studerats. Totalt rör det sig om 193 ärenden från koncept Karin och 192 ärenden från FRV.⁴²

När Brå under hösten 2012 presenterade studiens resultat för polisen på Karin och för åklagarna menade de att både arbetssätt och resultat har förbättrats sedan tiden för studien, bland annat tack vare ökade resurser till polisverksamheten. Mot denna bakgrund har Brå även samlat in mer aktuella uppgifter om uppklaringen på Karin och FRV.

I detta kapitel redovisas polisens arbete på Karin i Malmö utifrån brottens karaktär, polisens utredningsarbete, uppklaringen, förutsättningar för uppklaringen samt polisens egna synpunkter på förbättringsområden. För att studera om, och i så fall vad, som skiljer polisarbetet och utfallet på Karin från annan liknande verksamhet jämförs dessa aspekter också med FRV i Västerås.

⁴² Se bilaga 1 för beskrivning av urvalsprocessen.

Brottens karaktär i Malmö

Utifrån det studerade utredningsmaterialet redovisas i detta avsnitt de personer som utsatts för våld i nära relationer, de som är misstänkta för brotten, våldets typ och omfattning samt omständigheter kring brotten. Dessa aspekter är viktiga för polisens fortsatta utredningsmöjligheter på Karin och därmed uppkläringen av brotten. Det är också viktig kunskap vid en jämförelse med polisens arbete på FRV i Västerås.

Kvinnan är ofta i 35-årsåldern och bor tillsammans med mannen

De flesta kvinnorna i materialet från Malmö, 4 av 5, är mellan 20 och 44 år, medelåldern är 35 år. De misstänkta männen⁴³ är något äldre, i genomsnitt 39 år.

Det vanligaste är att kvinnan är gift eller sambo med mannen som är misstänkt för brottet, det gäller 59 procent av fallen. I de fallen bor parterna oftast ihop, och då sker det anmälda våldet vanligen i den gemensamma bostaden. I övriga fall är mannen oftast en före detta partner, och då är det vanligast att våldet äger rum i kvinnans bostad. En möjlig tolkning kan vara att det rör sig om situationer där mannen inte accepterat separationen och sökt upp kvinnan där hon bor.

Många av de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer har barn. Barnen påverkas också av våldet, och rent juridiskt är de också att betrakta som offer i de fall där de bevittnat att deras förälder utsatts för våld. Det är vanligt att barn sett eller hört händelser, även om de vuxna parterna försökt hålla barnet utanför våldet (SOU 2006:65). I hälften av de undersökta ärendena på Karin har barn varit närvarande i bostaden då kvinnan blivit utsatt för våld.

En majoritet har utländsk bakgrund

Vi har också gjort en skattning av hur stor andel av de utsatta kvinnorna och de misstänkta männen som har svensk respektive annan etnisk bakgrund än svensk.⁴⁴ Skälet är att tidigare forskning tyder på att polisen hanterar ärenden olika, beroende på hur de

uppfattar målsägarnas och de misstänkta etniska bakgrund (Brå 2007:12, SOU 2006:30, Diesen & Lernestedt m.fl. 2005). Skattningen visar att nästan 60 procent av de våldsutsatta kvinnorna i materialet har en annan etnisk bakgrund än svensk. Bland de misstänkta är andelen något högre; där har två tredjedelar annan etnisk bakgrund.

De flesta anmälningar sker i samband med brottet och rör upprepade brottsändelser

I drygt hälften av fallen, 53 procent, tas anmälan upp akut, det vill säga i samband med brottet. När anmälan sker akut har polisen nästan alltid kallats till platsen. Ytterligare närmare 17 procent av anmälningarna sker inom ett dygn från det att brottet har begåtts.

Brå har även analyserat om det finns några faktorer i materialet som tycks påverka om anmälan görs i samband med att brottet äger rum eller först senare, men har inte hittat några sådana samband. Det finns till exempel inget samband mellan hur länge det dröjer till att anmälan görs i relation till om målsägaren har utländsk bakgrund eller inte, brottets allvarlighetsgrad eller vilken relation offret och gärningspersonen har till varandra.

Den misstänkte är oftast kvar på platsen i de fall polisen kommer dit i samband med anmälan, i drygt 7 av 10 fall, vilket ger polisen möjlighet att som en förstahandsåtgärd höra denne direkt.

Tabell 6. Fördelning över tiden för anmälan i förhållande till brottsfallet. Andel i procent.

Tid från brottsfallet till anmälan	Andel
I samband med anmälan	53
Inom ett dygn	16
Inom en vecka	12
Inom en månad	6
Efter mer än en månad	13
Totalt	100

Få påverkade av alkohol eller narkotika då brottet begås

I ärendena hos koncept Karin är det mindre vanligt att någon av parterna har varit påverkade av alkohol eller narkotika vid brottsfallet. Enligt dokumentationen har målsägare varit påverkade i 15 procent av ärendena och de misstänkta i 29 procent. I tidigare studier som Brå har genomfört framgår att målsägare varit påverkade av alkohol eller narkotika i 16–29 procent av ärendena och de misstänkta i 40–50 procent av ärendena vid denna typ av

⁴³ I några undantagsfall är den misstänkte inte en man men för enkelhetens skull skrivs mannen vid redovisning av den misstänkte.

⁴⁴ Varken förundersökningsprotokollen eller anmälningarna innehåller systematisk information om målsägarens eller den misstänktes etniska bakgrund. För att koda parternas etnicitet har Brå använt all befintlig information i ärendena som ger antydning om etnicitet. Detta inkluderar information om medborgarskap, tolkbehov samt parternas fullständiga namn. Kodningen av etnicitet innebär således att en person som är född i Sverige kan ha kodats som av annat etniskt ursprung än svenskt, och det är den enskilde kodarens uppfattning som ligger till grund för denna skattning.

brott.⁴⁵ Att siffran är låg i Malmö kan hänga samman med att en stor del av parterna har en etnisk bakgrund där kulturen gör att alkoholdrickande är tabubelagt och sällan är tillåtet.⁴⁶ I materialet finns det en signifikant skillnad mellan utländsk bakgrund och alkohol där personer med utländsk bakgrund i lägre utsträckning är påverkade av alkohol.⁴⁷ Att någon av parterna, eller båda, är påverkade har i större utsträckning dokumenterats i ärenden där polisen åkt ut akut.

Ögonvittnen i drygt en tredjedel av fallen – men andra typer av vittnen vanligare

I relationsvåldsärenden saknas oftast vittnen, vilket kan försvåra möjligheten att klara upp brottet. Det kan dock finnas andra personer än ögonvittnen till själva händelsen som har sett kvinnans eventuella skador eller har hört kvinnan berätta om våldsamma händelser, till exempel släkt, vänner och grannar. Det finns uppgifter om ögonvittnen i 37 procent av ärendena⁴⁸, vilket ligger i linje med vad som kommit fram i en tidigare studie av Brå.⁴⁹ I drygt hälften av ärendena redovisas andra säkra vittnen. Totalt finns det någon typ av vittne i 71 procent av ärendena.

Det fysiska våldets grovhet kan delas in i tre kategorier

En tredjedel av kvinnorna i materialet har utsatts för ”lindrig misshandel” såsom slag med öppen hand och knuffar. Det vanligaste, 57 procent, är dock ”misshandel” som inkluderar knytnävsslag, kvävningförsök, sparkar och skallning. Det är mindre vanligt med ”allvarlig misshandel”, det vill säga våld mot en kvinna som ligger försvarslös, knivhugg eller slag med tillhygge. Det förekommer i mindre än en tiondel av ärendena.

Vanligaste skadorna

Våldet kan även kategoriseras utifrån hur allvarlig skada kvinnan får. I lite mer än två femtedelar av ärendena får kvinnan en skada som är synlig vid anmälan. I de fall där polisen kommer akut till platsen när våldet sker är synliga skador något vanligare. Främst beror detta på att polisen i dessa situationer har större möjlighet att dokumentera de synliga skadorna. I nio av tio fall rör det sig

⁴⁵ Brå 2002:12, Brå 2008:25 och Brå 2009:12.

⁴⁶ Enligt centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har det dock inte bedrivits så mycket forskning på ämnet etnicitet och alkoholkonsumtion i Sverige. Däremot har forskare i Norge sett samband mellan ungas minskande alkoholkonsumtion och kulturell bakgrund (CAN 2010).

⁴⁷ Skillnaden är statistiskt signifikant ($p < 0,01$).

⁴⁸ I denna studie har inte barn som uppges vara under 5 år räknats som ögonvittnen.

⁴⁹ I Brås rapport 2008:25 framkom ögonvittnen i 1/3 av relationsvåldsärendena.

då om blåmärken, bulor, rodnader, mindre sår, blodvite eller svullnader. Därutöver redovisar kvinnorna ofta att de utsatts för smärta som inte ger någon synlig skada, till exempel genom att de har blivit dragna i håret.

Ytterst sällan leder våldet till allvarliga skador som hjärnskakning, frakturer eller stickskadorna (5 procent). Det är också relativt ovanligt att den våldsutsatta kvinnan uppsöker läkare som en följd av misshandeln; en femtedel av kvinnorna i materialet gör det.

Tidigare utsatthet vanligt

Det är mycket vanligt att de utsatta kvinnorna har varit exponerade för våld eller hot tidigare. Om man summerar de ärenden som avser upprepat våld och ärenden där det framkommer att kvinnan utöver de anmälda brotten varit utsatt för våld eller hot tidigare är det tre fjärdedelar av kvinnorna som uppger att de har utsatts för upprepat våld eller hot.⁵⁰ Det är en minimisiffra eftersom tidigare våld inte alltid dokumenteras i utredningen.

Brottens karaktär i Västerås

I många avseenden liknar de studerade ärendena på koncept Karin i Malmö och på Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås varandra. Parterna är något äldre i Västerås, men skillnaderna är små. I Västerås har majoriteten av kvinnorna varit utsatta för våld tidigare, men det är inte fullt lika vanligt som i Malmö, 65 respektive 76 procent.⁵¹ I några aspekter skiljer sig emellertid brottens karaktär markant mellan Västerås och Malmö, vilket redovisas i detta avsnitt.

Andelen med annan etnisk bakgrund lägre i Västerås

En skillnad mellan Västerås och Malmö är att andelen målsägare och misstänkta med annan etnisk bakgrund än svensk är påtagligt lägre i Västerås än i Malmö. Andelen målsägare med utländsk bakgrund är nästan dubbelt så hög i Malmö, 58 procent jämfört med 32 procent⁵². Eftersom en tidigare studie från Brå⁵³ visade att andelen ärenden som redovisades till åklagare och blev personupplärade var lägre när målsägaren hade utländsk bakgrund, är detta faktum av intresse när man ska jämföra andelen ärenden som klarats upp på koncept Karin och FRV.

⁵⁰ I Brås rapport 2008:25 framkom att 60 procent av målsägarna tidigare utsatts för våld eller hot i nära relation.

⁵¹ Skillnaden är statistiskt signifikant ($p < 0,05$).

⁵² Skillnaden är statistiskt signifikant ($p < 0,00$).

⁵³ Brå 2008:25.

Skillnaden i etnicitet mellan städerna är lika stor när det gäller de misstänkta. I Västerås är andelen misstänkta med utländsk bakgrund 38 procent jämfört med 67 i Malmö⁵⁴.

Anmälan görs oftare i det akuta läget

Malmö och Västerås skiljer sig också åt när det gäller tidpunkten för anmälan. En markant större andel av anmälningarna i Västerås görs i det akuta skedet, 79 procent jämfört med 53 procent i Malmö⁵⁵.

Fler påverkade av alkohol eller narkotika

Överlag är det mycket vanligare i Västerås än i Malmö att en eller bägge parterna är påverkade av alkohol eller narkotika vid brottstillfället⁵⁶. 54 procent av männen och 40 procent av kvinnorna i Västerås var påverkade jämfört med 29 respektive 15 procent i Malmö.

Dessa skillnader kan påverka polisens förutsättningar att klara upp brottet både positivt och negativt. Å ena sidan kan det vara en fördel för polisen att komma direkt till platsen, till exempel när det gäller bevisläget och möjligheten att höra mannen direkt på plats. Å andra sidan kan det vara svårt att få någon säker information om vad som hänt om båda parter är berusade.

Tabell 7. Sammanfattande jämförande tabell över brottens karaktär i Malmö och Västerås. Andel i procent.

	Malmö	Västerås
Barn närvarande vid brottstillfället	52	40
Kvinnor som utsatts för upprepat våld	76	65
Målsägare med annan etnisk bakgrund än svensk	58	32
Misstänkta med annan etnisk bakgrund än svensk	67	38
Målsägare är påverkad av narkotika/alkohol	15	40
Misstänkt är påverkad av narkotika/alkohol	29	54
Anmälan sker i samband med brottet	52	79

⁵⁴ Skillnaden är statistiskt signifikant (p<0,00).

⁵⁵ Skillnaden är statistiskt signifikant (p<0,00).

⁵⁶ Skillnaden är statistiskt signifikant (p<0,00).

Polisens utredningsarbete på Karin

I detta avsnitt beskrivs hur polisen på koncept Karin i Malmö arbetar med att utreda anmälningar rörande våld i nära relationer, vilket också jämförs med Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås. En svårighet i detta sammanhang är att polisen inte alltid dokumenterar allt arbete som de utför (Brå 2008:25). Det innebär att det finns en risk att Brås redovisning underskattar det faktiska arbete som polisen på Karin har lagt ner i ärendena. Siffrorna om olika utredningsinsatser bör alltså betraktas som minimisiffror. Därutöver bör åter framhållas att det som beskrivs är utredningsarbetet som utfördes under den studerade perioden, juli 2010 till juni 2011.

Nästan alla målsägare blir förhörda ...

Förhör är generellt den vanligaste dokumenterade utredningsinsatsen i ärenden som rör våld i nära relationer hos polisen på Karin. Ofta är utsagor från målsägare, vittnen och misstänkta det enda som polisen har att gå på när de ska utreda brottet. Brå har delat in förhören i tre kategorier: sådana som har hållits direkt på brottsplatsen av polisen, övriga första förhör och fortsatta förhör. Förhör som görs direkt på brottsplatsen av polis i yttre tjänst kallas här för förstahandsförhör (även om termen inte används inom polisen). Första förhör sker innan förundersökningen har inletts. Fortsatta förhör är sådana som hålls efter det att förundersökningen har inletts, och i fortsättningen benämns dessa som FU-förhör.

I det studerade materialet framgår att kvinnan i nio fall av tio blir förhörd en eller flera gånger.⁵⁷ Om anmälan sker i en akut situation och polisen tillkallas till platsen förhörs kvinnan vanligen i ett förstahandsförhör. Annars brukar första förhör hållas samma dag som anmälan sker eller dagen efter anmälan. Sedan dröjer det från några dagar till ett par veckor tills polisen genomför det första FU-förhöret med kvinnan. I genomsnitt håller polisen på Karin FU-förhör 40 dagar efter anmälan. Genomsnittssiffran påverkas dock av att det i enstaka fall dröjer väldigt länge innan ett förhör hålls – sju av tio FU-förhör genomförs emellertid inom 20 dagar.

I materialet är det ytterst ovanligt att förstahandsförhöret videofilmas. Däremot framkommer det oftare i utredningarna att polisen använder sig av ljud- och bildupptagningar i samband med FU-förhöret.

⁵⁷ Detta ligger i linje med tidigare utvärdering av relationsvårdsärenden där 92 procent av målsägarna förhördes (Brå 2008:25).

... medan en tredjedel av de misstänkta inte hörs

Det är inte lika vanligt att de misstänkta hörs av polisen. Att de inte hörs beror ofta antingen på att målsägare inte vill delta i utredningen eller att det inte går att få tag på den misstänkte. En tredjedel av de misstänkta hörs inte alls. Övriga hörs vanligen en till två gånger.

Möjligheten att höra den misstänkte direkt på plats utnyttjas sällan av polisen på Karin.⁵⁸ Om mannen är kvar inriktar sig polisen ofta på att se till att han blir frihetsberövad och förhör honom i stället vid en senare tidpunkt.

Tiden till första förhöret med de misstänkta, när det inte sker på plats, är ungefär lika lång som för kvinnorna. Ofta sker förhöret samma dag som anmälan upprättas. Genomsnittstiden för det första FU-förhöret är också ungefär detsamma som för kvinnorna.

Angivna vittnen blir inte alltid förhörda

Oftast blir åtminstone ett av de angivna vittnena i materialet förhört.⁵⁹ Men i drygt en tredjedel av fallen där uppgift om vittnen finns, hörs dessa inte av polisen.⁶⁰ Det finns många vittnen som kan ha information, även om de inte själva bevittnat händelsen eller händelserna.⁶¹

Skadorna dokumenteras i både bild och skrift

När polisen kommer till platsen i anslutning till ett brott ska de även dokumentera kvinnans eventuella skador. Det kan ske på tre olika sätt: genom en skriftlig redogörelse, genom fotografering och genom videofilm.

Vanligtvis dokumenteras skadorna i de genomgångna ärendena genom en kombination av skrift och bild eller skiss. Så har skadorna dokumenterats i 68 procent av fallen där målsägaren har en synlig skada vid anmälningstillfället. I övriga fall är skriftlig dokumentation av skadan det vanligaste.⁶² Att skadorna filmats förekommer nästan aldrig i det studerade materialet.

⁵⁸ Andel förstahandsförhör med den misstänkte uppgår till 8 procent i detta material till skillnad från 25 procent i Brås rapport 2008:25.

⁵⁹ Som nämnts tidigare finns det uppgifter om någon typ av vittne i 71 procent av ärendena från Karin.

⁶⁰ Brå har studerat om vittnen i ärenden som rör kvinnor med utländsk bakgrund är mindre benägna att delta i vittnesförhör. Någon sådan skillnad finns dock inte.

⁶¹ Det framgick i studien inte heller att åklagarna värderade dessa vittnen lägre än ögonvittnen.

⁶² I Brås rapport 2008:25 framkom att 75 procent av skadorna dokumenterades vid tidpunkten för anmälan.

Rättsintyg och journalutdrag inhämtas sällan

Ett rättsintyg som redovisar kvinnans skada kan vara ett viktigt beslutsunderlag i en rättegång. Om polisen kommer akut till platsen kan de hjälpa den skadade kvinnan att få kontakt med läkare för att få ett rättsintyg. Om anmälan görs i efterhand kan kvinnan själv ha kontaktat läkare, och polisen kan då inhämta eventuella journalutdrag eller rättsintyg från sjukvården. Polisen på Karin har inhämtat ett rättsintyg i endast 3 procent av ärendena. I ytterligare 16 procent av ärendena finns antingen ett journalutdrag eller en kombination av rättsintyg och journalutdrag.

Brottplatsen dokumenteras sällan

Det förekommer att polisen dokumenterar brottsplatsen. På samma sätt som vid skador kan det ske genom en skriftlig redogörelse, foton eller film. Utöver detta har polisen även möjlighet att undersöka brottsplatsen med hjälp av kriminaltekniker. Att dokumentera brottsplatsen blir särskilt viktigt om målsägaren beskriver ett tumultartat scenario då en fotodokumentation kan stödja hennes utsago om detta.

I materialet framgår att polisen på Karin har dokumenterat brottsplatsen i knappt en femtedel av ärendena. I nästan samtliga av dessa fall kommer polisen akut till brottsplatsen. Det är ungefär lika vanligt att brottsplatsen endast dokumenteras med skrift som att den dokumenteras i både skrift och bild. Dokumentation med hjälp av videospelning förekommer inte i det studerade materialet. Dokumentation med hjälp av en kriminaltekniker är mycket ovanligt och förekommer bara i 3 procent av ärendena.

Andra former av bevisning är inte särskilt vanligt

Utöver förhör och dokumentation av skador kan polisen också arbeta med andra former av bevis. Det förekommer till exempel att det finns någon form av skriftlig bevisning i ärendet. Det kan till exempel vara sms eller e-post som målsägaren tagit emot eller skickat till den misstänkte, vänner eller bekanta. Det kan också vara dagboksanteckningar där målsägaren har antecknat händelser och datum. Skriftlig bevisning är dock en ganska ovanlig bevisform i materialet, det förekommer i 14 procent av ärendena.⁶³ Sms är den vanligaste formen av skriftlig bevisning.

⁶³ Enligt Brås rapport 2008:25 förekommer skriftlig bevisning i nio procent av ärendena.

40 procent av de misstänkta frihetsberövas någon gång under utredningen

I 40 procent av ärendena på Karin frihetsberövas den misstänkte någon gång under utredningen. Det handlar då om att mannen grips, anhålls eller båda delarna. I två tredjedelar av dessa fall sker gripandet i samband med att polisen kommer akut till platsen i samband med brottet.

Kvinnan vill inte delta i utredningen i 40 procent av fallen

Även om våld i nära relationer lyder under allmänt åtal är det av utredningsskäl mycket viktigt att kvinnan vill delta i utredningen. Om kvinnan inte vill delta kan det vara svårare att till exempel få information om vittnen eller annan bevisning. Det kan också bli svårare att få kvinnans skador dokumenterade. Om hon inte vill delta finns även risken att hon vid rättegången tar tillbaka vad hon sagt till polisen om händelsen.

En stark förhoppning när koncept Karin byggdes upp, var att den anpassade miljön och satsningen på bra bemötande och erbjudande om stöd och hjälp skulle bidra till att fler kvinnor skulle vilja och våga delta i utredningen. Vid Brås intervjuer med anställda på koncept Karin har också flera av dem bilden att modellen har bidragit till detta. Av vår genomgång framgår dock att en stor del av kvinnorna fortfarande inte vill delta i utredningen av brottet efter det att de har gjort anmälan. 60 procent av kvinnorna vill delta, medan 40 procent inte vill det.⁶⁴

Brå har studerat faktorer i materialet, både från Karin och från FRV, som kan ha samband med om kvinnan vill delta i utredningen eller inte. Vi fann ingen skillnad mellan svenska kvinnor och kvinnor med utländsk bakgrund när det gäller benägenheten att vilja delta i utredningen, vare sig i Malmö eller i Västerås⁶⁵. De samband som framkom var att kvinnan är mer benägen att delta i utredningen om hon har anmält mannen för våld tidigare och om vittnen har förhörts. En möjlig tolkning är att när polisen visar att de bryr sig och tror på kvinnan genom att förhöra vittnen ökar kvinnans motivation till att delta i utredningen.⁶⁶

⁶⁴ I tidigare liknande utvärderingar uppgår andelen kvinnor som inte vill medverka i utredningen till 25-30 procent (Brå 2002:14, Brå 2008:25).

⁶⁵ Resultatet ligger i linje med vad Brå fann i en tidigare studie av polisens arbete med motsvarande utredningar i fyra län (Brå 2008:25). Det var inte heller någon skillnad mellan svenska kvinnor och kvinnor med annan etnisk bakgrund när det gäller andelen som ville delta i utredningen.

⁶⁶ Detta stöds också av de intervjuer som gjorts med våldsutsatta kvinnor i studien.

Långa handläggningstider

När man ska värdera polisens arbete med att utreda anmälningarna är det inte bara utredningsinsatserna som är av intresse utan även polisens handläggningstider⁶⁷. Den genomsnittliga handläggningstiden i ärendena från koncept Karin är 139 dagar, det vill säga ungefär fyra och en halv månad. Hälften av utredningarna var klara, det vill säga slutredovisade genom protokoll eller nedlagda, inom 102 dagar från det att anmälan upprättades. Polisens handläggningstider på Karin varierar dock mellan 0 och 472 dagar.

Polisens utredningsarbete på FRV

Liksom när det gäller omständigheterna kring brottet fanns det många likheter mellan polisens arbete på FRV och koncept Karin. I den mån det finns skillnader talar de till FRV:s fördel. Polisen vidtar något fler utredningsåtgärder samtidigt som de har kortare handläggningstider. Nedan redovisas de områden där det finns skillnader.

FU-förhör hålls tidigare

När det gäller förhör med målsägare skiljer sig inte arbetssättet på FRV från det på koncept Karin. Antalet förhör och sättet att dokumentera dem är desamma. Den enda tydliga skillnaden är att det första FU-förhöret hålls tidigare på FRV än på Karin. Sju av tio FU-förhör med kvinnan genomförs inom 11 dagar från anmälan jämfört med inom 20 dagar på Karin.⁶⁸

Den misstänkte hörs i ett tidigare skede

När det gäller förhör med misstänkta sker FU-förhöret också tidigare på FRV än på koncept Karin. Sju av tio FU-förhör med den misstänkte genomförs inom 9 dagar från anmälan på FRV, jämfört med inom 16 dagar på Karin.

⁶⁷ Handläggningstiderna baseras på tiden från anmälan till det att polisen redovisar förundersökningsprotokollet till åklagaren.

⁶⁸ Medelvärde för tiden mellan anmälan och FU-förhör är i Västerås 14 dagar jämfört med 40 dagar i Malmö.

Vittnen hörs oftare och tidigare i utredningsprocessen

Som nämnts ovan är det ungefär lika vanligt att det finns vittnen i ärendena på de två orterna. I Västerås hör dock polisen oftare tillgängliga vittnen än i Malmö.⁶⁹ I Malmö hörs vittnen i 69 procent av ärendena jämfört med 81 procent i Västerås⁷⁰.

Förhören sker, liksom vid övriga förhör, tidigare i utredningsprocessen på FRV än på Karin. På FRV hålls sju av tio förhör med vittnen inom 7 dagar från det att anmälan upprättats, jämfört med inom 10 dagar på Karin.

Totalt sett kortare handläggningstider

Genomgången ovan visar att polisen på FRV genomför olika typer av förhör snabbare än polisen på koncept Karin. Mot den bakgrunden är det inte förvånande att den genomsnittliga totala handläggningstiden i ärendena hos polisen är kortare på FRV än på koncept Karin. Handläggningstiden hos polisen på FRV är i genomsnitt 70 dagar, jämfört med 139 dagar på Karin. Som framgår senare i studien är uppkläringen inte bättre på Karin än på FRV, vilket alltså inte kan förklara den längre handläggningstiden.

Ingen skillnad i andelen kvinnor som vill delta

Som framgått tidigare har en förhoppning varit att satsningen på lokalerna och arbetssättet på koncept Karin skulle bidra till att en större andel av kvinnorna skulle vilja delta i utredningen. Jämförelsen med FRV tyder dock inte på att några sådana effekter har uppnåtts. Andelen målsägare som vill delta i utredningen är exakt densamma vid båda verksamheterna.

Brå har i det sammanhanget studerat om förklaringen till att man inte ser någon skillnad kan vara att benägenheten att delta har samband med någon faktor som ser olika ut i Malmö och Västerås, till exempel kvinnornas etniska bakgrund. I materialet framkommer emellertid inga faktorer som skulle kunna förklara att andelen som deltar i utredningen inte är högre på Karin än på FRV.

⁶⁹ Då Malmö har en större andel kvinnor med utländsk bakgrund än Västerås har Brå även studerat om det finns något statistiskt samband mellan att vittnen förhörs och de målsägandes etnicitet. Något sådant samband har vi dock inte funnit i materialet.

⁷⁰ Skillnaden mellan polisområdena är signifikant ($p > 0,05$).

Tabell 8. Sammanfattande jämförande tabell om polisens utredningsarbete i Malmö och Västerås. Medelvärde och andel i procent.

	Malmö	Västerås
Antal dagar mellan anmälan och FU-förhör med målsägare (medelvärde)	40	14
Misstänkt förhörs (%)	66%	77%
Antal dagar mellan anmälan och första förhör med misstänkt (medelvärde)	7	0
Antal dagar mellan anmälan och FU-förhör med den misstänkte (medelvärde)	33	16
Vittnen förhörs (%)	69%	81%
Tid till första förhör med vittnen (medelvärde)	35	13
Handläggningstid i dagar (medelvärde)	139	70

Uppklaringen på Karin jämfört med FRV

Brås genomgång av polisens utredningsarbete på koncept Karin i Malmö och Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås bygger på ett urval av ärenden från 2010 och 2011⁷¹. De ärenden som valdes ut är sådana som innehåller en anmälan rörande misshandel, grov misshandel, grov kvinnofridskränkning och/eller grov fridskränkning. Det som analyserades är dels hur stor andel av ärendena som redovisas till åklagare⁷² genom ett förundersökningsprotokoll, dels hur stor andel av ärendena som personuppkläras, det vill säga att åklagaren beslutar om åtal, straffreläggande eller åtalsunderlåtelse i ärendet.

Det första måttet, andel ärenden som redovisas till åklagare, är det mått som polisen själv främst använder. Personuppklärade brott⁷³ är det mått som redovisas i kriminalstatistiken. Inget av måtten är perfekt för att belysa resultatet av polisens arbete, men bristerna ser lite olika ut.

Brås genomgång visar att andelen ärenden i materialet som redovisades till åklagare under den studerade perioden var ungefär lika stora på Karin som på FRV. Andelen var 30 procent på Karin och 29 procent på FRV. Dessa andelar är också ungefär desamma som genomsnittet för riket, 28 procent år 2010 och 29 procent år 2011.

⁷¹ Urvalet är hämtat från perioden juli 2010 till och med juni 2011.

⁷² Att ett ärende "redovisas till åklagare" innebär att förundersökningsledaren bedömt att skuldfrågan är så väl utredd att brottet kan lagföras. Det varierar från brottstyp till brottstyp om polisen eller åklagaren är förundersökningsledare. När det gäller de brott som här ingår i Brås studie är åklagaren dock alltid förundersökningsledare. Termen "redovisas till åklagare" är vedertagen inom polisen även om den skulle kunna missförstås när ärendena som här är åklagarledda.

⁷³ Däremot finns ingen nationell statistik över personuppklärade ärenden, vilket är den enhet som används i denna studie.

Personuppklaringen för ärendena i materialet var 23 procent på koncept Karin och 25 procent på FRV⁷⁴. Det innebär att det inte finns någon signifikant skillnad i resultat på de två polis enheterna för den studerade perioden.⁷⁵ Motsvarande jämförelse av genomsnittet för landet går inte att göra när det gäller personuppklaringen eftersom det inte finns någon statistik över andelen uppklarade ärenden, vilket är det mått Brå använt, utan endast personuppklarade brott.

Identifierade framgångsfaktorer

I Brås rapport *Polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer* (Brå 2008:25) fann man att andelen ärenden per polismyndighet som leder till personuppklaring tydligt hänger samman med hur väl polisen genomför grundläggande utredningsinsatser.⁷⁶ I rapporten identifierades fyra faktorer som har betydelse för om ärenden gällande våld i nära relationer personuppklasas eller inte. Dessa är att

- det finns ett vittne som på något sätt styrker kvinnans berättelse
- det finns en målsägande som deltar i utredningen
- det finns en dokumenterad skada
- den misstänkte medger brottet åtminstone till viss del.

Genomgången av polisens utredningsinsatser på koncept Karin under den studerade perioden visar att Karin i låg utsträckning uppfyllde de fyra faktorerna jämfört med de polismyndigheter som ingick i den tidigare studien. Särskilt låga var värdena när det gäller personuppklaringsfaktor 2, att målsägande deltar, och personuppklaringsfaktor 4, att misstänkt medger till viss del. Karin

⁷⁴ Det faktum att en anmälan kan innehålla flera brott och att de mindre allvarliga brotten i sådana fall ofta konsumeras av det grövsta brottet medför att personuppklaringen blir lägre med det sättet att räkna.

⁷⁵ Att andelen ärenden som personuppklasas är lägre än andelen som redovisats till åklagare torde främst förklaras av att personuppklaringsmålet kräver att det är just de utvalda brotten i ärendet som blir lagförda. Om det till exempel i ett ärende även ingår någon annan typ av brott som leder till lagföring, men inte är det brott som Brå har fokus på, räknas det som redovisat till åklagare men inte personuppklat.

⁷⁶ I rapporten jämförs två strukturellt jämförbara polismyndigheter, Kronoberg och Blekinge som under 2000-talet kraftigt skilde sig åt när det gäller andelen personuppklarade ärenden. För att minska risken att den förklaring till skillnader i personuppklaring som identifierades var unika för dessa två myndigheter valdes ytterligare två myndigheter ut. Dessa två, Uppsala och Jönköping, är mer riksrepresentativa när det gäller både uppklaringsprocent och befolkningsstruktur. Uppsala har också, till skillnad från de andra myndigheterna i studien, en specialiserad familjevårdsenhet. Materialet bygger på ett urval av förundersökningar från de olika polismyndigheterna och avser år 2006. Totalt ingår 597 ärenden i materialet. Liksom i vår studie avser materialet fall där målsägaren är en kvinna och den misstänkte är en man som kvinnan har eller har haft en nära relation till.

hade också en lägre andel personuppklarade ärenden⁷⁷ än de fyra myndigheterna i studien. I tabellen nedan presenteras resultaten för polismyndigheterna i den tidigare studien jämfört med Karin utifrån de fyra identifierade personuppklaringsfaktorerna.

Tabell 9. Andel ärenden med faktorer som påverkar personuppklaring samt andel personuppklarade ärenden i Kronoberg, Blekinge, Uppsala och Jönköping 2006 samt för koncept Karin i Malmö 2010-2011.

	Kronoberg	Blekinge	Uppsala	Jönköping	Koncept Karin
Personuppklaringsfaktor 1:					
Vittne som styrker kvinnans berättelse	59	39	46	48	44
Personuppklaringsfaktor 2:					
Målsägande deltar	75	61	72	60	54
Personuppklaringsfaktor 3:					
Dokumenterad skada	63	60	56	59	58
Personuppklaringsfaktor 4:					
Misstänkt medger till viss del	42	23	33	29	16
Andel personuppklarade ärenden	39	28	37	34	23

Möjliga förklaringar till Karins dåliga resultat

Vad kan de dåliga resultaten på Karin bero på? En förklaring kan vara att koncept Karins upptagningsområde skiljer sig från upptagningsområdet hos de myndigheter som ingick i studien 2008:25. I ingen av de myndigheter som studerats i den rapporten finns något storstadsområde, med den särskilda ansamling av problematik som finns i sådana områden. Det torde påverka förutsättningarna i utredningarna och göra det svårare att nå bra resultat.

Karin har också, som en konsekvens av att upptagningsområdet är en storstad, en högre andel målsägande och misstänkta med utländsk bakgrund än de områden som ingår i den tidigare studien. Som redovisas närmare nedan visar både den här studien och den tidigare att det är svårare att lyckas lagföra mannen i fall där kvinnan har utländsk bakgrund.

Det framgår dock i nästa avsnitt att koncept Karin har ökat sin uppklarings betydligt sedan studien genomfördes och att deras resultat nu står sig väl i jämförelse med andra polisområden. Det visar att de dåliga resultaten inte främst torde hänga samman med strukturella faktorer utan också med arbetssituationen och arbetsättet. På Brås fråga till verksamhetschefen på Karin om vad de

⁷⁷ Avser material från Karin för perioden juli 2010 till och med juni 2011.

dåliga respektive förbättrade resultaten beror på lyfter han främst fram resurser och ledning. Hans bild är att fram till 2012 var chefsbytena täta och otydliga, resurserna i form av antalet poliser alldeles för små och att de som arbetade på Karin hade blivit ditkommenderade och inte själva aktivt sökt tjänsterna. Detta ledde i sin tur till höga balanser med dålig struktur i arbetet.

Uppklaringen har ökat kraftigt på Karin

För att kunna ge en så aktuell bild som möjligt av utredningsresultaten har Brå även begärt in uppgifter från polismyndigheterna om deras personuppkarling 2012. Det framgår att andelen ärenden som redovisats till åklagare har ökat från 29 till 36 procent på Karin från den studerade perioden (juli 2010 till juni 2011) fram till 2012. Det är en siffra som ligger elva procentenheter högre än genomsnittet för landet år 2012⁷⁸.

I Västerås ser man ingen motsvarande ökning. Där har andelen ärenden som redovisats till åklagare i stället minskat från 30 till 23 procent under samma period.

Karins ökade uppkarling beror enligt verksamhetschefen på att man har tillsatt ytterligare en arbetsledare och fått utökad bemanning med engagerade poliser. Med den grunden har det varit möjligt att förbättra strukturen för arbetet och korta handläggningstiderna. Därmed har också utredningsresultaten förbättrats.

Åklagarna som arbetar tillsammans med polisen på Karin har ungefär samma bild som verksamhetschefen.

⁷⁸ Källa: Polisens Verksamhetsuppföljning (VUP), 2012.

Tabell 10. Andel ärenden som redovisats till åklagare och andel ärenden som personuppkarats i relation till antalet inkomna och anmälda ärenden. År 2010–2012.

Andel ärenden i Brås genomgång ⁷⁹ som personuppkarats (%), i relation till antalet ärenden	
Malmö	23
Västerås	25
Andel ärenden som redovisats till åklagare (%), i relation till inkomna ärenden ⁸⁰	
Malmö	
Karin utifrån anmälningarna i studiens material	29
Skåne län 2011	26
Skåne län jan–juni 2012	26
Karin jan–sep 2012	34
Karin 2012	36
Västerås	
FRV utifrån anmälningarna i studiens material	30
Västmanlands län 2011	30
Västmanlands län jan–jun 2012	28
FRV jan–sep 2012	24
FRV 2012	23
Riket	
Riket 2010	28
Riket 2011	27
Riket 2012	24

Färre uppkarade fall vid utländsk bakgrund

När man jämför uppkarlingen på Karin och FRV finns det även skäl att ta hänsyn till om deras förutsättningar att klara upp brotten är desamma. Det Brå valt att studera närmare är om det faktum att Karin har en större andel kvinnor med utländsk bakgrund försvårar deras möjligheter att klara upp brotten. Orsaken till det är att Brå i en tidigare studie av personuppkarlingen i fyra län fann att andelen ärenden som personuppkarades var lägre när målsäganden hade utländsk bakgrund (Brå rapport 2008:25). Samma mönster framträder i denna studie, särskilt i Malmö. Det beror delvis på att utredningsinsatserna i Malmö inte är tillräckligt omfattande i ärenden där målsäganden har utländsk bakgrund, exempelvis när det handlar om att få fram vittnen och dokumentera skador.

⁷⁹ Avser perioden juli 2010 till och med juni 2011.

⁸⁰ Uppgifter från Brås studie och Polisens Verksamhetsuppföljning (VUP).

Särskilt intressant är kanske att det, även när alla rekommenderade utredningsinsatser har gjorts, är svårare att få den misstänkte mannen lagförd när kvinnan har utländsk bakgrund. Det gäller i både Malmö och Västerås, men tendensen är starkast i Västerås. I Västerås är den förväntade personuppleringen utifrån vidtagna utredningsinsatser 31 procent i ärendena där kvinnan har utländsk bakgrund men i realiteten är den 14 procent⁸¹. I Malmö är den förväntade uppleringen 26 procent men i realiteten 18 procent. När det gäller kvinnor med svensk bakgrund ligger den reella uppleringen mer i linje med den förväntade uppleringen; 30 procent leder till åtal och den förväntade uppleringen är 33 procent.

Resultaten ligger i linje med vad som framkom i den tidigare nämnda studien från Brå. Där var den förväntade personuppleringen i ärenden med målsägande med utländsk bakgrund 29 procent medan den reella var 24 procent.

Vad detta beror på är svårt att säga. I rapporten som refereras till framkommer tre möjliga förklaringar:

- att ärenden där kvinnan har en annan etnisk bakgrund än svensk är svårare att styrka
- att polisen lägger ner mindre utredningsarbete för att styrka anmälan när kvinnan har annan etnisk bakgrund än svensk
- att åklagaren ställer högre krav för att brottet ska vara styrkt när kvinnan har annan etnisk bakgrund än svensk.

För att dra några säkra slutsatser om orsaken till skillnaden mellan förväntad och reell upplering krävs djupare analyser än vad som är möjligt inom ramen för denna studie. Dock vill vi på detta sätt uppmärksamma frågan.

Ingen skillnad mellan Karin och FRV i andel misstänkta män som blir polisanmälda igen

Brå har i en tidigare studie⁸² kartlagt sambandet mellan att polis och socialtjänst gör ett bra arbete med våldsutsatta kvinnor och andelen av de aktuella kvinnorna som återkommer med en ny polisanmälan mot mannen inom ett år. Den ursprungliga hypotesen i den studien var att ett bra arbete skulle leda till att färre kvinnor blev utsatta igen och därmed mindre frekvent skulle återkomma med en ny anmälan. Resultatet visade sig dock vara det motsatta. I de nio län som ingick i studien återkom kvinnorna oftare med en ny polisanmälan mot mannen inom ett år i de län där polisen och

⁸¹ För en närmare beskrivning av hur analysen av förväntad upplering gjorts hänvisas till Brås rapport 2008:25, *Polisens utredningar av våld i nära relationer*.

⁸² Brå 2010:19.

socialtjänsten hade bäst arbete. Brås tolkning var att det är svårt att i samband med en polisanmälan uppnå stora effekter när det gäller kvinnans motivation eller möjlighet att förändra sin livssituation. Det man däremot har möjlighet att påverka är kvinnans motivation att vända sig till rättsväsendet igen om hon på nytt blir utsatt. Att kvinnan vill och vågar anmäla är centralt för att rättsväsendet, tillsammans med andra aktörer, ska kunna bidra till att hennes livssituation förbättras.

Vi har studerat hur stor andel av de män i Malmö och Västerås som enligt kriminalstatistiken var misstänkta för våld i nära relation under år 2010, som inom ett år blivit misstänkta för ett nytt sådant brott.⁸³ Andelen är densamma i Malmö och Västerås –17 respektive 18 procent. Resultatet tyder på att det arbete som bedrivs av polisen och socialsekreterarna på Karin inte påverkar andelen kvinnor som återkommer med en ny polisanmälan. Det hade varit intressant att se om dessa andelar har förändrats för 2012 med tanke på att arbetssituationen på Karin har förbättrats. Först i slutet av 2013 är emellertid denna uppföljning möjlig att göra.

Synpunkter på förbättringsmöjligheter på Karin

Mot bakgrund av ovanstående beskrivning av arbetssätt och resultat har Brå frågat både poliserna på Karin och de specialiserade åklagarna i Malmö hur de ser på polisens arbete.

Även om uppleringen är högre under år 2012 än under den period som Brå har studerat, är polisen på Karin ändå självkritisk till sitt sätt att arbeta. De ser flera möjligheter till att förbättra det egna arbetet för att öka andelen ärenden som klaras upp, men betonar också att det är svårt att genomföra dessa förändringar utan mer resurser. Samtliga poliser på Karin upplever också att de har för dåligt med tid och resurser för sitt arbete. Åklagarna delar polisens syn och har ungefär samma förslag till förbättringar. Deras tankar på vad som kan förbättras är följande:

- Fler erfarna poliser för att förbättra polisutredningarnas kvalitet.
- Ta för vana att alltid hålla förhör på plats, gärna videoförhör, även i de fall då målsägaren inte vill medverka.
- Fråga om allt i första förhöret eftersom det kanske inte blir fler.
- Arbeta mer fokuserat för att försöka hitta fler vittnen som vågar och vill vittna.

⁸³ Det går inte från kriminalstatistiken att få fram om det var samma kvinna som gjorde den nya anmälan, men vår bedömning är att det torde vara så i de flesta fallen.

- Arbeta mer aktivt med historiska kontroller av de inblandade parterna.
- Arbeta mer aktivt i det initiala utredningsskedet, eftersom arbetet med färskas gärningar underlättar bevisbördan och motiverar målsägaren. Blir ärendet liggande för länge är det svårare att få målsägaren att medverka i utredningen.
- Genomföra fler läkarundersökningar i Karins lokaler.
- Överlag satsa mer på utbildning inom området våld i nära relationer.

Samverkan

Att myndigheter och andra aktörer samverkar är centralt för att våldsutsatta kvinnor ska kunna få den hjälp de behöver. Ökad samverkan är också en grundsten i koncept Karin. För att få en närmare bild av i vilken utsträckning koncept Karin och de verksamheter Karin jämförs med, Relationsvårdscentrum (RVC) i Stockholm och Familje- och relationsvårdscentrum (FRV) i Västerås, samverkar med andra aktörer har vi bett dem besvara en enkät där de, på en skala från ett till fem har fått skatta hur täta kontakter de har med olika aktörer. Frågorna avsåg kontakter i både enskilda och generella ärenden. Nedan redovisas och jämförs svaren från de olika verksamheterna.

Vid analysen av svaren bör man hålla i minnet att de inte bygger på någon faktisk empirisk mätning utan på den bild av samverkans omfattning som svarspersonerna har samt att det även finns andra samverkansparter än de som lyfts i enkäten och redovisas i studien.

Karins stödjande verksamhet samverkar ofta med andra aktörer

Enligt enkätsvaren har Karins stödjande verksamhet i hög utsträckning kontakt med andra aktörer, både kring enskilda och generella ärenden.

I enskilda ärenden har socialsekreterarna i stort sett dagligen kontakt med socialtjänsten i Malmös stadsdelar och de utredande poliserna på Karin. Kontakten med socialtjänsten i stadsdelarna handlar ofta om barnen och om att ombesörja boende och ekonomiskt stöd till kvinnorna. Kontakten med polisen handlar om att få kontakt med de kvinnor där polisanmälan upprättats. Socialsekreterarna på Karin samverkar även med polisen om stöd och skydd någon gång i veckan.

Även i generella ärenden har socialsekreterarna på Karin mest kontakt med socialtjänsten i stadsdelarna och poliserna. Därutöver har de kontakt med socialjouren, kvinnojourer, samt hälso- och sjukvården ungefär en gång per månad, både kring enskilda

och generella ärenden. Samverkan med övriga aktörer sker mer sporadiskt.

RVC:s stödande verksamhet samverkar inte lika ofta

Socialsekreterarna på RVC samverkar inte lika frekvent med andra aktörer, varken kring enskilda eller generella ärenden. Ett undantag är nästan daglig samverkan med polisen om stöd och skydd enligt de enskilda kvinnornas behov. Som tidigare framgått har dock RVC fler aktörer representerade i styrgruppen än vad Karin har samt en arbetsgrupp där flera aktörer finns representerade.

Tabell 11. De specialiserade socialtjänsternas grad av kontakt med andra aktörer vid frågor som rör enskilda respektive generella ärenden kring våldsutsatta kvinnor. Redovisat i medelvärde.

Specialiserade socialtjänstens samverkansparter	Enskilda ärenden		Generella ärenden	
	Karin	RVC	Karin	RVC
Socialtjänsten i stadsdelarna	4,5	3	4	3
Polis (utredning)	4,5	4	5	4
Polis (stöd/skydd)	4	4,5	4,5	3
Specialiserade åklagare	2	2	2,5	2
Rättsmedicinalverket	1,5	1	1,5	1
Kvinnojourer	2,5	2	2,5	2
Socialjourer	3	2	3	1
Brottsofferjourer	2	2	2	2
Hälso- och sjukvård	2,5	1	2	2
Psykiatri	2	2	2	1
Kriminalvård	2	1	2,5	1
<i>Summa kontakter</i>	<i>30,5</i>	<i>24,5</i>	<i>31,5</i>	<i>22</i>

1=i stort sett aldrig, 2=mindre än 1 gång per månad, 3=en eller några gånger per månad, 4=en eller ett par gånger per vecka, 5=i stort sett varje dag.

Även polisen på Karin samverkar ofta med andra aktörer

Även polisen på Karin samverkar i hög utsträckning med andra aktörer. Samverkan om enskilda ärenden sker dock mer frekvent än om generella ärenden. Samverkan om enskilda ärenden sker nästan dagligen med åklagare och socialsekreterarna på Karin. Kontakten med åklagarna sker genom dagliga möten där åklagar-

na ger polisen direktiv i utredningarna och beslutar i ärendena som gäller de våldsutsatta kvinnorna. Kontakten med socialsekreterarna beskrivs som viktig för att kvinnorna ska få det stöd de behöver under rättsprocessen.

Omkring en gång i månaden har polisen kontakt med Rättsmedicinalverket, hälso- och sjukvården, polisens stöd- och skyddsavdelning, kvinnojourer och Kriminalvården. Rättsmedicinalverket är en av aktörerna i koncept Karin, men har trots eget rum i Karins lokaler haft svårt att uppfylla sin del att fysiskt vara på plats i lokalen. Kontakten sker i stället ofta på Rättsmedicinalverket i Lund. Kontakten med hälso- och sjukvården rör oftast journalutdrag från sjukhus och vårdcentraler som ska hämtas ut. Kontakt med kvinnojourer sker nästan alltid på jourernas initiativ för att exempelvis boka tid för en polisanmälan för kvinnans räkning.

Även kring generella ärenden samverkar polisen på Karin främst med åklagare och socialsekreterarna på Karin, men den samverkan sker överlag i lägre utsträckning än samverkan om enskilda ärenden.

Polisen på FRV samverkar inte lika ofta

Polisen på Karin samverkar i betydligt högre omfattning än poliserna på Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås med andra aktörer. Den största skillnaden mellan poliserna på Karin och FRV är den täta samverkan som poliserna på Karin har med socialsekreterarna på Karin, både när det handlar om enskilda och generella ärenden. I Västerås finns en socialtjänstenhet som arbetar specialiserat med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, Kvinnocentrum, men samverkan mellan dem och polisen är inte alls lika strukturerad och frekvent som på koncept Karin.

Tabell 12. Polisens grad av kontakt med andra aktörer som rör enskilda respektive generella ärenden kring våldsutsatta kvinnor. Redovisat i medelvärde.

Polisens samverkansparter	Enskilda ärenden		Generella ärenden	
	Polisen på Karin	Polisen på RVC	Polisen på Karin	Polisen på RVC
Åklagare	4,7	4,4	4,4	4,4
Specialiserad socialtjänst	4,2	2,4	2,4	2,4
Rättsmedicinalverket	2,9	2,6	2,6	2,6
Hälso- och sjukvård	2,8	2	2	2
Polis (stöd och skydd)	2,6	1,8	1,8	1,8
Kvinnojourer	2,5	2,2	2,2	2,2
Kriminalvården	2,5	1,6	1,6	1,6
Socialtjänsten i stadsdelarna	2,2	1,6	1,6	1,6
Socialjourer	1,9	1,4	1,4	1,4
Psykiatri	1,9	1,6	1,6	1,6
Brottsofferjourer	1,7	1,6	1,6	1,6
<i>Summa kontakter</i>	<i>29,9</i>	<i>23,2</i>	<i>23,2</i>	<i>23,2</i>

1=i stort sett aldrig, 2=mindre än 1 gång per månad, 3=en eller några gånger per månad, 4=en eller ett par gånger per vecka, 5=i stort sett varje dag.

Kontakten mellan de olika verksamheterna upplevs av alla inblandade vara både välfungerande och viktig för arbetet med våldsutsatta kvinnor, oavsett ort.

De våldsutsattas perspektiv

I Brås uppdrag ingår även att undersöka betydelsen av koncept Karin ur de våldsutsatta kvinnornas perspektiv för att se vilken mening och nytta projektet har för dem. Brås ursprungliga ambition var att intervjua minst 50 kvinnor från både Malmö och Västerås om deras livssituation minst sex månader efter polisanmälan. Det hade varit en rimligt lång uppföljningsperiod, och Brå hade haft ett tillräckligt stort material för att studera om verksamheten på Karin också bidragit till att kvinnorna där fått en bättre situation och blivit utsatta för mindre våld än kvinnorna i Västerås. Tyvärr lyckades vi inte få till stånd tillräckligt många intervjuer för detta och vi var också tvungna att förlänga inklusionstiden, det vill säga tiden för att samla in kontaktuppgifter till kvinnor som ville delta i studien. Det innebär att uppföljningstiden varierar från ett par veckor till åtta månader.⁸⁴

Totalt har Brå kontaktat och intervjuat 25 kvinnor som utsatts för våld i nära relationer och haft kontakt med Karin. Intervjuerna har skett via tematiserade djupintervjuer per telefon. För att möjliggöra en jämförelse har vi också intervjuat 14 kvinnor som varit i kontakt med polisen på Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås. Slutligen gör vi en jämförelse med en utvärdering som gjorts av Relationsvårdscentrum (RVC) i Västerorts polisområde i Stockholm.⁸⁵ Det rör sig om tre enkätstudier till utsatta kvinnor som haft kontakt med RVC, med frågor om vilket stöd de fått.

De intervjuade kvinnor utgör en ganska liten andel av hela gruppen som haft kontakt med verksamheterna under urvalsperioden. En bortfallsanalys visar att de intervjuade kvinnorna från Karin och FRV liknar kvinnorna i vår ärendegenomgång sett till etnicitet. Däremot skiljer de sig åt genom att de är något äldre, att de i större utsträckning själva polisanmält händelsen samt att de alla deltagit i polisutredningen. Mot denna bakgrund bör man vara

⁸⁴ Se metodavsnittet för närmare redogörelse kring urvalsprocessen.

⁸⁵ Dessa jämförelser görs med hjälp av resultatet från den brukarenkät som finns beskriven i *Utvärdering av Relationsvårdscentrum. Tredje verksamhetsåret* av Veronica Ekström vid Ersta Sköndal Högskola, utgiven 2010.

försiktig med generella slutsatser utifrån intervjumaterialet.

Kapitlet är uppdelat i fem teman: den fysiska miljön, situationen före och under rättsprocessen, synen på polisen, stöd och hjälp samt situationen efter rättsprocessen. Under varje tema redovisas först resultaten från Malmö, därefter presenteras resultaten från Västerås. Under temat stöd och hjälp sammanfattas också resultaten från studien rörande RVC.

Den fysiska miljön

Miljön på Karin upplevs som hemtrevlig och trygg

Näst intill samtliga av de intervjuade kvinnorna ger den fysiska miljön på Karin toppbetyg. De är övervägande positiva till inredningen, barnpassningen och servicen som erbjuds såsom dryck och tilltugg. De beskriver miljön med ord som hemtrevlig, ljus, trygg, harmonisk, välkomnande och lugn.

Jag trodde inte det var en polisstation men det var ju det! Det var jättefränt, och innan man kom upp så var det någon som öppnade dörren och ville bjuda på kaffe, te, saft, vatten eller kakor... och frukt fick man lov att ta medan man väntade på att få komma in till den som hade hand om det där! Jättefin miljö!

Just det där med att det är ljusa färger och man mår ju inte så himla bra. Det är klart att det piggar upp när det är lite härliga färger och jag vet inte om det var nån tapet med nån skog på, nån lövskog, och med ljus och så... och där var nåt akvarium. Så det är klart att det påverkar en, även om man inte tänker på det då.

... jag tyckte att den miljön var mycket bra för mig, man kände sig... som jag då och även som barnen och andra kvinnor kanske känner sig, tryggare än att sitta i en vanlig polisstation som är tråkig och sånt.

Det fanns ju en barnhörna där så jag fick ta med min dotter vid ett tillfälle och det var ju jättebra. Det kändes tryggt att hon kunde vara där.

Inga positiva kommentarer om miljön på FRV

Kvinnornas beskrivningar av polisens fysiska miljö i Västerås skiljer sig avsevärt åt från de i Malmö intervjuade kvinnornas beskrivningar.⁸⁶ I Västerås lyfter ingen av kvinnorna fram något positivt

⁸⁶ Det går inte att göra någon jämförelse med lokalerna som RVC och Västerortspoli-

med miljön. Det är inte heller någon av kvinnorna i Västerås som talar om att polisens miljö är särskilt anpassad för barn eller har någon påverkan på kvinnornas humör.

... det var ju på hennes kontor. Så det var väl... kallt.

Ja, jag säger att... tycker de är ganska tråkiga. Ja, deprimerande.

Situationen före och under rättsprocessen i Malmö

Hälften har blivit utsatta för våld under längre tid

Över hälften av kvinnorna i Malmö har blivit utsatta för våld av gärningspersonen under en längre period. De flesta av dem har även vid något tidigare tillfälle polisanmält mannen. Flera av kvinnorna har emellertid då upplevt att polisen inte tog deras anmälan på allvar. Men det finns även kvinnor som levt i en relation där de under många år utsatts för våld utan att anmäla det till polisen.

... men det är ingenting man anmält för man vet inte riktigt om det var våld eller vad det var, och så hade man ju bortförklaringar till varför, och han bad om ursäkt för det.

De allra flesta hade själva tagit initiativ till polisanmälan

Misshandelsbrott lyder under allmänt åtal, så en polisanmälan kan initieras utan att kvinnan själv har tagit initiativet. Av de intervjuade kvinnorna har dock de allra flesta (21 av 25) själva gjort anmälan mot mannen.⁸⁷ I de fyra fall där så inte var fallet var det antingen en granne eller polisen som gjort anmälan. Flera tar dock upp att de hade vänner som hade tryckt på för att få dem att anmäla.

Nästan alla har haft målsägandebitråde

I lagen om målsägandebitråde (1988:609) framgår att ett sådant biträde ska förordnas i mål som rör våld i nära relation. Målsägandebiträdet ska ta tillvara målsägandens intressen samt ge stöd och hjälp. Detta krav uppfylls överlag i Malmö; 21 av de 25 intervjuade kvinnorna har fått målsägandebitråde. I de allra flesta fall

sen delar eftersom de utvärderingar som gjorts inte omfattar den frågan.

⁸⁷ Andelen kvinnor på Karin som själva anmält mannen är högre i intervjumaterialet än i materialet som bygger på samtliga ärenden. Bland de intervjuade kvinnorna är andelen 84 procent, medan den är 65 procent i det andra materialet.

förordnas biträdet redan i samband med polisförhören, vilket är det som rekommenderas. Tre kvinnor valde dock att själva kontakta en advokat som de kände sedan tidigare. I tre av de fyra fall där kvinnan saknat målsägandebiträde beror det på att fallet lades ner relativt snabbt eller att det fortfarande var oklart om förhör skulle hållas. En kvinna saknade dock helt information om sin rättighet till målsägandebiträde.

Kvinnornas omdöme om målsägandebiträden varierar. En del tyckte att biträdet var för oinsatt och passivt. Majoriteten hade dock positiva omdömen.

Hon var väldigt förklarande. Jag kommer inte att fokusera på fakta, det gör åklagaren, jag fokuserar på dina känslor för de är viktiga och dem måste vi få fram. Hon guidade mig igenom den här absurda upplevelsen som var lite som en film.

Många önskade skydd efter anmälan – men alla fick det inte

Närmare två tredjedelar av kvinnorna i Malmö berättar att de kände sig otrygga efter anmälan och önskade någon form av skydd. Av dem är det ungefär hälften som är nöjda med det skydd de fått, medan övriga har bett om skydd som de inte fått. Det skydd som man i första hand fick var kontaktförbud beviljade för förövarna; totalt sju av kvinnorna hade fått det. Flera tar upp att polisen har kontaktat dem löpande för att följa upp hur det fungerar. Trots detta känner sig flera av kvinnorna otrygga.

Jag borde ha en AK4 hemma... men det får man ju inte.

Ett par av kvinnorna har fått skyddat boende och är nöjda med det.

Hälften av dem som sökt kontaktförbud har fått avslag. Det är en andel som ligger i linje med genomsnittet för landet. Ett par kvinnor tar också upp att de har velat ha larm men inte fått det och ett par har fått avslag på sin ansökan om skyddat boende.

Det kändes som att det inte fanns något skydd att få... utan att det måste hända något mer...

Jag ringde runt till hur många människor som helst på polisen i två dagar för att hitta någonstans där jag kunde få ett skyddat boende, för min kompis, hon har en pytteliten etta på 20 kvadratmeter och där sov hon, jag och min son.

Situationen före och under rättsprocessen i Västerås

I Västerås har en ännu större andel av de intervjuade kvinnorna blivit utsatta för våld under en längre tid, 11 av 14. Liksom i Malmö har de allra flesta själva gjort anmälan mot mannen.

Det är en påtaglig skillnad i andelen som fått målsägandebiträde i Västerås jämfört med i Malmö. Tio av de intervjuade kvinnorna hade vid intervjutillfället inte fått något målsägandebiträde. I ett par fall beror det på att ärendet direkt lades ner, men i övriga fall väntade de på att få ett biträde. Delvis kan skillnaden bero på att de intervjuade kvinnorna i Västerås vid intervjutillfället inte hade kommit lika långt i rättsprocessen som kvinnorna i Malmö, men intervjuerna tyder också på att kvinnorna i Malmö får ett målsägandebiträde tidigare i processen än kvinnorna i Västerås. Flera av kvinnorna i Västerås önskar att de fått information om och tilldelats ett målsägandebiträde tidigare i processen.

Tre av de fyra kvinnor som fått ett målsägandebiträde i Västerås var inte nöjda med denne. De uppfattade honom eller henne som för oinsatt och inte alltid tillgänglig när stödet behövdes, vilket inte var fallet i Malmö.

Information om skyddsåtgärder bristfällig

När det gäller det upplevda behovet av skydd och andelen som fått skydd framträder inga skillnader mellan Malmö och Västerås. Liksom i Malmö kände sig ungefär två tredjedelar av kvinnorna otrygga efter anmälan och önskade sig någon form av skydd. Knappt hälften av dessa fick skydd, en fick skyddat boende och kontaktförbud medan övriga tre fick kontaktförbud. Den person som fick skyddat boende är, liksom i Malmö, nöjd med insatsen.

Det som främst skiljer Västerås från Malmö när det gäller skyddsfrågorna är att fler kvinnor i Västerås saknade information om vilka skyddsåtgärder som fanns att tillgå, framför allt kring kontaktförbud. Flera av kvinnorna anger att de fått höra om det på annat håll.

Man är inte riktigt sig själv och förstår kanske inte riktigt vad man behöver och inte behöver. Jag hade nog mer behövt någon som mer handfast bara sagt -Nej, det här är inte rätt och det här är inte normalt. Som kunde ha satt ner foten lite mer. Det hade väl varit bäst om det hade varit någon anhörig, typ min familj och så, men det fanns liksom ingen där som gjorde det i min närhet.

Synen på polisens bemötande, information och utredning på Karin

Bra bemötande från poliserna

De intervjuade – som alltså alla deltagit i utredningen – är mycket nöjda med polisens bemötande. Här bör dock återigen erinras om att alla som deltog i intervjuerna hade deltagit i polisutredningen, vilket kan tänkas vara relaterat till en mer positiv syn på polisen. När kvinnorna i Malmö fick värdera bemötandet på en skala från ett till fem, svarade nästan alla fyra eller fem. Poliserna beskrevs som snälla, trevliga, förstående, hjälpsamma, lugnande och pedagogiska.

Ja, jag tyckte jättebra om henne. Det gjorde jag. Hon var jättebra och väldigt rak och tydlig och inte mjälig alls så där men ändå väldigt omsorgsfull. Och sen tyckte jag, det satt en kille i receptionen och jag tyckte han var allmänt trevlig och varm också. Så det kändes som en stämning där.

Han tog mig på allvar.

Det var lite mer personligt, det var inte så här formellt som det brukar vara. Det kändes tryggt också att kunna prata fritt och ja... det var personligt helt enkelt.

Genom att endast kvinnor som deltagit i utredningen har velat ställa upp för en intervju vet vi ingenting om hur de övriga såg på bemötandet. En rimlig hypotes är dock att deras omdömen inte är lika odelat positiva, eftersom de valt att inte samarbeta med polisen i utredningen. I vilken utsträckning deras upplevelse av bemötandet har spelat in vid beslutet går dock inte att uttala sig om.

Bra information om utredningen

Även när det gäller polisens information om utredningen, är en majoritet av kvinnorna i Malmö nöjda. 15 av de 25 kvinnorna gav polisen en fyra eller femma i betyg av fem totalt när det gäller detta. Men bland dem som gav höga siffror var det ändå en hel del som lade till ordet ”ganska” när de talade om hur nöjda de var.

Nä, alltså [namn på polisen] var faktiskt ganska bra på att informera hela tiden.

Jag vet inte hur mycket man egentligen ska, alltså jag hade kanske velat ha lite mer information, ibland var det ganska långa glapp mellan tillfällena. Men å andra sidan har jag ju

inte bett dem, och har jag hört av mig så har jag ju fått svar direkt!

I motsats till när det gäller bemötande var det emellertid några som satte en etta eller tvåa på frågan om hur nöjda de var med informationen.

Jag kommer inte ihåg att jag fick mycket information. Jag kände mig ganska utlämnad i flera månader skulle jag säga.

Viss kritik mot polisutredningarna

Andelen nöjda sjunker ytterligare något när det gäller själva polisutredningen. Tio av de 25 kvinnorna ger en fyra eller femma på frågan om hur nöjda de är med utredningsarbetet. Men inte heller de är odelat positiva; flera av dem tar upp att utredningen tagit mycket lång tid.

Jag är faktiskt mycket nöjd. Alltså det har tagit lång tid men jag är ändå väldigt nöjd.

De som inte är nöjda talar om att det dragit ut på tiden utan att något resultat har nåtts, att polisen varit för passiv och att deras kompetens varit för låg. En del kritik framförs även mot personalomsättningen då några av kvinnorna har bytt utredare flera gånger.

Bättre än andra polisstationer

Fyra av de intervjuade kvinnorna hade tidigare erfarenhet av polisanmälningar på andra poliskontor. När de jämför erfarenheterna av poliskontakten med varandra tycker två att det är ungefär detsamma, med skillnaden att koncept Karin upplevs mer modernt, med lekrum för barnen. De andra två tycker däremot att erfarenheten av Karin är bättre än tidigare poliskontakter. För en kvinna med upprepad utsatthet sedan barndomen var det särskilt tydligt.

De är de bästa! Allt det som jag gått igenom i mitt liv alltså så... det har bara varit jättedåligt, det har varit jättejobbigt. Det här är det bästa. De verkligen engagerar sig i det hela. Det gjorde de.

Synen på polisens bemötande, information och utredning på FRV

Även i Västerås har alla intervjuade kvinnor deltagit i utredningen. I snitt ger kvinnorna i Västerås polisens bemötande ett bra betyg – dock något lägre än de intervjuade i Malmö. De som är nöjda med bemötandet lyfter fram polisens förståelse för deras utsatta situation och att polisen gjorde sitt bästa för att få dem att slappna av.

Hon var mänsklig och liksom försökte få en att slappna av och bjöd på... om man ville ha kaffe... hon hade jordgubbar. Så hon försökte få mig att slappna av.

Två kvinnor är inte nöjda och menar att de bara fått ”ytligt medlidande” och att ärendet inte skötts ordentligt.

Mindre nöjda med information om utredningen

När det gäller information om utredningen är kvinnorna i Västerås varken nöjda eller missnöjda. Även i det avseendet är betyget något lägre än i Malmö. Flera beskriver att de varit tvungna att själva ringa polisen för att få reda på vad som hänt med deras anmälan. Även själva utredningsarbetet får ett medelbetyg av kvinnorna. I likhet med Malmö är det främst att utredningen tagit lång tid som dragit ned på betyget. Några beskriver även en frustration över att polisen lagt ner deras ärende utan att kalla in vittnen eller ta in de bevis som kvinnorna informerat om.

Skiljer sig inte från andra polisstationer

I Malmö jämförde de kvinnor som haft kontakt med andra polis-kontor i liknande ärenden sina erfarenheter av polisen på de kontoren jämfört med Karin. Vid den jämförelsen fick Karin ett gott betyg. I Västerås ger samma jämförelse överlag en svalare respons från kvinnorna. En av de fyra kvinnor som haft tidigare erfarenhet av polisen anser dock att bemötandet varit bättre på FRV. I övrigt upplevde de inte att polisen på FRV skiljde sig från poliserna på andra polisstationer.

Stöd och insatser från Karin

Flertalet uppskattar kontakten med socialsekreterarna på Karin

Tjugo av de intervjuade kvinnorna i Malmö anger att de har blivit kontaktade av socialsekreterarna på Karin. Fem av dem tackade nej till stöd och hjälp. De ansåg sig inte vara i behov av hjälp eller

tyckte att de kunde ordna hjälp på egen hand. En uppskattar ändå kontaktförsöken från socialsekreterarna på Karin.

De erbjuder och de skickade brev, de ringde mig och de försökte jättemycket. Men jag hade inte tid att åka dit... faktiskt. Och jag har sagt nej tack till dem. Men de brydde sig jättemycket och de har hållit kontakten[...] De ringde mig, ring efter ring.

Slutligen är det fem kvinnor som uppger att de inte har blivit kontaktade av socialsekreterarna. Deras polisutredningar lades i de flesta fall ner mycket snabbt. I ett par fall har kvinnorna upplevt att de ändå behövde stöd och har då i stället vänt sig till familj och vänner eller andra aktörer såsom vårdcentral eller kurator på skolan.

Nästan alla som varit i kontakt med Karin är nöjda med det stöd och den hjälp de har fått därifrån. Endast två kvinnor är uttalat missnöjda.

Önskar mer emotionellt och praktiskt stöd

De 15 kvinnor som haft kontakt med Karins stödjande funktion fick i samband med kontakten någon form av stöd från socialsekreterarna. I huvudsak tycks det ha handlat om korta stöd-kon-takter. En del beskriver till exempel att det som socialsekreterarna på Karin hjälpte dem med var att få kontakt med andra aktörer, till exempel Kriscentrum i Malmö stad eller en kvinnojour. Denna hjälp har de uppskattat.

Jag tror att det var, det var jävligt viktigt att någon annan gjorde det åt mig, att det bara blev en tid att gå till.

Andra har positiva minnen av enstaka korta stödjande eller stärkande samtal per telefon eller på plats. Små insatser har gjort stor skillnad för dem: en hand att hålla i, skjuts till stationen efter ett förhör, en kort uppmuntran innan hemgång eller ett gott råd.

Det var hon som kopplade in kvinnojouren och allt vad hon gjorde, hon var jättetrevlig. Hon satt och höll min hand och... ja.

De var trevliga och väldigt omhändertagande och var... hur ska jag säga, de var väldigt mjuka i sitt sätt att prata och vara med en, som när jag kom dit så stod de ”ja, vill du ha nåt?” och de körde mig sen när jag skulle hem då, så körde de mig till tåget så jag skulle slippa promenera ute. Så att för mig, sådana små korta grejor gör väldigt mycket för att

... bara hur de pratar och betar sig och ... allmänt hur deras sätt att vara gentemot en själv är.

I en tidigare utvärdering av Karin som genomfördes av Lunds universitet 2010⁸⁸ framkom att kvinnorna önskade sig bättre hjälp med bostad och ekonomi, i familjefrågor (till exempel när det gäller vårdnad om barnen), psykologisk eftervård, stöd till gärningsman och anhöriga samt fler förhörstillfällen. Det visar sig även i denna studie att kvinnorna önskat sig mer hjälp från Karin eller andra aktörer, än vad de fått.

Alla bara skickar runt en. Jag har ringt massor med samtal, men ...

De sa ju nånting om att jag kunde ringa till kvinnojourern och alltså sådär men ... De gav mig inte direkt något nummer och de ... alltså jag hade ju inte velat ha det så, utan jag hade faktiskt velat prata med nån...

Jag är fortfarande i behov av hjälp. Jag har verkligen inte blivit tillfrågad: Hur ska vi göra för att hjälpa dig? [...] Jag vet inte vart jag ska ta vägen. Jag önskar bara någon kunde rycka upp mig och säga: Vi kan hjälpa dig. Med det funkar ju inte så.

Ett par av dessa kvinnor riktar sin besvikelse direkt mot Karin. En tycker till exempel att hon fick hjälp till en början men att stödet dog ut efter ett tag.

Jag sa till henne, jag känner mig själv och jag hade nog behov att snacka med någon, men det ville jag samtidigt inte riktigt säga så jag sa att jag kommer antagligen inte höra av mig, så det är bättre att du ringer mig och säger att vi ska träffas. "Jamen det är klart jag gör det" men det har hon ju inte gjort.

För det var inte nån som berättade till mig att "du ska vända dig hit" och "de här kan hjälpa dig" och "vi kan skriva intyg på att det behövs..."

Många har diffusa minnen

Den övergripande bild som framträder från intervjuerna är att många kvinnor har ganska diffusa minnen av sina myndighetskontakter efter polisanmälan. I flera fall går det att utläsa att de

⁸⁸ Rejmer, Sonander, Agevall 2010.

talar om den polis de hade kontakt med snarare än om den kontakt med socialsekreterare som vi frågade efter. Med sina svar förmedlar de att de har befunnit sig i en kaotisk, förvirrad situation där de har haft kontakt med en rad olika personer som de har sökt eller fått stöd från. Flera av dem har svårt att urskilja just kontakten med socialsekreterarna på Karin, eftersom kontakten ofta har varit ganska kort.

De med längre kontakt är mycket positiva

Det finns dock bland de intervjuade kvinnorna sådana som har haft ett något längre samtalsstöd från Karin. Det rör sig om totalt sex kvinnor. Att den andelen är ganska liten stöds av verksamhetsstatistiken. De kvinnorna är överlag mycket positiva till det stöd de har fått och vittnar om att det har varit viktigt för dem. Flera av dem beskriver hur samtalen med socialsekreterarna på Karin har hjälpt dem att kämpa på och gå vidare.

Den här handlingsförslamningen som jag hade hamnat i, och som gör att man hamnar i en sådan här situation, det innebär att jag i princip, både han [polis på Karin] och tjejen här nere på socialtjänsten, de sparkade mig i rätt riktning så att jag fick den där orken tillbaka. Jag orkade liksom plocka upp min egen geist och sa att: "Nä, nu är det nog!"

Karin hjälper kvinnan till stöd och insatser från andra aktörer

I intervjuerna framkommer också att flera kvinnor har fått hjälp av Karin att komma i kontakt med andra aktörer för mer kontinuerligt stöd. Vanligast är kontakt med kvinnojourer och samtalsstöd av socialtjänsten i hemkommunen. En kvinna menar att hon hade kunnat ordna den kontakten själv, men att det har underlättat att personal på Karin engagerade sig.

Alltså jag... jag hade nog gärna gjort det men jag, jag känner mig själv och jag vet att jag är lite lat och inte får tummen ur röven och så, så jag tror faktiskt inte att jag hade gjort det om det inte hade varit...

Kvinnorna har också fått hjälp att kontakta andra myndigheter, exempelvis sjukvården för undersökning och testning samt socialtjänsten för frågor gällande ekonomiskt stöd, föräldrastöd och hjälp med bostad.

Stöd och insatser från RVC

När det gäller stöd och hjälp till de våldsutsatta kvinnor som gjort en polisanmälan har Brå också valt att jämföra Karin med Relationsvåldscentrum (RVC) i Stockholm. RVC fyller ungefär samma roll för kvinnorna i Västerorts polisområde i Stockholm som socialsekreterarna på Karin fyller i Malmö. Under RVC:s tre första år gjordes årliga utvärderingar av verksamheten, där man bland annat skickade ut enkäter till kvinnorna som RVC haft kontakt med. Vid jämförelsen med RVC har vi därför valt att inte göra egna intervjuer med kvinnorna där, utan använda oss av det material som redan samlats in. I huvudsak redovisar vi vad som framkom vid den tredje och sista utvärderingen⁸⁹ avseende år 2009. Den bygger på enkätsvar från 26 kvinnor. Enkäten delades endast ut till kvinnor som haft minst två möten eller omfattande telefonkontakter. Det saknas uppgift om hur många kvinnor som hade en kontakt av den omfattningen under året – totalt var emellertid antalet ärenden 239.

Man bör vara försiktig med att dra slutsatser från denna studie i jämförelse med studien på Karin med hänsyn till både det låga antalet som svarade och det stora bortfallet i båda studierna. Därtill kommer att Brå intervjuade ett bredare urval av kvinnor, även kvinnor som bara haft en enskild kontakt med Karin.

Nästan alla är nöjda med bemötandet på RVC

Nästan alla svarande kvinnor är positiva till hur de har blivit bemötta av socialsekreterarna på RVC. Nio av tio svarade att de har blivit *mycket* bra bemötta, och de flesta övriga tyckte att det var bra. Resultaten är lika positiva i de två tidigare utvärderingarna. Som framgått tidigare är även kvinnorna i Malmö nöjda med sina kontakter med socialsekreterarna på Karin, men den positiva synen tycks vara ännu starkare bland kvinnorna på RVC. Man bör som nämnts ovan vara försiktig med att dra några slutsatser om skillnad i resultat mellan Karin och RVC med hänsyn till det låga antalet svars personer i båda studierna. Möjligen kan man diskutera om den sällning som äger rum före kvinnorna kontaktas av RVC och den längre kontakt de senare haft ökar förutsättningarna för att målgruppen ser positivt på verksamheten.

Samma typ av insatser som på Karin

Överlag tycks det som om insatserna på RVC och Karin i mångt och mycket är desamma. Det handlar om samtalsstöd och hjälp i kontakterna med andra myndigheter och aktörer, främst poli-

sen och socialtjänsten. Även på Karin är samtalsstödet en viktig och uppskattad insats bland kvinnorna, och flera kvinnor har fått hjälp med målsägandebiträde och stöd under rättegången, liksom hjälp till socialtjänstens insatser som ekonomiskt bistånd och bostad.

Nästan alla är nöjda med stödet, men många önskar mer

Nio av tio kvinnor i studien från år 2009 anser att RVC har gett dem det stöd de har behövt för att medverka i rättsprocessen. Det är en ökning jämfört med både första och andra verksamhetsåret. Lika många är också i det stora hela nöjda med det stöd och de insatser som de har fått. Även det är en tydlig skillnad i jämförelse med i Malmö, där flera inte var så nöjda. Det är dock svårt att säga om det beror på att urvalet endast avser dem på RVC som haft en lite längre kontakt.

Trots att de flesta kvinnorna i enkäten svarar att de är nöjda med insatserna, finns liksom på Karin ett behov hos kvinnorna som inte möts upp till fullo. Nästan hälften av de svarande anger att det fanns insatser som de behövde men inte fick. Ofta handlar det om att de hade velat få flera insatser. Det vanligaste var att de hade velat få mer hjälp med att söka bostad. Andra hade velat ha hjälp i kontakterna med socialtjänst och åklagare, hjälp till annan behandling, hjälp i kontakt med målsägandebiträde, hjälp i kontakt med sjukvård och stöd i samband med rättegången.

Stöd och insatser från FRV

Polisen på FRV har inte någon strukturerad samverkan med socialtjänsten utan skickar i stället ut en broschyr till kvinnorna med information om vart de kan vända sig för att få stöd och hjälp. De kvinnor som hade barn blev dock samtliga kontaktade av socialtjänsten i kommunen – med utgångspunkt från barnens behov.

De kvinnor som inte ansåg att de behövde något stöd menar att broschyren från FRV har varit tillräcklig. Men flera av de övriga kvinnorna säger att de hade behövt mer hjälp; de orkade inte själva ta sig för att kontakta andra myndigheter eller aktörer.

... men jag orkade inte kontakta dem.

Men jag själv hörde ju av mig till tjejjourer och så. Jag tog eget initiativ så jag fick ju kontakt fort. Och det var ju även de som gav mig information om vad jag har rätt till och så.

⁸⁹ *Utvärdering av Relationsvåldscentrum. Tredje verksamhetsåret.* (2010). Av Veronica Ekström. Ersta Sköndal Högskola.

Färre har kontakt med socialtjänsten efter anmälan

I Västerås är det färre av de intervjuade kvinnorna som haft kontakt med socialtjänsten i kommunen efter anmälan än i Malmö. Vanligen har kontakten tagits av socialtjänsten kring barnens situation; det primära syftet har alltså inte varit att höra om kvinnan behövde stöd.

Ungefär hälften av kvinnorna har själva tagit kontakt med socialtjänsten och kvinnojourer för att få stöd. Det som de då oftast frågat efter är samtalsstöd. De som haft kontakt med socialtjänsten i kommunen är överlag missnöjda. De uppfattas av kvinnorna som okunniga och oengagerade.

... soc. De ger jag inte fem öre för, det kan jag tala om för dig. Vi har varit där på möten, han och jag. Nej, nej, han kan sitta där och bara trycka ner mig. Nej de... jag ger inte fem öre för soc. Det gör jag faktiskt inte.

Däremot var de kvinnor som haft kontakt med kvinnojourer och Kvinnocentrum i Västerås mycket nöjda. Kvinnocentrum är en specialiserad verksamhet för våldsutsatta kvinnor som drivs i kommunens regi.

De [Kvinnocentrum] har ju varit bra på alla sätt och vis. Man känner alltid att man kan ringa. De har alltid tid. Ingen fråga är för liten eller för svår. De lyssnar alltid. Man blir aldrig ifrågasatt på något sätt. Utan... man behöver inte förklara, för de vet hur det här funkar, och det är så otroligt skönt att prata med folk där man inte behöver förklara eller försvara sig eller att man känner liksom så här att nej, men de förstår ju inte i alla fall. Så det har varit en fristad på något sätt. Ja, de har varit jättebra.

Kvinnornas situation i dag i Malmö

Ett av syftena med intervjustudien var att försöka utvärdera om koncept Karins arbete leder till att färre av de kvinnor som gjort en polisanmälan blir utsatta för relationsvåld igen. Tyvärr blev antalet kvinnor som ingår i studien för lågt för att en sådan analys ska kunna göras. Här kan endast konstateras att hälften av de 25 kvinnorna berättar att de blivit utsatta för nya brott av mannen efter den anmälan som ligger till grund för intervjun. De flesta har också polisanmält dessa brott. Det absolut vanligaste är att de utsatts för hot och trakasserier; någon enstaka har misshandlats på nytt. Att en så stor del av männen fortsätter att hota och förfölja kvinnan gör det mycket begripligt att många av kvinnorna fortfarande kände sig rädda och otrygga vid Brås intervju. De kvinnor

som blivit hotade och trakasserade efter anmälan tillhör i huvudsak den grupp som ansökte om kontaktförbud. Den kvinna som blev misshandlad igen tillhörde gruppen som sökt, men inte fått, kontaktförbud.

Synen på om de skulle anmäla igen varierar

Den stora majoriteten av kvinnorna som haft kontakt med Karin uppger att de anmält eller skulle anmäla igen om de utsattes på nytt. Ett par av dem kopplar sin inställning till det bemötande de fått på Karin och det resultat anmälan fick.

De har ju verkligen bevisat att de kan och att det går fort.

Alltså jag fick ett jättebra bemötande där och jag fick det av poliserna som var hemma här också, och det var inte alls så jobbigt som jag trodde, utan jag blev väldigt peppad och väldigt... Jag tror verkligen det påverkade.

De övriga var antingen osäkra eller sade bestämt nej. De ifrågasatte om de skulle orka gå igenom en sådan process igen och tyckte inte att anmälan lett till några förbättringar.

Nej, jag tror inte det... faktiskt. Jag skulle inte orka... Inte vänta ett halvt år för man mår så fruktansvärt dåligt under tiden. Du träffar en massa oförstående människor och blir kränkt om och om igen. Kränkningarna fortsätter från samhället, olika instanser.

Jag skulle tänka "skit samma att polisanmäla för det hände ingenting då, varför skulle det hända någonting nu?"

Rättegången var jobbig

Av de 25 anmälningarna på Karin ledde nio till rättegång och fem utreddes fortfarande vid tiden för intervjun (hösten 2012). Övriga utredningar lades ner. De kvinnor som hade medverkat i en rättegång upplevde den som mycket jobbig. De känner inte att de kom till tals och är kritiska till att mannen inte dömdes på samtliga åtalpunkter. Samtidigt lyfter flera också fram att stödet från Karin varit betydelsefullt och att det stärkt deras självförtroende. Två av kvinnorna berättar också att poliser eller socialsekreterare från Karin suttit med under rättegången, vilket uppskattades mycket.

Kvinnorna är traumatiserade efter det som de gått igenom

Den bild som framträder av de intervjuer som gjorts visar att kvinnornas livssituation en tid efter anmälan varierar. Gemensamt är dock att de är traumatiserade av det som de har gått igenom, och de allra flesta har inte kunnat släppa oron för att det ska hända igen. Med den utgångspunkten kan man dock urskilja två grupper bland kvinnorna i Malmö. Den ena tycker att deras livssituation har blivit mycket eller något bättre. Den andra gruppen tycker att situationen försämrats efter anmälan. Ett par i den senare gruppen lyfter fram både sådant som blivit bättre och sämre.

De som anser att de har det bättre än före anmälan tar upp flera olika aspekter. Ett par av dem tar upp att de nu separerat från mannen:

Mycket, mycket, mycket, mycket bättre! Nu kan jag leva i trygghet, jag kan sova i min säng och behöver inte riskera att någon försöker slå ihjäl mig på natten. Nu känns det som man kan börja leva igen.

Han tryckte ner mig fysiskt och psykiskt och allt möjligt. Jag var helt isolerad, jag träffade inte mina vänner. Men nu... Det är så skönt man är så fri. Det är jätteskönt!

Andra förmedlar att de fortfarande har en svår situation, men att den ändå förbättrats något.

Jag känner mig mycket starkare nu. Ekonomin har blivit lite bättre, det har den blivit. Men ja... man har ju läkt lite grann så man är ju inte... så rädd som man var innan, men vaksam det är man. Jag känner inte den här pockande ångesten längre. Den har ju släppt men annars är det ju oförändrat.

Nä det är bättre... tror jag i alla fall. Jag vågar inte riktigt tro på det än.

Bland dem som tycker att de fått det sämre efter anmälan är det en del som beskriver hur de har blivit deprimerade och oroliga efter det som de gått igenom. Andra tar upp mer konkreta försämringar.

Alltså hemma är vi ju... skönt att bli av med honom i och med att vi inte har den klumpen i magen varje gång vi går in från dörren. Men boendet, skulderna har ökat, boendet... Jag vet inte var jag kommer bo... har ingen bostad. Så det är väldigt, väldigt dåligt.

Slutligen är det ett par kvinnor med utländsk bakgrund som berättar hur deras situation har försämrats eftersom deras familjer tagit avstånd från dem och deras kontaktnät har försvunnit efter anmälan.

De flesta kvinnorna uppger att de inte har någon kontakt med mannen i dag, men fyra kvinnor bor fortfarande ihop med mannen som de polisanmälde. Ett par av dem planerar vid intervjutillfället att skiljas, medan de andra två tycker att det blivit bättre och att mannen nu inte vågar slå dem på samma sätt som tidigare. En kvinna med utländsk bakgrund berättar till exempel:

Alltså nu, alltså. Han är rädd att slå mig till exempel. Jag känner mig starkare och tryggare. Nu vet han att det finns lag här i Sverige. Och han vet att jag vågar anmäla om han gör något dumt mot mig.

Kvinnornas situation i dag i Västerås

Som nämndes i avsnittet om Malmö är materialet för litet för att våga uttala sig i frågan om ifall koncept Karin leder till att färre blir utsatta på nytt där än i Västerås. En jämförelse försvåras ytterligare av att intervjuerna i Västerås i flera fall ägde rum mer tätt inpå anmälan. Liksom i Malmö rör sig de nya brotten främst om olaga hot och trakasserier.

Polisens agerande påverkar inte beslut om ny anmälan

Ungefär hälften av kvinnorna uppger att de anmält eller skulle anmäla igen om de utsattes på nytt. Men till skillnad från Malmö är det ingen som tar upp att polisens agerande har påverkat detta beslut. De motiv till att anmäla på nytt som de nämner är att de ser hur deras barn far illa. En kvinna som haft kontakt med Kvinnocentrum menar att deras stöd har bidragit till att hon i dag inte känner sig lika beroende av mannen, vilket underlättar för att anmäla.

De kvinnor som inte skulle anmäla igen nämner, precis som i Malmö, att det antingen är för jobbigt att behöva gå igenom rättsprocessen igen eller att de förlorat hoppet om att polisen kan hjälpa dem och att de inte blir tagna på allvar.

Även Västeråskvinnorna är traumatiserade

Även i Västerås skiljer sig kvinnornas livssituation åt efter anmälan. Hälften av kvinnorna uppger att de fått det bättre efter anmälan, vilket främst beror på att det akuta hotet och våldet har upphört då de separerade från mannen.

Jag är jättenöjd, jag är så stolt över mig själv. Jag står på mina fötter, jag jobbar som vanligt på mitt jobb, jag mår jättebra, jag är lycklig.

Tre av kvinnorna uppger att deras livssituation har blivit sämre efter anmälan. I likhet med Malmö beror det främst på den psykiska påfrestning de har fått utstå. En av dem blir fortfarande trakasserad av sin före detta partner vilket påfrestar ytterligare.

Jag tycker mitt liv... det är väldigt jobbigt om man säger så. Det är jobbigt att gå och må dåligt, man är själv med tre och sen en människa som man inte vet om han kommer om han ska bråka och så. Man liksom går på helspänn hela tiden, man kan liksom inte slappna av [...] Han lämnar inte mig ifred och det har varit slut i två år! Det är sjukt.

Fyra av kvinnorna upplever inte att polisanmälan har påverkat deras livssituation nämnvärt.

För min egen del känner jag ju inte att den här polisanmälan ändrade nånting utan jag hade ju lika gärna bara kunnat lämna... tagit stöd från nått annat håll...

En av kvinnorna är fortfarande tillsammans med mannen, två andra har trots separation fortsatt kontakt med mannen på grund av gemensamma barn. Ingen av dessa kvinnor upplever dock att deras livssituation försämrats sedan anmälan, främst på grund av att de känner sig starkare, inte upplever samma beroendeställning gentemot mannen samt att mannen har lugnat ner sig.

Referenser

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Våld i nära relationer. En kartläggning*. Rapport 2002:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007). *Misshandel mellan obekanta - kan fler brott klaras upp?* Rapport 2007:12. Del 1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer*. Rapport 2008:25. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). *Våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet*. Rapport 2009:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. En första uppföljning av regeringens handlingsplan*. Rapport 2010:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Slutredovisning av ett regeringsuppdrag*. Rapport 2010:18. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *Upprepad utsatthet för våld – polisens och socialtjänstens arbete i nio län*. Rapport 2010:19. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *Strukturerad riskanalys vid våld mot närstående. En lägesbeskrivning av polisens arbete*. Rapport 2010:20. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Användningen av brottskoder. En kvalitetsstudie inom kriminalstatistiken*. Kvalitetsstudie 1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *NTU 2011. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2012:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige 2008-2011*. Rapport 2012:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN (2010): *Alkohol och Narkotika*. Tidskrift 2010:5. Hämtad: 2012-10-15: <http://www.can.se/sv/Tidskriften-AoN/Ungadricker-mindre/Minskat-supande-i-invandringens-spar/>
- Diesen & Lernestedt m.fl. (2005). *Likhet inför lagen*. Falun: Natur och Kultur.
- Ekström, Veronica (2010). *Utvärdering av Relationsvårdscentrum. Tredje verksamhetsåret*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.
- Familje- och relationsvårdssektionen, FRV (2012). *Registerdata från polisen på FRV*.
- Kaldal, Diesen, Beije & Diesen (2010). *Barnahusutredningen 2010*. Stockholm: Juridiska institutionen vid Stockholms universitet
- Karolinska Institutet (2011). *Utvärdering av Socialtjänstens och Ideella kvinnojourers Insatser för Vårdsutsatta kvinnor*. Stockholm: Forskningscentrum för psykosocial hälsa.
- Koncept Karin (2012). *Registerdata från koncept Karin*.
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NKC). http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Vald_i_nara_relationer_amnesguide/
- Polisen (2012). *Registerdata från polisen*.
- Proposition 1997/98:55. *Kvinnofrid*.
- Rejmer, Sonander, Agevall, Lunds universitet (2010). *Vårdsutsatta kvinnor berättar. En utvärdering av projekt Karin*. Rapport 2010:2. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Relationsvårdscentrum, RVC (2012). *Registerdata från RVC*.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2009). *Brott i nära relation. Handbok 2009*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2010). *Riktlinjer för polisiära riskanalyser vid våld på individnivå*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2010). *Polisens nationella brottsofferundersökning. En attitydundersökning av hur brottsoffer upplever sina kontakter med polisen*. Rapport 2010:13. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.
- Skr. 2007/08:39. *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. 15 november 2007*. Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2009). *Nationell brottsofferundersökning 2009. Pilotstudie. En attitydundersökning riktad till brottsoffer, som har anmält grövre våld och/eller relationsvåld, gällande kontakter med myndigheter*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Socialstyrelsen (2006). *Utfall och effekter av sociala metoder för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. En systematisk översikt*. Stockholm: Socialstyrelsen och Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, IMS.
- SOU 1995:60. *Kvinnofrid del A. Huvudbetänkande av kvinnovårdscommissionen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SOU 2006:30. *Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet*. Stockholm: Fritzes.

Bilagor

Bilaga 1. Metoder

Val av myndigheter för jämförelse

I uppdraget ingår att jämföra verksamheten på koncept Karin med andra former för lokal myndighetssamverkan inom området.

Som jämförelse för koncept Karins stödjande funktion har Relationsvårdscentrum (RVC) i Västerorts polisområde i Stockholm valts ut. På RVC samverkar och arbetar socialtjänst och polis på ett liknande sätt som på Karin utifrån aktualiserade polisanmälningar. Västerorts polismästardistrikt omfattar stadsdelarna Bromma, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta i Stockholms stad, samt kommunerna Ekerö, Solna och Sundbyberg. Verksamheten är placerad i Solna.

Utgångspunkten för valet av jämförelseenhet när det gäller polisens verksamhet var att det skulle vara en specialiserad enhet som var ganska typisk för specialiserade enheter i landet när det gäller storlek och arbetsätt. Med det som grund valde, Brå i samråd med Rikspolisstyrelsen, Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås som jämförelseenhet. Det finns dock påtagliga demografiska skillnader mellan områdena som Karin och FRV arbetar i. Malmö är en mycket större stad med en annan befolkningsstruktur och andra sociala problem än Västerås.

Orsaken till att Västerort i Stockholm inte valdes som jämförelseområde även för polisens verksamhet är att de inte har någon specialiserad enhet för familjevåld. Liknande orsaker är anledningen till att inte socialtjänsten i Västerås ingår i jämförelsen kring stöd. De har varken uppsökande verksamhet utifrån polisanmälningar eller något strukturerat samarbete med polisen som Karin och RVC. Vid jämförelse skulle detta innebära stora praktiska svårigheter att få fram vilket stöd, av det slag som ges vid Karin och RVC, som kvinnorna får i Västerås. I kapitlet om de våldsutsattas perspektiv framgår dock hur kvinnorna upplevt det stöd och den hjälp de fått av socialtjänsten och andra sociala aktörer i Västerås i jämförelse med Karin.

Intervjuer och enkäter med personal på verksamheterna

För att få en bild av hur personalen på de olika verksamheterna som ingår i studien upplever verksamheten, arbetssättet, samverkan och dess resultat har personal intervjuats och besvarat en enkät utifrån dessa frågeområden.

Intervjuer

Semistrukturerade intervjuer har hållits med verksamhetschefer samt representanter för polisen, socialtjänsten och åklagare i Malmö och Västerås. Vid jämförelse med RVC har vi valt att till stor del använda oss av en tidigare utvärdering av RVC⁹⁰. Intervjuer har emellertid genomförts med socialsekreterarna och chefen på RVC. Intervjuerna ägde rum mellan juni och september 2012.

Totalt genomfördes intervjuer med 14 olika aktörer⁹¹. Nio gruppintervjuer genomfördes på plats i verksamheternas lokaler, därtill hölls telefonintervjuer med representanter från fem verksamheter.

Tabell 1. Fördelning över intervjuer på plats (P) respektive via telefon (T) med personal på verksamheterna i Malmö, Stockholm och Västerås.

	Malmö	Sthlm	Västerås
Verksamhetschefer	P	T	P
Specialiserad socialtjänst	P	T	T
Socialtjänst i kommunen	P		P
Polis (utredning)	P		P
Polis (stöd/skydd)	T		T
Åklagare	P		P

Enkäter

Det har även gått ut enkäter till samtlig personal på verksamheterna. Enkäterna var något olika formulerade beroende på vilken verksamhet och aktör som skulle besvara enkäten. Enkäterna finns för nerladdning på www.bra.se i anslutning till denna rapport (sök under Publikationer).

Enkätbortfall

Totalt skickades 56 enkäter ut till 9 olika grupper. Bortfallet uppgår totalt till 9 procent och det avser endast Malmö.

⁹⁰ Ekström, 2010.

⁹¹ Aktörerna är verksamhetschefer, socialsekreterare, poliser och åklagare i Malmö, socialsekreterare i Västerort i Stockholm samt verksamhetschef, socialsekreterare, poliser och åklagare i Västerås.

Tabell 2. Utskick (N) och bortfall i enkätstudien till aktörerna i Malmö, Stockholm och Västerås. Antal och andelar.

	Malmö		Stockholm		Västerås	
	N	Bortfall (%)	N	Bortfall (%)	N	Bortfall (%)
Verksamhetschefer	6	1 (17)			1	0 (0)
Specialiserad socialtjänst	2	0 (0)	2	0 (0)	5	0 (0)
Polis	18	1 (6)			5	0 (0)
Åklagare	8	4 (37)			4	0 (0)

Intervjuer med de våldsutsatta

För att få en uppfattning om hur de våldsutsatta kvinnorna har upplevt polisens och socialtjänstens arbete samt hur deras situation utvecklats hölls tematiserade djupintervjuer per telefon med ett antal kvinnor som har haft kontakt med verksamheterna på Karin i Malmö respektive FRV i Västerås. För jämförelsen med RVC valde Brå att inte göra egna intervjuer med kvinnorna, utan vi använde oss av det material som redan samlats in i en tidigare utvärdering av RVC⁹².

Brås ambition var att intervjua minst 50 kvinnor från vardera orten om deras livssituation minst sex månader efter polisanmälan. Detta för att få en tillräckligt lång uppföljningsperiod för att kunna studera om kvinnorna fått en bättre livssituation efter kontakten med verksamheten.

Inkluderingsperioden för insamlingen av kontaktuppgifter till kvinnor som ville medverka i Brå:s studie var 1 januari–31 maj 2012. De kvinnor som aktualiserades i verksamheterna genom en polisanmälan under denna period, tillfrågades av respektive polisenshet om de ville delta i en telefonintervju med Brå. De områden som berörs i intervjuerna är framför allt:

- Den fysiska miljön
- Rättsprocessen
- Polisens bemötande, information och utredning
- Stöd och insatser
- Livssituation efter rättsprocessen.

Stort bortfall

Enligt underlaget från polisen på Karin inkom under inkluderingsperioden totalt 70 polisanmälningar med kvinnor som utsatts för våld i nära relationer och som tillfrågats av polisen om medgivande till en intervju med Brå. Av dessa lämnade 51 kvinnor, 73 pro-

⁹² Ekström, 2010.

cent, sitt medgivande till intervju. När Brå kontaktade kvinnorna för intervjun föll ytterligare 26 kvinnor bort av olika anledningar som specificeras i tabell 3. Det slutliga antalet intervjuer blev 25.

FRV rapporterade endast in 14 polisanmälningar för tidsperioden. Dock hade de missat att rapportera och fråga samtliga kvinnor om medgivande. När vi i efterhand frågade hur många kvinnor som varit aktuella under perioden rör det sig om cirka 100 kvinnor. Inkluderingsperioden i Västerås blev därför förlängd i ytterligare tre månader för att inkludera fler kvinnor i studien. Totalt tackade 29 kvinnor ja till medverkan inkluderat den förlängda tidsperioden.

Till följd av att en majoritet av kvinnorna i Västerås aktualiserades först under förlängningsperioden, befann de sig också i ett tidigare skede av rättsprocessen än kvinnorna i Malmö vid tidpunkten för intervjuerna. Detta har påverkat svaren på en del frågor i intervjun, i synnerhet i fråga om rättegången som inte alltid hade hunnit äga rum och i fråga om hur kvinnornas situation utvecklats. Uppföljningstiden för kvinnorna i Malmö och Västerås varierar alltså från ett par veckor till upp till åtta månader.

Av de 29 kvinnorna i Västerås lämnade 25 av dem, 85 procent, medgivande till att intervjuas av Brå. Av dessa föll 44 procent bort av olika skäl när de kontaktades för intervju, se tabell 3. Resultatet blev 14 genomförda intervjuer.

Tabell 3. Fördelning av orsaker till bortfall bland kvinnor som medgivit deltagande i intervju från Karin respektive FRV.

Anledning till bortfall	Karin	FRV
Numret har upphört	3	0
Fel nummer/annan person	2	2
Nås ej/svarar ej/upptaget/telefonsvarare	12	4
Minns ej/vill ej medverka/drar sig ur	6	4
Faller utanför målgruppen	3	1
Totalt bortfall	26	11

Tabell 4. Fördelning över antal kvinnor från Karin respektive FRV som tillfrågats om intervju, som gett sitt medgivande till intervju samt slutligen intervjuats.

	Karin	FRV
Antal tillfrågade kvinnor	70	29
icke medgivande	19	4
medgivande	51	25
Bortfall bland medgivande kvinnor	26	11
Antal intervjuade kvinnor	25	14

Bortfallsanalys

Bortfallet är således stort och består dels av kvinnor som direkt tackade nej till att delta i studien, dels av kvinnor som först tackade ja, men av olika skäl sedan föll bort. Den möjlighet som finns att analysera om de intervjuade kvinnorna skiljer sig från bortfallet är att jämföra dem med kvinnorna i vår ärendegenomgång. De uppgifter om kvinnorna som framkommer i intervjumaterialet är medelålder, andel födda utanför Sverige och andel med utländskt påbrå. Det går också att få fram om kvinnorna deltagit i utredningen och om de själva tagit initiativ till polisanmälan. Vid en jämförelse med de intervjuade kvinnorna framgår då att de som intervjuats skiljer sig i följande avseenden från kvinnorna i ärendegenomgången:

- De är något äldre.
- De har oftare själv anmält brottet till polisen.
- De har i samtliga fall deltagit i utredningen, vilket är en högre andel än i ärendegenomgången.

Tabell 5. Medelålder samt andel med utländsk bakgrund, andel som tagit initiativ till och deltagit i utredningen för de kvinnor som intervjuats (I) respektive ingår i materialet från polisen (P) i Malmö, och Västerås.⁹³

	Medelålder		Utländskt påbrå ⁹³		Initiativ till polisanmälan		Deltagit i utredningen	
	I	P	I	P	I	P	I	P
Malmö	32	35	56 %	58 %	84 %	68 %	100 %	59 %
Västerås	33	39	29 %	32 %	81 %	64 %	100 %	58 %

⁹³ För de kvinnor som intervjuats inbegriper utländskt påbrå de kvinnor som har en eller flera utomnordiska föräldrar. I materialet från polisen är det den enskilde kodarens uppfattning som ligger till grund för skattningen utifrån information om medborgarskap, tolkbehov samt fullständiga namn.

Polisanmälningar med tillhörande förundersökningsmaterial

För att studera brottens karaktär och polisens utredningsarbete, ingår även en analys av polisanmälningar och förundersökningar från polisen på Karin och FRV i utvärderingen.

Samtliga ärenden som handlades av polisen på koncept Karin i Malmö och Familje- och relationsvårdssektionen (FRV) i Västerås under perioden 1 juli 2010 till och med 30 juni 2011, har begärts in för följande brottskoder⁹⁴:

- 0412 Grov kvinnofridskränkning
- 0424 Grov fridskränkning, kvinna 18 år eller äldre
- 9349 Misshandel, ej grov, inomhus mot kvinna 18 år eller äldre i nära relation
- 9350 Misshandel, ej grov, inomhus mot kvinna 18 år eller äldre, bekant men ej nära relation
- 9353 Grov misshandel inomhus mot kvinna 18 år eller äldre i nära relation
- 9354 Grov misshandel, inomhus mot kvinna 18 år eller äldre, bekant men ej nära relation

Totalt inkom 247 anmälningar från Karin och 332 anmälningar från FRV till Brå. Ett slumpmässigt urval om 200 ärenden från vart och ett av polisområdena gjordes sedan. Av dessa totalt 400 anmälningar har 15 anmälningar, 8 procent, plockats bort på grund av att de visat sig handla om andra typer av ärenden än vad denna utvärdering syftar till att undersöka. Det har exempelvis handlat om anmälningar där den misstänkte och målsägaren inte har den nära relation som studien avser att undersöka. Totalt uppgick de inkodade anmälningarna som utgör datamaterialet i undersökningen till 385 stycken, varav 193 från Malmö och 192 från Västerås. Det interna bortfallet varierar eftersom de uppgifter som ligger till grund för analysen baseras på brottsanmälningarnas fritexter och förundersökningsprotokoll. Resultaten redovisas även i de fall då bortfallet är stort.

Signifikansprövning

Studien grundar sig på ett urval av anmälda ärenden och redovisar genomgående om skillnader mellan olika jämförelsegrupper är statistiskt signifikanta och i så fall på vilken nivå.

Det signifikanstest som använts är χ^2 . Signifikans redovisas på

följande nivåer: $p < 0,01$, $p < 0,05$ (p =sannolikhet). När en signifikant skillnad på nivån $p < 0,01$ redovisas betyder det att i 1 fall av 100 skulle slumpen medföra ett resultat som inte stämmer överens med det som observerats. Redovisningen av signifikans redovisas löpande i studien i fotnoter.

Inkodade uppgifter om polisens arbete

Valet av uppgifter som kodats in från förundersökningsmaterialet genomfördes i huvudsak utifrån tidigare utformad kodmall som använts i rapporten *Polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer* (Brå 2008:35). Den bygger i sin tur på ett utbildningsmaterial för polis och åklagare om hur ärenden som rör relationsvåld mot kvinnor ska utredas (Rikspolisstyrelsen 2001). För mer information kring kodmallen se bilaga 2.

Registerdata

Uppgifter från kriminalstatistiken har inhämtats om antal anmälda brott rörande våld i nära relation, andel män misstänkta för våld i nära relation, och andel personupplärade brott. För de särskilt granskade ärendena i Malmö och Västerås har uppgifter begärts in om åklagarbeslut som kan knytas till de ärenden som studerats. Syftet har varit att se hur stor del av anmälningarna som ledde till en lagföring. Uppgifter om utsatthet för brott har också hämtas från Brås *Nationella trygghetsundersökning* (NTU). Studien bygger även på statistik från de verksamheter som ingår i studien.

Samrådsgrupp

Uppdraget har genomförts i samråd med Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS). Dessa aktörer har tillsammans med Brå träffats vid ett antal tillfällen under studiens gång för att diskutera upplägg, metodfrågor, enkät- och intervjufrågor samt rapportutkast.

⁹⁴ Brottskoderna ingår i den officiella kriminalstatistiken för att beskriva begreppet våld i nära relationer.

Bilaga 2. Kodformulär till förundersökningsstudien

I kodningsmallen står MÅ för målsägare och MT för misstänkt. MT förekommer som MT1 och MT2 vilket innebär att det i materialet kan förekomma fler än en misstänkt. MT1 är således misstänkt ett och misstänkt 2 har förkortats till MT2.

Löpnr
- numerisk

Polisens K-nummer
-Text

Myndighet
1. Skåne
2. Västmanland

Målsägare född
YYYY-MM-DD

MÅ sista siffror i personnummer
XXXX

MÅ Etnicitet
1. Inget som tyder på annat än svenskt ursprung
2. Något som tyder på annat etniskt ursprung
3. Oklart

Finns misstänkt eller utpekad person
1. Nej
2. Ja, misstänkt
3. Ja, utpekad person
4. Endast förnamn
5. Ja, ”annan”

MT1 född
YYYY-MM-DD

MT1 sista siffror i personnummer
XXXX

Födelsedatum och sista siffror i personnummer är samma som ovan för MT2

MT kön
1. Man
2. Kvinna
3. Två män (eller fler)
4. Två kvinnor (eller fler)
5. En man och en kvinna (eller fler)
6. Ingen misstänkt
7. Framgår ej

DatumAnmuppt
- DD-MM-YYYY HH:MM

Anmälningsupptagning enligt anmälan
1. Polisman i tjänst
2. Besök på polisstationen
3. Telefon
4. Kontaktcenter
5. Skrivelse
6. Samråd
7. Annat
8. Framgår ej

Vem Anmäler
1. Framgår ej
2. Målsägare
3. Granne
4. Anhörig till målsägare
5. Anhörig till målsägare
6. Annan

När skedde brottet
1. Oklart
2. I samband med anmälan
3. Inom ett dygn
4. Inom 1-2 dagar
5. Inom en vecka
6. Inom en månad
7. Inom 3 månader
8. Inom 6 månader

9. Inom ett år
10. Mer än ett år sedan

Vilken dag skedde brottet

1. Vardag
2. Helg
3. Storhelg
4. Upprepade händelser under en period

Etnicitet MT1

1. Ingen MT
2. Inget som tyder på annat än svenskt ursprung
3. Något som tyder på annat etniskt ursprung
4. Oklart

Etnicitet MT2 –se ovan

Relation till MT1

1. Ingen misstänkt
2. Make
3. Sambo/Partner
4. Skild/Fd partner
5. Pappa
6. Bror
7. Mamma
8. Son/dotter

Relation MT2 –se ovan

Bor parterna tillsammans

1. Nej
2. Ja
3. Ja, men målsägare har lämnat hemmet

MÄ har barn tillsammans med misstänkt

1. Nej
2. Ja
3. Framgår ej

Brottsplats

1. Framgår ej
2. I gemensamt hem
3. I MÄ:s hem
4. I MT:s hem
5. I annan bostad
6. Utanför gemensamt hem
7. Utanför MÄ:s hem
8. Utanför MT:s hem

9. Utanför ny partners hem
10. Utanför annan bostad
11. På skola
12. På allmän plats
13. Elektroniskt
14. Telefon
15. Brev
16. Annat ställe

Blev polisen kallad till platsen eller har anmälan gjorts i efterhand

1. Polis på plats
2. Anmäld i efterhand
3. Annan plats än brottsplats

MT kvar på brottsplatsen

1. Nej
2. Ja
3. Inte alla MT är kvar
4. Ärendet ej anmält i samband med brottet
5. Framgår ej

MÄ påverkad av alkohol eller droger

1. Inget som tyder på alkohol- eller drogpåverkan
2. Ja, alkoholpåverkad
3. Ja, drogpåverkad
4. Information saknas men uppgifter tyder på alkohol/ drogpåverkad

MT påverkad av alkohol eller droger

1. Inget som tyder på alkohol- eller drogpåverkan
2. Ja, alkoholpåverkad
3. Ja, drogpåverkad
4. information saknas men uppgifter tyder på alkohol/ drogpåverkad

Anmält brott 1 (brottskod, brottsmisstanke)
- XXXX

MT:s inställning till brott1 i förhör

1. Framgår ej
2. Förnekar att något har hänt
3. Erkänner gärningen
4. Förnekar ej men hävdar förmildrande omständigheter eller förringar händelsen
5. Ingen MT

Anmält brott (brottskoden för brottsmisstanke) 2, 3, 4, 5 och 6
–Se ovan

Misstänkts inställning till brott 2, 3, 4, 5 och 6
-Se ovan

Misshandel anmält

1. Ja
2. Nej

Misshandels allvarlighetsgrad

1. Framgår ej
2. Lindriga fall (knuffar och enstaka slag med öppen hand)
3. Misshandel (knytnävsslag, sparkar, skallning)
4. Allvarlig misshandel (våld mot liggande försvarslös, knivhugg, slag med tillhygge)

Finns synlig kroppsskada på MÄ vid misshandel

1. Ingen skada
2. Ja, i samband vid anmälningstillfället
3. Ja, tidigare, men ej vid anmälningstillfället

Grad av kroppsskada vid misshandel

1. Framgår ej
2. Ej synlig skada (uppges smärta men inget synligt)
3. Synlig skada (blåmärken, mindre sår, svullnader)
4. Tydliga skador (blodvite, tandskador eller bulor i ansikte)
5. Allvarliga skador (hjärnskakning, frakturer och stickskador från kniv)
6. Finns ej någon skada

Förekomst av sexuellt våld

1. Nej/framkommer ej
2. Våldtäkt
3. Grov våldtäkt
4. Sexuella trakasserier
5. Sexuella övergrepp

Vårdbehov

1. Ej sjukhusbesök
2. Ev. sjukhusbesök (MÄ uppges planer på sjukhusbesök)
3. Sjukhusbesök/Tandvård
4. Akutsjukvård/inlagd
5. Framgår ej

Olaga hot anmält

1. Nej
2. Ja

Hotets allvarlighetsgrad (om olaga hot)

1. Dödshot mot MÄ eller för henne närstående
2. Hot om att skada allvarligt
3. Hot om att tillfoga smärta
4. Hot om att polisanmäla MÄ
5. Annat
6. Framgår ej

Kroppsskada misstänkt

0. Nej
1. Ja

Förhör med MÄ i samband med anmälan (innan FU är inledd, 23:3)

0. Nej
1. Koncept (löpande anteckningar)
2. Dialog (audio)
3. Dialog (video)
4. Koncept oklart vilken typ
5. Koncept (audio)
6. Koncept (video)
7. Endast inledande samtal (ej formellt förhör)

Tidpunkt för första förhör MÄ

-DD-MM-YYYY HH:MM

Dokumenteringstyp vid det första förhöret med MÄ När FU är inledd (exkl. förstahandsförhör)

0. Nej
1. Koncept (löpande anteckningar)
2. Dialog (audio)
3. Dialog (video)
4. Koncept, oklart vilken typ
5. Koncept (audio)
6. Koncept (video)
7. Framgår ej

Antal förhör MÄ (inkl. förhör i samband med anmälan)

- Numerisk

MÄ: Antal olika förhørsledare (exkl. förstahandsförhör)

- Numerisk

Tolk närvarande vid förhör med målsägare?

0. Nej
1. Ja, en gång
2. Ja, enstaka gånger
3. Ja, alla gånger

Förhör MT 1 i samband med anmälan (innan FU är inledd)

0. Nej
1. Koncept (löpande anteckningar)
2. Dialog (audio)
3. Dialog (video)
4. koncept oklart vilken typ
5. Koncept (audio)
6. Koncept (video)
7. Framgår ej
8. Ingen MT
9. Endast inledande samtal (ej formellt förhör)

Tidpunkt för förstahandsförhör MT 1

- DD-MM-YYYY HH:MM

Förhör med MT2 i samband med anmälan –se ovan

Tidpunkt för första förhör med misstänkt 2 –se ovan

Tidpunkt för FU-förhör MT 1 (exkl. förstahandsförhör)

- DD-MM-YYYY HH:MM

Dokumenteringstyp vid FU-förhör misstänkt 1 (exkl. förstahandsförhör)

0. Nej
1. Koncept (löpande anteckningar)
2. Dialog (audio)
3. Dialog (video)
4. Koncept (audio)
5. Koncept (video)
6. Koncept oklart vilken typ
7. Framgår ej
8. Ingen MT
9. Endast inledande samtal (ej formellt förhör)

Tidpunkt för FU-förhör MT2 (exkl. förstahandsförhör) – Se ovan

Dokumenteringstyp vid FU-förhör MT 2 (exkl. förstahandsförhör) –Se ovan

Antal förhör MT1 (exkl. förstahandsförhör)

- Text

Tolk närvarande vid förhör med MT1

0. Nej
1. Ja, en gång
2. Ja, enstaka gånger
3. Ja, alla gånger

Antal förhör MT2 (exkl. förstahandsförhör)

- Numerisk

Tolk närvarande vid förhör med MT2

0. Nej
1. Ja, en gång
2. Ja, enstaka gånger
3. Ja, alla gånger

Antal vittnen totalt

- Numerisk

Antal ögonvittnen som bevittnat händelsen

- Numerisk

Antal säkra vittnen som ej bevittnat händelsen

- Numerisk

Antal vittnen som hörts i samband med anmälan (ögonvittnen och övriga)

- Numerisk

Antal vittnen som hörts senare under utredningen (ögonvittnen och övriga)

- Numerisk

Totalt antal vittnen som har förhörts

- Numerisk

Tidpunkt för första förhör vittne/n

- DD-MM-YYYY HH:MM

Antal ögonvittnen som stödjer att MT handlat enligt brottsbeskrivning

- Numerisk

Antal ögonvittnen som EJ ger stöd till att MT handlat enligt brottsbeskrivning

- Numerisk

Antal övriga vittnen som ger stöd till att MT handlat enligt brottsbeskrivning

- Numerisk

Antal övriga vittnen som EJ ger stöd till att MT handlat enligt brottsbeskrivning

- Numerisk

Dokumentation av brottsplats, Video

0. Nej
1. Ja

Dokumentation av brottsplats, Stillbild

0. Nej
1. Ja

Dokumentation av brottsplats, Skriftligt

0. Nej
1. Ja

Dokumentation av brottsplats, Skiss

0. Nej
1. Ja

När har dokumentationen av brottsplatsen skett

0. Nej/oklart info saknas
1. Ja, som förstahandsåtgärd
2. Ja, omedelbart efter anmälan
3. Ja, inom ett dygn (men inte 1)
4. Ja, inom 2-4 dygn
5. Ja, inom en vecka (5-7 dygn)
6. Ja, inom en månad
7. Ja, inom 2-6 månader
8. Ja, efter mer än 6 månader
9. ja, oklart när

Husrannsakan

0. Nej
1. Ja

När har husrannsakan skett

0. Nej/oklart info saknas
1. Ja, som förstahandsåtgärd
2. Ja, omedelbart efter anmälan
3. Ja, inom ett dygn (men inte 1)
4. Ja, inom 2-4 dygn
5. Ja, inom en vecka (5-7 dygn)
6. Ja, inom en månad
7. Ja, inom 2-6 månader
8. Ja, efter mer än 6 månader
9. ja, oklart när

Beslag

0. Nej
1. Ja

När har beslag skett

0. Nej/oklart info saknas Ja, som förstahandsåtgärd
1. Ja, omedelbart efter anmälan
2. Ja, inom ett dygn (men inte 1)
3. Ja, inom 2-4 dygn
4. Ja, inom en vecka (5-7 dygn)
5. Ja, inom en månad
6. Ja, inom 2-6 månader
7. Ja, efter mer än 6 månader
8. ja, oklart när

Misstänkt frihetsberövad

0. Nej
1. Ja, Gripen
2. Ja, Anhållen
3. Ja, både gripen och anhållen
4. Annat

Misstänkt frihetsberövad annat

-Text

Datum och tidpunkt för gripande av misstänkt

- DD-MM-YYYY HH:MM

Kriminal teknisk undersökning av brottsplatsen

0. Nej
1. Ja

Skriftlig bevisning, dagbok

0. Nej
1. Ja

Skriftlig bevisning, sms

0. Nej
1. Ja
2. Kan finnas men polis har inte plockat fram dessa

Skriftlig bevisning, e-post

0. Nej
1. Ja
2. Kan finnas men polisen har inte plockat fram dessa

Skriftlig bevisning, brev

0. Nej
1. Ja
2. Kan finnas men polisen har inte plockat fram dessa

Skriftlig bevisning, ljudinspelning

- 0. Nej
- 1. Ja
- 2. Kan finnas men polisen har inte plockat fram dessa

Medgivande till journalutdrag

- 0. Nej
- 1. Ja

Inhämtande av journalutdrag

- 0. Nej
- 1. Ja

Medgivande till rättsintyg

- 0. Nej
- 1. Ja

Inhämtande av Rättsintyg

- 0. Nej
- 1. Ja

Datum och tid för läkarundersökning
- DD-MM-YYYY HH:MM

Polisens dokumentation av MÄ:s skador, video

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MÄ:s skador, bild

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MÄ:s skador, skrift

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MÄ:s skador, skiss

- 0. Nej
- 1. Ja

Rättsmedicinsk dokumentation av MÄ:s skador, video

- 0. Nej
- 1. Ja

Rättsmedicinsk dokumentation av MÄ:s skador, text

- 0. Nej
- 1. Ja

Rättsmedicinsk dokumentation av MÄ:s skador, bild

- 0. Nej
- 1. Ja

MÄ:s egen dokumentation av skador, video

- 0. Nej
- 1. Ja

MÄ:s egen dokumentation av skador, bild

- 0. Nej
- 1. Ja

MÄ:s egen dokumentation av skador, skrift

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MT:s, video

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MT:s, bild

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MT:s skador, text

- 0. Nej
- 1. Ja

Polisens dokumentation av MT:s skador skiss

- 0. Nej
- 1. Ja

Kroppsbesiktning MT genom DNA

- 0. Nej
- 1. Ja

Datum och tid för kroppsbesiktning DNA
- DD-MM-YYYY HH:MM

Kroppsbesiktning MT genom Blodprov

- 0. Nej
- 1. Ja

Datum och tid för kroppsbesiktning Blodprov
- DD-MM-YYYY HH:MM

Kroppsbesiktning MT genom Urinprov

- 0. Nej
- 1. Ja

Datum och tid för kroppsbesiktning urinprov
- DD-MM-YYYY HH:MM

DNA jämförelse

- 0. Nej
- 1. Ja

Kontrolluppgifter som styrker MÄ:S version
- Text

Har MÄ:s kontrolluppgifter följts upp?

- 0. Nej
- 1. Ja

Kontrolluppgifter som styrker MT:s version
- Text

Har MT:s kontrolluppgifter följts upp?

- 0. Nej
- 1. Ja

Har barn närvarat vid misshandeln

- 0. Inga barn närvarande
- 1. 1 barn
- 2. 2 barn
- 3. 3 barn
- 4. 4 eller fler barn
- 5. oklart om barn varit närvarande

Barn under 18 har varit närvarande

- 0. Inga barn närvarande
- 1. 1 barn
- 2. 2 barn
- 3. 3 barn
- 4. 4 eller fler barn
- 5. oklart om barn varit närvarande

MÄ vill ta tillbaka anmälan eller vill inte anmäla

- 0. Nej, MÄ tar inte tillbaka anmälan
- 1. Vet ej, det är inte MÄ som gör anmälan
- 2. MÄ vill inte göra någon anmälan
- 3. MÄ tar tillbaka anmälan och säger att hon tidigare ljugit
- 4. MÄ tar tillbaka anmälan men säger att det hon tidigare sagt är sant

Besöksförbud

- 0. Nej
- 1. MT är belagd med besöksförbud
- 2. MÄ vill ansöka om besöksförbud

Finns uppgifter om tidigare polisanmälan

- 0. Nej
- 1. Ja

Har MT tidigare uttalat dödshot mot målsägare

- 0. Nej
- 1. Ja

Har misstänkt tidigare utsatt målsägare för våld

- 0. Nej
- 1. Ja

Barnförhör

- 0. Nej
- 1. Ja

Slutredovisning

- 0. Nej
- 1. Ja

Tid för ärendebeslutet
- DD-MM-YYY

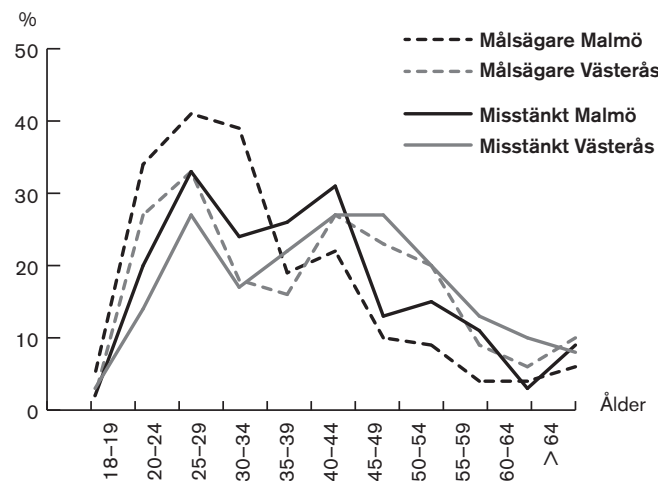
Fallbeskrivning
-Text

Kodares anmärkning
-Text

Bilaga 3. Tabeller från förundersökningsstudien

Brottets karraktär

Diagram 1. Åldersfördelning över målsägare och misstänkta i Malmö samt Västerås

Tabell 1. Relation mellan målsägaren och den misstänkte. Andel i procent.

Målsägares relation till den misstänkte	Malmö	Västerås
Make/partner	59	66
Före detta partner	34	29
Annan familjemedlem	8	6
Totalt	100	100
n	193	192

Tabell 2. Fördelning i Malmö av målsägarens relation till den misstänkte och var brottet har skett. Andel i procent.

Brottsplats	Relation mellan parterna		
	Sambo/partner	F.d. partner	Annan familjemedlem
Gemensamt hem	83	21	50
Målsägares hem	6	43	7
Misstänkts hem	3	16	0
På annan plats	8	21	43
Totalt	100	100	100
n	110	63	14

På annan plats innehåller kategorierna i annan bostad, utanför gemensamt hem, utanför misstänkts hem, utanför målsägares hem, utanför annan bostad och på allmän plats. Annan familjemedlem kan vara målsägares pappa, mamma eller barn.

Tabell 3. Fördelning i Västerås av målsägarens relation till den misstänkte och var brottet har skett. Andel i procent.

Brottsplats	Relation mellan parterna		
	Sambo/partner	F.d. partner	Annan familjemedlem
Västerås			
Gemensamt hem	63	20	56
Målsägares hem	14	50	22
Misstänkts hem	9	15	0
På annan plats	14	15	22
Totalt	100	100	100
n	125	54	9

På annan plats innehåller kategorierna i annan bostad, utanför gemensamt hem, utanför misstänkts hem, utanför målsägares hem, utanför annan bostad och på allmän plats. Annan familjemedlem kan vara målsägares pappa, mamma eller barn.

Tabell 4. Fördelning av närvarande barn vid brottstillfället. Andel i procent.

Närvarande barn	Malmö	Västerås
Ja	52	40
Nej	49	60
Totalt	100	100
n	171	179

Skillnaden är statistiskt signifikant ($p < 0,05$)

Tabell 5. Fördelning av parternas etniska bakgrund. Andel i procent.

Etnicitet	Målsägare		Misstänkt	
	Malmö	Västerås	Malmö	Västerås
Svenskt ursprung	42	68	34	62
Annat ursprung	58	32	67	38
Totalt	100	100	100	100
n	190	191	191	191

För målsägare är skillnaden statistiskt signifikant ($p < 0,00$).

För misstänkt är skillnaden statistiskt signifikant ($p < 0,00$).

Tabell 6. Fördelning av misstänkta som är kvar på brottsplatsen vid polisens ankomst då ärendet är anmält i samband med brottet. Andel i procent.

Finns MT kvar	Malmö	Västerås
Ja	72	67
Nej	28	33
Totalt	100	100
n	99	143

Tabell 7. Fördelning över påverkade misstänkta och målsägare. Andel i procent.

Är alkohol eller droger inblandat vid brottet	Misstänkt		Målsägare	
	Malmö	Västerås	Malmö	Västerås
Ja	29	54	15	40
Nej	71	46	85	60
Totalt	100	100	100	100
n	191	190	191	190

För de misstänkta är skillnaden statistiskt signifikant ($p < 0,00$).

För målsägaren är skillnaden statistiskt signifikant ($p < 0,00$).

Tabell 8. Fördelning över total andel vittnen i ärendena. Andel i procent.

Vittnen	Malmö	Västerås
Ja	71	74
Nej	29	26
Totalt	100	100
n	186	190

Tabell 9. Fördelning av ögonvittnen. Andel i procent.

Ögonvittnen	Malmö	Västerås
Ja	37	35
Nej	63	65
Totalt	100	100
n	193	192

Tabell 10. Fördelning av andra vittnen. Andel i procent.

Andra vittnen	Malmö	Västerås
Ja	54	57
Nej	46	43
Totalt	100	100
n	193	192

Tabell 11. Fördelning av typ av misshandel målsägare utsatts för. Andel i procent.

Misshandelns allvarlighetsgrad	Malmö	Västerås
Lindrig misshandel	36	37
Misshandel	57	56
Allvarlig misshandel	8	7
Totalt	100	100
n	186	179

Lindriga fall avser knuffar, slag med öppen hand.

Misshandel avser knytnävslag, sparkar och skällning.

Allvarlig misshandel avser våld mot liggande försvarslös, slag med tillhygge.

Tabell 12. Fördelning av målsägares synliga skador vid anmälan. Andel i procent.

Synliga skador vid anmälningstillfället	Malmö	Västerås
Ingen skada i samband med anmälan	33	32
Skada i samband med anmälningstillfället	46	55
Tidigare skada, men ej vid anmälningstillfället	21	13
Totalt	100	100
n	184	183

Tabell 13. Fördelning av målsägares synliga skador vid anmälningstillfället då anmälan görs i samband med brottet och då polisen kommer akut till brottsplatsen. Andel i procent.

Synliga skador vid anmälningstillfället	Malmö	Västerås
Ingen synlig skada i samband med anmälan	39	33
Synlig skada i samband med anmälningstillfället	59	59
Tidigare synliga skador, men ej vid anmälningstillfället	2	8
Totalt	100	100
n	82	132

Tabell 14. Fördelning av målsägares typ av kroppsskada i Malmö då skadan är synlig vid anmälningstillfället. Andel i procent.

Grad av skada på målsägare	Ingen skada	I samband med anmälningen	Tidigare skador
Smärta men inget synligt	100	0	6
Synlig skada	0	92	91
Allvarlig synlig skada	0	8	3
Totalt	100	100	100
n	44	82	34

Synlig skada avser svullnad, blodvite, blåmärken, rodnader, mindre sår och bulor.
Allvarlig skada avser hjärnskakning, frakturer, stickskadorna.

Tabell 15. Fördelning av målsägares typ av kroppsskada i Västerås då skadan är synlig vid anmälningstillfället. Andel i procent.

Grad av skada på målsägare	Ingen skada	I samband med anmälningen	Tidigare skador
Smärta men inget synligt	100	0	5
Synlig skada	0	96	95
Allvarlig synlig skada	0	4	0
Totalt	100	100	100
n	97	100	19

Synlig skada avser svullnad, blodvite, blåmärken, rodnader, mindre sår och bulor.
Allvarlig skada avser hjärnskakning, frakturer, stickskadorna.

Tabell 16. Fördelning över målsägare som besökt sjukhus på grund av de skador som misshandeln medfört. Andel i procent.

Målsägare som besökt sjukhus	Malmö	Västerås
Ej sjukhusbesök	70	76
Uppger planer på sjukhusbesök	10	7
Sjukhusbesök	18	15
Akutsjukvård inlagd	2	3
Totalt	100	100
n	179	161

Tabell 17. Fördelning av kvinnor som utsatts för tidigare våld eller hot. Andel i procent.

Upprepat våld mot kvinnan	Malmö	Västerås
Ja	76	65
Nej	24	35
Totalt	100	100
n	193	192

Skillnaden är statistiskt signifikant ($p < 0,05$).

Polisens arbete

Tabell 18. Fördelning över antal förhör med målsägare. Andel i Procent.

Förhör med målsägare	Malmö	Västerås
0 förhör	12	6
1 förhör	28	29
2 förhör	37	33
3 förhör	17	17
4 förhör	4	9
<4 förhör	4	6
Totalt	100	100
n	193	192

Tabell 19. Fördelning över hur många förstahandsförhör som hållits med målsägare då brottet anmäls akut och polisen kommit till platsen för våldet. Andel i procent.

Förstahandsförhör med målsägare	Malmö	Västerås
Ja	82	68
Nej	18	32
Totalt	100	100
n	82	137

Skillnaden mellan polisområdena är statistiskt signifikant ($p < 0,05$).

Tabell 20. Fördelning över antal förhör med misstänkt. Andel i Procent.

Antal förhör med misstänkt	Malmö	Västerås
0 förhör	34	23
1 förhör	32	41
2 förhör	19	24
3 förhör	10	9
4 förhör	3	2
<4 förhör	2	2
Totalt	100	100
n	192	192

Tabell 21. Fördelning över förstahandsförhör som hållits med misstänkt då brottet anmäls akut och då polisen kommit till platsen för brottet. Andel i procent.

Förstahandsförhör med misstänkt	Malmö	Västerås
Ja	8	18
Nej	92	82
Totalt	100	100
n	83	138

Skillnaden mellan polisområdena är statistiskt signifikant ($p < 0,05$).

Tabell 22. Sammanfattande tabell över tid mellan anmälan och FU-förhör.

Tid mellan anmälan och FU-förhör	Målsägare		Misstänkt	
	Malmö	Västerås	Malmö	Västerås
<i>Median</i>	3	1	0	0
<i>Medelvärde</i>	40	14	33	16
Samma dag eller tidigare	32	45	56	54
Inom en vecka	27	17	9	15
Inom 1 månad	15	22	14	14
Inom 2 månader	9	8	3	7
Inom 6 månader	9	8	10	10
Efter mer än 6 månader	8	0	8	-
Totalt	100	100	100	100
n	137	161	119	136

Tabell 23. Fördelning över tolkanvändningen för målsägare och misstänkt. Andel i Procent.

Användande av tolk	Målsägare		Misstänkt	
	Malmö	Västerås	Malmö	Västerås
Ja, alla gånger	15	14	13	12
Ja, enstaka gånger	3	3	3	3
Ja, en gång	13	22	10	19
Nej	69	61	75	67
Totalt	100	100	100	100
n	100	59	116	69

Tabell 24. Fördelning över i hur många ärenden vittnen hörs när det förekommer information om att vittnen finns. Andel i procent

Förhör av vittnen	Malmö	Västerås
Vittnen har inte hörts	31	19
Vittnen har hörts	69	81
Totalt	100	100
n	132	140

Skillnaden mellan myndigheterna är statistiskt signifikant ($p < 0,05$).

Tabell 25. Sammanfattande tabell över tid mellan anmälan och förhör med vittnen.

Tid mellan anmälan och förhör med vittnen	Malmö	Västerås
<i>Median</i>	1	0
<i>Medelvärde</i>	35	13
Samma dag eller tidigare	42	56
Inom en vecka	24	14
Inom 1 månad	13	16
Inom 2 månader	6	8
Inom 6 månader	9	5
Efter mer än 6 månader	7	1
Totalt	100	100
n	91	112

Tabell 26. Fördelning av polisens sammanlagda dokumentation av målsägares skador i Malmö. Andel i procent.

Dokumentation Malmö	Ingen skada	Skada vid anmälnings-tillfället	Tidigare skada
Ingen dokumentation	50 (88)	2 (2)	31 (82)
Video	-	-	-
Bild	-	5 (6)	1 (3)
Skrift	-	16 (19)	4 (11)
Skiss	3 (5)	1 (1)	-
Bild och skrift	1 (2)	26 (31)	2 (5)
Skrift och skiss	-	8 (10)	-
Bild skiss, skrift	2 (4)	23 (27)	-
Alla typer	-	2 (2)	-
Bild och skiss	1 (2)	-	-
Video och bild	-	1 (1)	-
Video, bild, skrift	-	-	-
Video och skrift	-	-	-
Totalt	100	100	100
n	57	84	38

Tabell 27. Fördelning av polisens sammanlagda dokumentation av målsägares skador i Västerås. Andel i procent.

Dokumentation Västerås	Ingen skada	Skada vid anmälnings-tillfället	Tidigare skada
Ingen dokumentation	49 (85)	1 (1)	20 (80)
Video	-	-	-
Bild	4 (7)	16 (16)	1 (4)
Skrift	3 (5)	27 (28)	4 (16)
Skiss	-	-	-
Bild och skrift	1 (2)	49 (50)	-
Skrift och skiss	1 (2)	-	-
Bild skiss, skrift	-	-	-
Alla typer	-	-	-
Bild och skiss	-	-	-
Video och bild	-	1 (1)	-
Video, bild, skrift	-	2 (2)	-
Video och skrift	0	2 (2)	-
Totalt	100	100	100
n	58	98	25

Tabell 28. Fördelning över inhämtade rättsintyg eller journalutdrag från vårderna som registrerats i ärendena. Andel i procent.

Inhämtade rättsintyg/journalutdrag	Malmö	Västerås
Ej inhämtats	81	77
Rättsintyg	3	4
Journalutdrag	8	14
Kombination av rättsintyg och journalutdrag	8	4
Totalt	100	100
n	193	192

Tabell 29. Sammanfattande tabell av brottsplatsundersökning inklusive kriminalteknisk undersökning. Andel i procent.

Brottsplatsundersökning	Malmö	Västerås
Ingen dokumentation	83	81
Bild	6	5
Skrift	4	6
Skiss	-	1
Bild och skrift	5	7
Bild, skiss och skrift	-	1
Bild, skiss och kriminalteknisk	1	1
Bild, skrift och kriminalteknisk	1	-
Bild, skrift, skiss och kriminalteknisk	1	-
Totalt	100	100
n	193	191

Tabell 30. När sker dokumentationen av brottsplatsen som vanligast då anmälan görs i det akuta skedet och då polisen kommer till platsen. Andel i procent.

När skedde dokumentationen av brottsplatsen i förhållande till brottet	Malmö	Västerås
Som en förstahandsåtgärd	86	84
Inom 1–4 dygn	3	13
Inom 5–7 dygn	0	0
Efter mer än en vecka	10	3
Totalt	100	100
n	29	32

Tabell 31. Andelen genomförda husrannsakingar. Andel i procent.

Har polis genomfört husrannsakan	Malmö	Västerås
Ja	10	14
Nej	90	86
Totalt	100	100
n	193	191

Tabell 32. Beslag har gjorts. Andel i procent.

Beslag har gjorts?	Malmö	Västerås
Ja	15	14
Nej	86	86
Totalt	100	100
n	193	191

Tabell 33. Fördelning av i hur många ärenden det förekommer bevisning utöver vittnen. Andel i procent.

Skriftlig bevisning (utöver vittnen)	Malmö	Västerås
Skriftlig bevisning finns	14	14
Ingen skriftlig bevisning framkommer	86	86
Totalt	100	100
n	192	191

Tabell 34. Fördelning över vilken typ av skriftlig bevisning som finns i ärendena. Andel i procent.

Vilka typer av skriftlig bevisning förekommer	Malmö	Västerås
Dagbok	6	15
Sms	44	36
E-post	6	3
Brev	3	6
Ljudinspelning	6	3
Kombination av 2	12	18
Kombination av fler än 2	3	0
Kan finnas men polis har inte plockat fram dessa	21	18
Totalt	100	100
n	34	33

Tabell 35. Andelen misstänkta som frihetsberövats någon gång under utredningen. Andel i procent.

Misstänkt har frihetsberövats	Malmö	Västerås
Ja	40	43
Nej	60	58
Totalt	100	100
n	170	174

Tabell 36. Fördelning av frihetsberövanden som enligt anmälan sker som en förstahandsåtgärd av polisen på brottsplatsen då brottet anmäls akut. Andel i procent.

Är frihetsberövandet en förstahandsåtgärd	Malmö	Västerås
Ja	71	76
Nej	29	24
Totalt	100	100
n	49	63

Tabell 37. Total fördelning över andelen målsägare som uppger att de vill eller inte vill medverka i utredningen. Andel i procent

Vill målsägare medverka i utredningen	Malmö	Västerås
Ja	59	58
Nej	41	42
Totalt	100	100
n	177	185

Bilaga 4. Enkäterna

Samtliga enkäter som används i undersökningen finns för nedladdning på www.bra.se i anslutning till denna rapport (sök under Publikationer).

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar de utsatta stort lidande. Rikspolisstyrelsen fick därför i uppdrag 2008 att utveckla och bygga upp en fysisk miljö som var särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor. Resultatet – koncept Karin i Malmö – är en samverkansmodell mellan specialiserad polis, socialtjänst och åklagare, och bygger på samlokalisering, uppsökande verksamhet och dagliga möten med åklagare.

Brå har haft i uppdrag av regeringen att utvärdera hur arbetsformen på koncept Karin fungerar, liksom vilken betydelse arbetsformen har för kvaliteten och effektiviteten i arbetet mot våld i nära relationer.

Av studien framgår att den modell som koncept Karin arbetar efter har flera värdefulla komponenter. Särskilt uppskattat av de berörda kvinnorna är det uppsökande stödjande arbetet, lokalerna och bemötandet. Däremot tyder studien inte på att arbets sättet per automatik leder till bättre polisutredningar. Konceptet tillgodoser heller inte kvinnornas behov av materiellt stöd och mer långsiktigt samtalsstöd.

Utvärderingen vänder sig främst till beslutsfattare och verksamheter som arbetar med våld i nära relationer, särskilt polisen och socialtjänsten.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 401 87 00 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN: 978-91-87335-09-9 • ISSN 1100-6676 • URN:NBN:SE:BRA-502